

Úvod

Vzdávejme díky Bohu

1. *Bud' pochválen všemohoucí Bůh, jenž požehnal evropskou zem veškerým duchovním požehnáním v Kristu a v jeho Duchu Svatém (srov. Ef 1, 3).*

Vzdáváme mu díky za to, že od počátku křesťanské epochy povolal tento kontinent, aby se stal centrem šíření radostné zvěsti víry a aby ve světě hlásal jeho univerzální otcovství. Vzdáváme mu díky, protože požehnal tuto zem krví mučedníků a darem nespočetných povolání ke kněžství, jáhenství a různými formami zasvěceného života, od mnišského života až po sekulární instituty. Vzdáváme mu díky, protože jeho Duch Svatý ani dnes nepřestává povolávat syny a dcery této církve, aby byli hlasateli poselství spásy v celém světě, a jiní zase svědky spásonosné pravdy evangelia v manželství i zaměstnání, v kultuře i politice, v umění i sportu, v mezilidských i pracovních vztazích, každý podle daru a poslání, které obdržel. Vzdáváme mu díky, protože On je hlas, který volá a dává odvahu odpovédět, je pastýřem, který vede a podporuje každodenní věrnost, je cesta, pravda a život pro všechny, kdo jsou povoláni, aby v sobě uskutečnili Otcův plán.

Evropský kongres o povoláních

2. Shromáždili jsme se v Římě ve dnech od 5. do 10. května 1997 na kongresu o povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu v Evropě¹ a do rukou Pána žně jsme vložili práci tohoto kongresu, ale především starosti církve v Evropě v této těžké a přece úžasné době, spolu s vděčností Bohu, který je pramenem každé útěchy a původcem každého povolání.

¹ Kongresu se zúčastnilo 253 delegátů z 37 evropských národů a zástupců různých povolání (laici, zasvěcené osoby, kněží, biskupové) spolu s některými představiteli sesterských církví (protestanti, pravoslavní a anglikáni).

Shromáždění v Římě jsme svěřili Marii, dokonalému obrazu stvoření povolání Bohem, ty, které Bůh i dnes nadále povolává. Svatým apoštolům Petru a Pavlovi a všem svatým a mučedníkům tohoto města i všech měst a církví v Evropě, v minulosti i v současnosti, svěřujeme nyní tento dokument. Je naším přáním, aby se mu podařilo vyjádřit a předat bohatství, jímž jsme byli během tohoto římského shromáždění obdarováni, tak jako kdysi mučedníci a svatí vydali svědectví o lásce věčného Boha.

Kongres byl skutečně událostí milosti: bratrské sdílení, prohlubování nauky, setkání jednotlivých charismat, výměna různých zkušeností a snah, které se uskutečňují v církvích Východu i Západu, obohatily všechny přítomné. V každém účastníku upevnily vůli pokračovat v horlivé práci v oblasti povolání i přes nevalné výsledky v některých církvích starého kontinentu.

Síla naděje

3. *Naděje* byla jako červená nit spojující všechny události a okamžiky tohoto shromáždění, od *Pracovního dokumentu kongresu* po *Závěrečné návrhy* od *Projevu* Svatého otce k účastníkům po *Poselství pro církevní společenství*, od projevů v aule po diskuse ve studijních skupinách, od neformálních setkání po svědectví. Naděje silnější než všechny strach a veškerá pochybnost, ona naděje, která podpořila víru našich bratří v církvích Východu v době, kdy věřit a doufat bylo obtížné a riskantní, a která je nyní odměněna obnoveným rozkvětem povolání, jak mohly na shromáždění dosvědčit.

Jsme nesmírně vděční těmto bratřím, i všem věřícím, kteří neustále svědčí o tom, že „naděje je tajemstvím křesťanského života. Pro poslání církve a zejména pro pastorační povolání je naprosto nutná jako dýchání [...] Je tedy nezbytné, aby se znovu zrodila v kněžích, vychovatelích, křesťanských rodinách, řeholních rodinách, sekulárních institutech. Totiž ve všech, kdo mají sloužit životu po boku nových generací.“²

² PAPEŽSKÉ DÍLO PRO POVOLÁNÍ V CÍRKVI. *La pastorale delle vocazioni nelle Chiese particolari d'Europa*. Pracovní dokument Kongresu o povoláních ke kněžství a zasvěcenému životu v Evropě, Řím 1996, č. 88. Dále jen „IL“ (Instrumentum Laboris).

Píšeme vám, chlapci a děvčata, dospívající a mladí lidé

4. Posílení touto nadějí se obracíme především na vás, *chlapci a děvčata, dospívající a mladí lidé*, abyste při volbě své budoucnosti přijali plán, který má Bůh s vámi – budete šťastní a dosáhnete plného uplatnění pouze tehdy, když se dáte k dispozici pro uskutečnění Stvořitelova snu o stvoření. Velmi bychom si přáli, aby se tento dokument stal listem adresovaným každému z vás, ve kterém byste s pomocí svých vychovatelů mohli pocítit péči matky církve o každé ze svých dětí, onu mimořádnou starostlivost, kterou má matka o své nejmladší děti. List, ve kterém byste mohli rozpoznat své problémy, otázky, které jsou ve vašem mladém srdci a odpovědi, které přicházejí od toho, který je věčně mladým přítelem vašich duší, jediným, kdo vám může říct pravdu! Buďte si, drazí mladí lidé, vědomi toho, že církev starostlivě sleduje vaše kroky a rozhodnutí. A jak by bylo krásné, kdyby ve vás tento list vzbudil odpověď, abyste pokračovali v dialogu s tím, kdo vás vede...

...vám, rodiče a vychovatelé...

5. Plni této naděje se obracíme na vás, *rodiče*, Bohem povolání ke spolupráci s jeho vůlí dát život a na vás *vychovatelé*, učitelé, katechisté a animátoři, Bohem povolání k tomu, abyste různým způsobem spolupracovali na jeho záměru formovat pro život. Chtěli bychom vám říci, jak si církev váží vašeho povolání a jak na něj spoléhá při podporování povolání ve vašich dětech a skutečné kultury povolání.

Vy, rodiče, jste také prvními přirozenými vychovateli k povolání, zatímco vy, formátoři, nejste pouhými instruktory, kteří vedou k zásadním rozhodnutím; i vy jste povoláni k tomu, abyste vzbuzovali život v mladých lidech, které otevíráte pro budoucnost. Vaše věrnost Božímu volání je vzácný a nenahraditelný prostředek, aby vaše děti i žáci mohli objevit své osobní povolání, aby „měli život a aby ho měli v hojnosti“ (Jan 10, 10).

...vám, pastýři a kněží, zasvěcené osoby

6. Se srdcem stále naplněným nadějí se obracíme na vás, kněží, a na vás, osoby zasvěcené v řeholním životě a v sekulárních institutech. Vy, kteří jste zaslechli zvláštní volání následovat Pána v životě plně věnovaném jemu, jste také zvláštním způsobem povolání, abyste všichni bez výjimky svědčili o kráse *následování*.

Víme, jak je dnes toto hlásání obtížné a jak snadné je podlehnout pokušení malomyslnosti, když se námaha jeví jako zbytečná. „Pastorace povolání je nejnáročnější a nejchoulostivější služba.“³ Chtěli bychom však také připomenout, že není nic více povznášejícího, než nadšené svědectví o vlastním povolání, které dokáže strhnout ostatní. Není nic logičtějšího a celistvějšího než povolání, které dává život dalším povoláním a učiní vás plně „otci“ a „matkami“. Tímto spisem bychom se chtěli obrátit nejen na ty, kdo mají výslovné pověření podporovat povolání, ale také na ty z vás, kdo se jim nevěnují přímo, nebo na ty, kdo se domnívají, že nemají žádnou povinnost se v tomto směru angažovat.

Chtěli bychom jim připomenout, že pouze společné svědectví podpoří oživení povolání, a že takzvaná krize povolání souvisí především s nedbalostí svědka, který takto oslabuje poselství. *V církvi, která je společenstvím povolaných, jsou všichni animátoři povolání.* Blahoslavení jste, když umíte svým životem sdělit, že sloužit Bohu je krásné a naplňující, a když umíte odhalit, že v něm, v živém Bohu, je skrytá identita všeho živého (srov. Kol 3, 3).

...všemu Božímu lidu v Evropě

7. Konečně bychom chtěli být „samaritány naděje“ pro ty bratry a sestry, s nimiž sdílíme námahu putování. Chtěli bychom se na všechnen Boží lid, který putuje po této starobylé a požehnané zemi v církvích Východu i Západu, obrátit se stejným poselstvím naděje. Odtud se svého času rozšířilo hlásání radostné zvěsti, díky odvaze mnohých evangelizátorů, kteří za své svědectví zaplatili i krví. I dnes chceme věřit, že Duch Otce povolává.

³ *Tamtéž*, č. 15.

On posílá po cestách celého světa děti této velkorysé země s křesťanskými kořeny, která však sama potřebuje novou evangelizaci a nové evangelizátory. Také my, tak jako svého času apoštolové, stojíme před Pánem s vědomím své chudoby a potřeb této církve: „Mistře, celou noc jsme se lopotili, a nic jsme nechytili“ (Lk 5, 5). Ale především chceme na „jeho slovo“ věřit a doufat, že jako tehdy může Pán i dnes naplnit zázračným rybolovem loď svých apoštolů a učinit z každého věřícího rybáře lidí.

Z kongresu do života

8. Cílem tohoto dokumentu je podělit se s vámi se všemi o milostivou událost, již byl tento kongres. Nechceme si namlouvat, že činíme důkladnou syntézu, ani se nedomníváme, že předkládáme systematické pojednání o povolání, nýbrž bychom chtěli bratrsky poskytnout celé církvi v Evropě i mimo Evropu, jejím různým křesťanským vyznáním, nejvýznamnější plody kongresu.

Snažili jsme se o styl, který by byl srozumitelný pro všechny, protože všichni bez rozdílu jsou povolání uskutečňovat své povolání a podporovat povolání svých bližních.

Výklad bude podaný tak, aby spojoval teologickou reflexi s pastorační praxí, teoretické návrhy s pedagogickými pokyny a nabídl tak konkrétní a praktickou pomoc těm, kdo pracují v animaci povolání.

Nepokládáme za nutné uvádět všechno, nejen proto, abychom neopakovali, co již dokonale vyjádřily jiné dokumenty,⁴ ale abychom zůstali otevření tajemství, jímž je obestřen život a povolání každé lidské bytosti, tajemství, které je i cestou rozpoznávání povolání

⁴ Viz mezi jinými: *Sviluppi della cura pastorale delle vocazioni nelle Chiese particolari, esperienze del passato e programmi per l'avvenire*. Závěrečný dokument II. mezinárodního kongresu biskupů a dalších osob zodpovědných za církevní povolání (vydala Kongregace pro východní církve; Kongregace pro společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života; Kongregace pro evangelizaci národů; Kongregace pro katolickou výchovu), Řím 10.–16. května 1981; *PAPEŽSKÉ DÍLO PRO POVOLÁNÍ V CÍRKVI. Sviluppi della pastorale delle vocazioni nelle Chiese particolari* (vydala Kongregace pro katolickou výchovu; Kongregace pro společnosti zasvěceného života a společnosti apoštolského života), Řím 1992; *Závěrečná deklarace I. kongresu latinsko-amerického kontinentu o povolání*, Itaiči 1994 (publikované v *Seminarium* 34 [1994], s. 643–655).

a které se završí až v okamžiku smrti. *Bud' je pastorec povolání mystagogická, a tedy vychází a vrací se k tajemství (Boha), aby vedla k tajemství (člověka), nebo není.*

Části dokumentu

9. Tento text sleduje logiku, která vedla práci kongresu: od konkrétní reality života k reflexi a zase zpět ke konkrétní realitě. Pastorec povolání se musí potýkat s každodenní realitou, protože je činnou pastorcí a slouží životu. Pokusíme se tedy popsat situaci, abychom pak mohli analyzovat téma povolání z *teologického* hlediska a položit základ, nezbytnou strukturu celého výkladu.

V tomto bodě začíná nejpraktičtější část: zabývá se především *pastoračním* charakterem či širší strategií působení a následně *pedagogickým* charakterem. Bude to užitečné k identifikaci alespoň některých orientačních směrů v metodické oblasti a v oblasti každodenní praxe. A možná právě toto hledisko osoby činné v pastoreci nejvíce potřebují a očekávají.

I.

Současná situace povolání v Evropě

„Žeň je sice hojná, ale dělníků málo“ (Mt 9, 37)

Tato první část tvoří vědecký pohled na Evropu, s vědomím její kulturní složitosti, v níž jakoby převládá antropologický model „člověka bez povolání“. Nová evangelizace musí znovu hlásat silný smysl života jako „povolání“, v jeho základní výzvě k svatosti, novým utvářením kultury příznivé pro různá povolání a připravené podporovat skutečné zlepšení kvality pastorační služby povolání.

„Nová povolání pro novou Evropu“

10. Téma kongresu („Nová povolání pro novou Evropu“) jde přímo k jádru problému: v Evropě, která je vzhledem k minulosti nová, jsou dnes rovněž potřeba „nová“ povolání. Toto tvrzení je nutné uznat, abychom pochopili smysl této novosti a našli v ní vztah k „tradiční“ pastorační službě ke kněžství a k zasvěcenému životu. Nespokojíme se s náčrtem situace a výčtem dat, ale pokusíme se zachytit, jakým směrem se ubírají novost a potřeba povolání, které z toho vyplývá.

Zároveň zhodnotíme současnou situaci a začneme Ježíšovým výrokem o poslání, které jej čekalo: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo“ (Mt 9, 37). Tato slova jsou i nadále pravdivá a jsou vzácným klíčem k dnešku. Určitým způsobem v nich nacházíme správnou míru naší činnosti a správný poměr (nebo nepoměr) mezi žní, které bude stále nadmíru a našimi nedostatečnými silami. Ochrání nás před každou pesimistickou interpretací dneška, i před každou domněnkou soběstačnosti pro zítřek.

Nová Evropa

11. S ohledem na problematiku povolání již *Pracovní dokument* poskytl přehled o situaci v Evropě, silně poznamenané prvky novosti. Zde je pouze shrneme na základě analýzy, kterou vypracoval kongres, a pokusíme se zachytit ty nejdůležitější prvky, které mají mít dlouhodobě vliv na mentalitu a citlivost mladých lidí a také pastorační praxi a strategii v oblasti povolání.

a) *Různorodá a mnohotvárná Evropa*

Především jedna skutečnost se jeví jako nesporná: je prakticky nemožné jednoznačně a staticky definovat situaci v Evropě, pokud jde o postavení mládeže a jeho nevyhnutelný dopad na povolání. Stojíme před *rozdílnou Evropou*, která je důsledkem historicko-politických událostí (viz rozdíl mezi Východem a Západem), ale i rozdílnosti tradic a kultur (řecko-latinská, anglosaská a slovanská).

Ty pak tvoří i její bohatství a v různých souvislostech činí významnými její zkušenosti a volby. Jestliže ve východních zemích vzniká problém, jak pečovat o znovunabytou svobodu, v západních zemích vyvstává otázka, jak prožívat autentickou svobodu.

Tuto rozdílnost potvrzuje i vývoj povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu, nejen kvůli zmíněnému rozdílu v rozkvětu povolání ve východní Evropě a všeobecnou krizi převažující na Západě, ale protože uvnitř takové krize existují také známky obnovy povolání, zejména v těch církvích, kde usilovná a vytrvalá pokoncilní práce zanechala hluboké a účinné stopy.⁵

Pokud je potřeba na Východě zahájit skutečně organickou pastorační službu podpory povolání, především animací a formací povolání, na Západě je nutný jiný přístup. Je třeba přezkoumat reálný teologický obsah a aplikovatelnou přímočarost určitých plánů týkajících se povolání, pojetí povolání, na němž spočívají, a druh povolání, který z nich vyplývá. Na kongresu se stále znovu kladla otázka: „Proč určité teologie nebo pastorační praxe „neprodukuje“ povolání a jiné ano?“⁶

⁵ Srov. IL 18.

⁶ Srov. *Závěrečné návrhy evropského kongresu o povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu*, 8 (Dále jen „Závěrečné návrhy“).

Současnou sociálně-kulturní situaci charakterizuje i další aspekt: přebytek možností, příležitostí, podnětů vzhledem k nedostatečnému zaměření, nabídkám, plánování. Znamená to další protiklad, který stupňuje složitost tohoto historického období s negativním dopadem na oblast povolání. Tak jako antický Řím se i moderní Evropa podobá *pantheonu*, velkému „chrámu“, v němž jsou přítomná všechna „božstva“, nebo ve kterém má každá „hodnota“ své místo a svůj výklenek.

Různé a protikladné „hodnoty“ stojí vedle sebe bez přesné hierarchie; pravidla interpretace a hodnocení, orientace a chování jsou naprosto rozdílná.

V této souvislosti se jednotná koncepce nebo vize světa jeví jako složitá, a tedy *slábne i schopnost plánovat život*. Když totiž kultura už nedefinuje to, co má největší význam, nebo se nedokáže přiblížovat k hodnotám schopným dát životu smysl, ale klade vše na stejnou úroveň, zaniká každá možnost plánované volby a vše se stává bezvýznamným a povrchním.

b) *Mladí lidé a Evropa*

Mladí lidé Evropy žijí v této pluralitní, ambivalentní, „polyteistické“ a neutrální kultuře. Na jedné straně vášnivě hledají autenticitu, cit, mezilidské vztahy, velikost obzorů, na druhé straně jsou v podstatě sami, „zranění“ blahobytem, zklamaní ideologiemi, zmatení etickým chaosem.

„V mnoha oblastech světa mladých lidí lze zaznamenat jasnou náklonnost k životu, který je chápáný jako absolutní a posvátná hodnota...“⁷, v mnoha částech Evropy je však tato otevřenost vůči existenci často popírána politikou, která nerespektuje skutečné právo na život, především těch nejslabších. „Starému kontinentu“ tak hrozí, že pod vlivem takových politických směrů ještě více zestárne. Jestliže jsou tedy mladí lidé na jednu stranu významným kapitálem pro dnešní Evropu, která do nich velmi investuje, aby si vytvořili svou budoucnost, na druhé straně svět dospělých nebo osob zodpovědných za občanskou společnost ne vždy důsledně přijímá očekávání mladých lidí.

⁷ IL 32.

Pro pochopení dnešního postoje mladých lidí nám připadají podstatné dva aspekty: *požadavek subjektivity a touha po svobodě*. Jsou to dva typicky lidské požadavky, které zasluhují pozornost. Když se však setkájí v slabé a složité kultuře, jakou je současná, vytváří často kombinace, které deformují jejich smysl: subjektivita se stává *subjektivismem*, zatímco svoboda se zvrhává ve *svévůli*.

V této souvislosti si zasluhuje pozornost vztah, který si mladí lidé v Evropě vytvářejí k církvi. Kongres v jednom ze svých závěrečných návrhů odvážně a realisticky podotýká: „Mladí lidé často v církvi nevidí předmět svého hledání a místo, kde najdou odpověď na své otázky a splnění svých očekávání. Problém není Bůh, ale církve. Církve si uvědomuje obtížnost komunikace s mladými lidmi, nedostatek jasných pastoračních plánů [...], teologicko-antropologickou slabost některých katechezí. U mnoha mladých lidí přetrvává obava, že zkušenost v církvi omezí jejich svobodu“, ⁸ zatímco pro mnoho jiných církev je nebo se stává nejdůležitějším orientačním bodem.

c) *Člověk bez povolání*

Tato hra kontrastů se nevyhnutelně odráží na úrovni plánování budoucnosti, kterou mladí lidé nahlízejí optikou omezenou vlastními obzory a sloužící úzce osobním zájmům (seberealizace).

Tato logika omezuje budoucnost na výběr zaměstnání, ekonomické zajištění nebo afektivně-emocionální uspokojení v rámci obzoru, který ve skutečnosti redukuje touhu po svobodě a možnosti člověka na omezené plány, přičemž vytváří iluzi svobody.

Takové volby nejsou otevřené k tajemství ani k transcendenci, asi kvůli odpovědnosti za život vlastní i ostatních, za život, který nám byl darován a který máme oživovat v ostatních. Jinými slovy, tato citlivost a mentalita riskují, že vznikne *kultura namířená proti povolání*. Chceme tím říci, že v Evropě podobné velkému *pantheonu*, která je kulturně složitá a bez přesných orientačních bodů, se zdá být dominantním antropologickým modelem „*člověk bez povolání*“.

Mohli bychom jej popsat takto: „pluralitní a složitá kultura tíhne k plození mladých lidí s nedokončenou a křehkou identitou, jejímž

⁸ *Závěrečné návrhy*, 7.

důsledkem je chronická nerozhodnost při volbě povolání. Mnozí mladí lidé neovládají ani „základní gramatiku“ existence, jsou jako nomádi: krouží a nemohou se ustálit v geografické, citové, kulturní nebo náboženské oblasti, oni „zkouší“! V záplavě různých informací, ale s malou formací se zdají být ztracenými a mají málo záruk a málo učitelů. Proto mají strach ze své budoucnosti, cítí úzkost před úkoly a kladou si otázky po svém bytí. Na jedné straně za každou cenu hledají samostatnost a nezávislost, na druhé straně mají sklon být velmi závislí na sociálně-kulturním prostředí jako útočišti a hledají okamžitou smyslovou odměnu: tedy to, co „mi vyhovuje“, co „mi dělá dobře“ v afektivním světě vytvořeném na míru.“⁹

Velký smutek pramení ze setkání s inteligentními a nadanými mladými lidmi, kteří však jakoby neměli vůli žít, v něco věřit, klást si velké cíle a snažit se je uskutečnit, doufat, že i díky jejich úsilí se svět může stát lepším. Jsou to mladí lidé, kteří jakoby se cítili *nadbyteční* ve hře nebo dramatu života, téměř na něj rezignují, bloudí podél přerušených cest a jsou upnuti k nejnižším stupňům životního napětí. Bez povolání, ale i bez budoucnosti nebo sice s budoucností, která však bude nanejvýš kopií přítomnosti.

d) *Povolání Evropy*

A přece tato Evropa s mnohými dušemi a slabou kulturou (která se však často prosazuje silou) ukazuje, že má nečekanou energii, je jako nikdy předtím živá a povolána hrát důležitou roli na mezinárodní úrovni.

Starý kontinent ještě nikdy nezdůrazňoval tak silné *volání po jednotě* jako v této době, bez ohledu na rány po nedávných konfliktech a někdy i násilných neshodách v jeho nitru. Volání po jednotě, která se musí teprve vybudovat, i když některé zdi již padly, a která se bude muset rozšířit po celé Evropě a u všech, kteří od ní žádají pohostinnost a přijetí. Po jednotě, která nebude moci být pouze politická nebo ekonomická, ale také především duchovní a morální. Po jednotě, která překoná starou nevraživost a dávnou nedůvěru a která by v prvotních křesťanských kořenech našla podnět k sbližování a záruku spolupráce. Po jednotě, která podnítl současnou mladou

⁹ *Závěrečné návrhy*, 9.

generaci, aby ji uskutečňovala, upevňovala a naplňovala, od východu až na západ, od severu k jihu, aby ji ochraňovala před každým pokušením, které svádí k izolaci a podřizování se vlastním zájmům a nabídla celému světu příklad radostného soužití v rozdílnosti.

Budou tito mladí lidé schopni přijmout takovou zodpovědnost?

Pokud je pravda, že dnešnímu mladému člověku hrozí dezorientace a existence bez přesného orientačního bodu, mohla by se rodící se „nová Evropa“ stát cílem a poskytnout přiměřený podnět mladým lidem, kteří ve skutečnosti „mají touhu po svobodě a hledají pravdu, spiritualitu, autenticitu, vlastní osobní originalitu a transparentnost, kteří pociťují společnou touhu po přátelství a vzájemnosti“, kteří hledají „společnost“ a chtějí „vybudovat novou společnost, založenou na hodnotách jako je mír, spravedlnost, ochrana životního prostředí, vnímavost vůči rozdílnosti, solidarita, dobrovolná služba a rovnocenná důstojnost ženy.“¹⁰

Poslední výzkumy popisují mladé lidi z Evropy jako zraněné, ale ne zoufalé, proniknuté etickým relativismem, ale také toužící žít „dobrý život“; uvědomují si potřebu spásy, ale nevědí, kde ji hledat.

Jejich nejvážnějším problémem je pravděpodobně eticky neutrální společnost, v níž musejí žít, ale jejich potenciály nebyly vyčerpány, zejména v době přechodu k novým cílům, jako v té naší společnosti. Svědčí o tom mnozí mladí lidé vedení upřímným hledáním spirituality a odvážně zapojení do společnosti, důvěřující v sebe a v druhé, šířící naději a optimismus.

Věříme, že tito mladí lidé mohou vytvořit novou Evropu i přes protiklady a „zátěž“ určitého kulturního prostředí. V povolání jejich rodné země je ukryté také jejich osobní povolání.

Nová evangelizace

12. To vše otvírá nové cesty a požaduje nový podnět pro proces evangelizace staré i nové Evropy. Již dlouhou dobu církev a současný papež volají po hluboké obnově obsahu a metody hlásání evangelia, že je třeba „učinit církev XX. století schopnější hlásat evangeli-

¹⁰ *Závěrečné návrhy*, 4.

um lidem XX. století“.¹¹ A jak nám připomněl kongres, „není potřeba se bát žít v době přechodu z jednoho břehu na druhý“.¹²

a) „*Semper*“ a „*novum*“

Jde o propojení „*semper*“ a „*novum*“ evangelia, aby se dalo předložit novým požadavkům a podmínkám současných lidí. Je naléhavě nutné znova nabízet srdce či střed kerygmatu jako „věčně dobrou zprávu“, plnou života a pochopení pro mladého člověka žijícího v Evropě, jako zvěst schopnou splnit jeho očekávání a osvětit jeho hledání.

Především kolem těchto bodů se soustředí napětí a výzva. Obraz člověka, který chceme uskutečnit a velká rozhodnutí týkající se života, budoucnosti osoby a lidstva závisí na tomto: na významu svobody, vztahu mezi subjektivností a objektivností, na tajemství života a smrti, na lásce a utrpení, na práci a zábavě.

Je potřeba rovněž vyjasnit vztah mezi praxí a pravdou, mezi osobním historickým okamžikem a definitivní budoucností universa nebo mezi přijatým a darovaným dobrem, mezi uvědomováním si daru a volbou života. My víme, že právě kolem těchto bodů se soustředí také určitá krize významu, z níž pak plyne kultura směřující proti povolání a obraz člověka bez povolání.

Odtud by tedy měla vycházet nebo zde by měla končit cesta nové evangelizace, aby se evangelizoval život a význam života, požadavek svobody a subjektivnosti, smysl vlastní existence na světě a vytváření vztahů s ostatními.

Odtud může vzejít kultura povolání a model člověka otevřeného volání. Kéž Evropě, která znovu hluboce formuje svou tvář, neschází radostná zvěst o Pánových Velikonocích, v jehož krvi se sjednotili rozptýlené národy a vzdálené se sblížily, který „zboural přehradu, která je dělila [...] zrušil (příčinu) nepřátelství“ (Ef 2, 14). Můžeme také říci, že *povolání je skutečně srdcem nové evangelizace na prahu*

¹¹ PAVEL VI. Apoštolská exhortace Hlásání evangelia *Evangelii nuntiandi* (8. prosince 1975), č. 2. Praha: Zvon, 1990; srov. také JAN PAVEL II. Posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě *Christifideles laici* (30. prosince 1988), č. 33–34. Praha: Zvon, 1990; TÝŽ. Encyklika o stálé platnosti misijního poslání *Redemptoris missio* (7. prosince 1990), č. 33–34. Praha: Zvon, 1994.

¹² *Závěrečné návrhy*, 19.

třetího tisíciletí, je Boží výzvou člověku pro nové období pravdy a svobody a k mravnímu obnovení kultury a evropské společnosti.

b) *Nová svatost*

V tomto procesu inkulturace radostné zvěsti, Boží slovo doprovází člověka na cestě a kříží mu ji, aby mu odhalilo Otcův plán jako podmínku jeho štěstí. Slova vybraná z Pavlova listu křesťanům církve v Efesu jsou právě tím slovem, které dnes i nás – Boží lid v Evropě – vede k objevování toho, co není na první pohled viditelné, a přece je to událost, dar, nový život: „Proto už nejste cizinci a přistěhovalci, ale spoluobčané ostatních křesťanů a členové Boží rodiny“ (Ef 2, 19).

Nejedná se zjevně o nová slova, ale jsou to slova, která nás pobízejí, abychom novým způsobem nahlíželi realitu církve na starém kontinentu, která však není „starou církví“. Je společenstvím věřících povoláných k „mládí svatosti“, k *všeobecnému povolání ke svatosti*, kterou zdůraznil koncil¹³ a po něm znovu při různých příležitostech potvrzovalo magisterium.

Nyní nastal čas, aby tato výzva znovu nabrala sílu a pronikla ke každému věřícímu, aby všichni „byli schopni pochopit – jako všichni křesťané – celou tu šířku a délku, výšku i hloubku“ (Ef 3, 18) tajemství milosti svěřeného vlastního životu.

Již nastal čas, aby tato výzva vzbudila nové vzory svatosti, protože Evropa potřebuje především jedinečnou, originální a nebyvalou svatost, kterou vyžaduje přítomný okamžik.

Jsou zapotřebí osoby schopné „stavět mosty“, které by stále více sjednocovaly církev a národy Evropy a usmiřovaly duše.

Jsou zapotřebí „otcové“ a „matky“, kteří jsou otevření vůči životu a daru života; *ženichové* a *nevěsty*, kteří budou svědčit a oslavovat krásu lidské lásky požehnanou Bohem; lidé *schopní dialogu a kulturní lásky k bližnímu* proto, aby předávali křesťanské poselství prostřednictvím jazyka naší společnosti; *odborníci i obyčejní lidé*, kteří jsou schopní vnést do angažovanosti v občanském životě a do pracovních i přátelských vztahů nefalšovanost pravdy a intenzitu křesťanské lásky; *ženy*, které znovu v křesťanské víře objeví možnost

¹³ II. Vatikánský koncil. Věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964), č. 32, 39–42. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

naplno prožívat svou ženskost; *kněží* s velkým srdcem, jako má Dobrý Pastýř; *trvalí jáhnové*, kteří budou zvěstovat slovo a svobodu služby pro nejchudší; zasvěcení *apoštolové*, kteří jsou schopní ponořit se do světa a do historie s kontemplativním srdcem a *mystici* tak blízcí Božímu tajemství, že by dokázali oslavovat zkušenost s božstvím a ukázat přítomného Boha v událostech života.

Evropa potřebuje nové *vyznavače* víry a krásy toho, co znamená věřit, *svědky*, kteří budou *věrohodnými věřícími* odvážnými až k prolítí krve, *panny*, které nejsou pannami jen samy pro sebe, ale dokáží všem ukázat panenství, které je přítomné v srdci každého člověka a odkazuje na věčného Boha, pramen veškeré lásky.

Naše země prahne nejen po svatých osobách, ale i po svatých společenstvích, která tak milují církve a svět, že dokáží světu ukazovat svobodnou, otevřenou, dynamickou církev přítomnou v současných dějinách Evropy, blízkou lidským trápením, církev, která všechny přijímá, podporuje spravedlnost, je pozorná k chudým, nezneklidňuje se malým počtem ani omezováním činnosti, nenechává se zastrašit atmosférou odkřesťanštění společnosti (reálného, ale ne tak radikálního a všeobecného), ani nedostatkem výsledků (často jen zdánlivým).

Toto bude nová svatost schopná znovu evangelizovat Evropu a vybudovat novou Evropu!

Nová povolání

13. Vzniká tedy nová diskuse o povolání a povoláních, o kultuře a pastorační povolání. Kongres měl v úmyslu postupovat s citlivostí, která je dnes u těchto témat již velmi obvyklá, chtěl však zároveň navrhnout „vhodný ‚posun‘, který by otevřel nové období v našich církvích“.¹⁴

a) Povolání

Jako se svatost týká všech pokřtěných v Krista, tak má také každý člověk své specifické povolání; zatímco svatost je zakořeněná ve křtu, povolání je spojeno s prostou skutečností existence. Povolání je Stvořitelův prozřetelný záměr s každým stvořením, je to jeho plán,

¹⁴ IL 6.

jako sen, který Bohu leží na srdci, protože mu na srdci leží stvoření. Bůh Otec je chce odlišné a specifické pro každého člověka.

Lidská bytost je „povolána“ k životu a jak vstupuje do života, přináší a nachází v sobě obraz toho, který ji povolal.

Povolání je Boží návrh jednat podle tohoto obrazu a je jedinečné, jediné, neopakovatelné právě proto, že tento obraz je nevyčerpatelný. Každé stvoření projevuje a je povolání vyjadřovat zvláštní aspekt Božího myšlení. Zde nachází své jméno a identitu; utvrzuje a zajišťuje svou svobodu a originalitu.

Pokud má každá lidská bytost vlastní povolání již od okamžiku narození, existují v církvi a ve světě různá povolání, která v teologické rovině vyjadřují božskou podobu vtištěnou člověku a na pastorační a církevní úrovni odpovídají různým požadavkům nové evangelizace, obohacují tak dynamiku a církevní společenství: „Místní církev je jako kvetoucí zahrada s bohatou pestrostí darů a charismat, hnutí a služeb. Z toho plyne důležitost svědectví o jejich vzájemném společenství, bez nejmenšího náznaku ‚konkurence‘.“¹⁵

Na kongresu bylo výslovně řečeno: „je potřeba se otevřít novým charismatům a službám, možná odlišným od obvyklých charismat a služeb. Zhodnocení a postavení laikátu je znamením doby, které ještě musí být plně objeveno. Ukazuje se jako stále plodnější.“¹⁶

b) *Kultura povolání*

Tyto prvky postupně pronikají do vědomí věřících, ale zatím to nestačí na vytvoření pravé a vlastní *kultury povolání*,¹⁷ schopné překročit hranice věřícího společenství. Proto si Svatý otec ve svém *Projevu* k účastníkům kongresu přál, aby stálá a trpělivá pozornost křesťanského společenství vůči tajemství Božího povolání podporovala „*novou kulturu povolání* v mladých lidech a v rodinách“.¹⁸

¹⁵ *Závěrečné návrhy*, 16.

¹⁶ *Závěrečné návrhy*, 19.

¹⁷ Kultura povolání byla tématem *Papežského poselství k XXX. Světovému dni modliteb za povolání*, 2. května 1993 (srov. L'Osservatore Romano, 18. prosince 1992; srov. také KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, P.O.V.E., *Papežská poselství k světovým dnům modliteb za povolání*, Řím 1994, s. 241–245).

¹⁸ JAN PAVEL II. *Projev k účastníkům kongresu o povolání v Evropě*, L'Osservatore Romano, 11. května 1997, 4.

Ona je součástí nové evangelizace. Je kulturou života a otevřenosti k životu, významu života, ale i smrti.

Zvláště se odvolává na hodnoty, možná trochu opomíjené stávající mentalitou (podle některých „kulturou smrti“), jako je vděčnost, přijetí tajemství, smysl pro nedokonalost člověka a zároveň jeho otevřenost transcendentnu, připravenost nechat se povolat jiným (nebo Jiným) a nechat se oslovit životem, důvěra v sebe a v bližního, svoboda pociťovat dojetí nad přijatým darem, nad náklonností, porozuměním, odpuštěním, a zároveň zjišťovat, že to co člověk dostává, je vždy nezasloužené a přesahuje míru, a je pramenem odpovědnosti za život.

Součástí této kultury povolání je schopnost snít a toužit ve velkém, údiv, který umožňuje ocenit krásu a vybrat si ji pro její vnitřní hodnotu, protože život činí krásným a pravým, nezištnost, která není jen solidaritou z nouze, ale vychází z odhalování důstojnosti každého bratra.

Jako opak kultury zábavy, které hrozí, že ztratí ze zřetele vážné otázky a utopí je v moři slov, se staví kultura schopná najít odvahu a chuť čelit velkým otázkám vztahujícím se k vlastní budoucnosti: *jsou to velké otázky, které učiní velkými i malé odpovědi*. Ale jsou to právě malé a každodenní odpovědi, které podněcují k velkým rozhodnutím, jako například v otázce víry; nebo vytváří kulturu, jakou je i kultura povolání.

V každém případě kultura povolání, tedy souhrn hodnot, musí stále více přecházet z povědomí církve do občanského povědomí, z vědomí věřícího jednotlivce nebo společenství do všeobecného přesvědčení, že pro Evropu třetího tisíciletí není možné utvářet budoucnost založenou na modelu člověka bez povolání. Papež totiž pokračuje: „Problémy, které prostupují svět mladých lidí, odhalují i v nových generacích naléhavé otázky o významu existence a potvrzují, že nikdo a nic nemůže v člověku potlačit *otázku po smyslu* a touhu po pravdě. Pro mnohé je to půda, na které se odehrává hledání povolání.“¹⁹

Právě tento požadavek a touha vzbuzují autentickou kulturu povolání; a jestliže je požadavek a touha v srdci každého člověka, i toho, který je popírá, tato kultura by se mohla stát společnou půdou,

¹⁹ *Tamtéž.*

kde se věřící vědomí setká s laickým vědomím a konfrontuje se s ním. Velkoryse a transparentně mu odevzdá moudrost, kterou obdrželo shora.

Tato nová kultura se stane pravou půdou pro novou evangelizaci, kde by mohl vzniknout nový model člověk a mohla rozkvést nová svatost a nová povolání pro Evropu třetího tisíciletí. Nedostatek specifických povolání – povolání v množném čísle – je především absence vědomí životního povolání – povolání v jednotném čísle – tedy absence kultury povolání.

Tato kultura se dnes pravděpodobně stává prvořadým cílem pastoračního povolání,²⁰ a možná pastorační všeobecně. Co by to bylo za pastorační, kdyby nepřestovala svobodu cítit se Bohem povoláný, nebo by nedala vzniknout novosti života?

c) *Pastorační povolání: „kvalitativní skok“*

Ještě jiný prvek spojuje úvahy před kongresem s analýzou provedenou během kongresu. Totiž vědomí, že pastorační povolání stojí před požadavkem radikální změny, vhodného „posunu“, jak je uvedeno v *přípravném dokumentu*,²¹ a nebo „kvalitativního skoku“, jak to papež doporučil ve svém *Poselství* na závěr kongresu.²² Ještě jednou stojíme před viditelným sblížením, kterému je potřeba rozumět v jeho autentickém významu, v této analýze situace, kterou navrhujeme.

Nejedná se pouze o pozvání reagovat na pocit únavy nebo nedůvěry kvůli slabým výsledkům, ani nemáme v úmyslu těmito slovy provokovat k obnovení určitých metod nebo k načerpání energie a nadšení, ale v podstatě chceme poukázat, že pastorační povolání v Evropě dospěla k historickému mezníku, rozhodujícímu momentu. Měli jsme období historie s fázemi, které pozvolna následovaly jedna za druhou jako roční období a které nyní musí pokračovat k „dospělému“ a zralému stavu pastoračního povolání.

Nejde tedy ani o podceňování smyslu tohoto přechodu, ani o obviňování někoho za to, co se neučinilo v minulosti; naopak, naše upřímná vděčnost i vděčnost celé církve patří těm bratřím a sestrám,

²⁰ Srov. *Závěrečné návrhy*, 12.

²¹ IL 6.

²² *Projev Svatého otce*, L'Osservatore Romano, 11. května 1997, č. 107.

kteří v náročných životních podmínkách štědře pomáhali mnohým chlapcům, dívkám a mladým lidem hledat a nacházet povolání. V každém případě však jde o to, abychom znovu pochopili směr, který Bůh, Pán dějin, dává našim dějinám a také bohatým dějinám povolání v Evropě, která se dnes nachází na rozhodující křižovatce.

- Jestliže pastorece povolání vznikla jako naléhavé řešení spojené s krizovou a nouzovou situací povolání, dnes už se nemůže považovat za nejistotu motivovanou negativními okolnostmi, ale naopak vystupuje jako *trvalý a souvislý* projev mateřství církve, otevřené nezadržitelnému Božímu plánu, který v ní stále *rodí život*;
- jestliže se kdysi podpora povolání vztahovala jen na určitá povolání nebo především na ně, nyní by měla směřovat k podporování všech povolání, protože v Pánově církvi buď rostou všichni společně, nebo neroste nikdo;
- jestliže pastorece povolání na svém počátku vymezovala pole své působnosti pro některé kategorie osob („naši“, ti blízcí církevním kruhům, nebo ti, kteří okamžitě projeví určitý zájem, nejlepší a zasloužilí, ti, kteří se již rozhodli pro víru, atd.), dnes se stále více upozorňuje na nezbytnost odvážně rozšířit zvěstování a nabídku povolání na všechny, alespoň teoreticky, ve jménu toho Boha, který nikoho z lidí neupřednostňuje, vybírá si hříšníky z hříšného lidu, který činí proroka z Amosa, který nebyl synem proroků, ale jen pěstitelem smokvoní, povolává Leviho a jde do Zacheova domu a je schopný učinit Abrahámovi děti i z kamenů (srov. Mt 3, 9);
- jestliže se kdysi aktivita týkající se získávání povolání ve velké míře rodila ze strachu (před zánikem nebo snižováním počtu) a z požadavku udržet stanovenou úroveň přítomnosti a děl, pak nyní strach, který je vždy nejhorším rádcem, ustupuje *křesťanské naději*, která se rodí z víry a směřuje k novosti a budoucnosti s Bohem;
- jestliže určitá animace povolání je nebo byla trvale nejistá a nesmělá, až se téměř jevila v podřadném postavení vůči kultuře směřující proti povolání, dnes se angažuje ve skutečném podporování povolání pouze ten, koho vede *jistota*, že každý člověk bez výjimky je originálním Božím darem, který čeká na objevení;

- jestliže se kdysi zdálo, že cílem je nábor a metodou propaganda, často s nátlakem na svobodu jednotlivce nebo s „konkurenčními“ epizodami, dnes má být stále jasnější, že cílem je služba *člověku*, aby dokázal rozpoznávat Boží plán s jeho životem při budování církve a aby v něm rozeznal a uskutečnil svoji vlastní pravdu;²³
- jestliže poměrně nedávno byli tací, co se mylně domnívali, že vyřeší krizi povolání diskutabilním výběrem, například „přivezením povolání“ odjinud (často je přitom vytrhli z jejich prostředí), dnes by si nikdo neměl namlouvat, že vyřeší krizi povolání tím, že ji bude obcházet, protože Pán nadále povolává v *každé církvi a na každém místě*;
- a tak v téže linii by měl „Šimon z Kyrény pastorece povolání“ – dobrovolný a často osamělý improvizátor – stále více postupovat od oživování zájmu epizodickými iniciativami a zážitky k výchově k povolání, která by vycházela z moudrosti *schválené metody doprovázení*, aby mohl poskytnout přiměřenou pomoc hledajícím;
- následně by se tentýž animátor povolání měl stále více stávat *vychovatelem ve víře a formátorem povolání* a animace povolání by se měla v co největší míře stávat *společnou činností*,²⁴ záležitostí celého řeholního nebo farního společenství, celého institutu nebo celé diecéze, každého kněze, řeholníka, řeholnice i věřícího, pro všechny povolání v každém období života;
- nyní je nejvyšší čas, aby se rozhodně přešlo od „patologie únavy“²⁵ a odevzdání se osudu, které se ospravedlňuje prisouzením jediné příčiny krize povolání současné mladé generaci, k odvaze klást si správné otázky, aby vedly k pochopení případných chyb a nedostatků, aby se dosáhlo nového horlivého a tvořivého rozmachu svědectví.

²³ Srov. *Závěrečné návrhy*, 20.

²⁴ Srov. JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě *Vita consecrata* (25. března 1996), č. 64. Praha: Zvon, 1996.

²⁵ IL 85.

d) *Malé stádce a velké poslání*²⁶

Budeme souvisle pokračovat v linii, která bude stále ve větší míře napomáhat objevování hodnoty pastorage povolání a jejího přirozeného centrálního a sjednocujícího postavení v pastoračním prostředí.

Také zde vycházíme ze zkušeností a chápání, které v minulosti jistým způsobem téměř odsunuly pastorační povolání na okraj, protože ji považovaly za méně důležitou. Ona občas představuje tvář současné církve, která zrovna nevítežní nebo je považována za méně teologicky podloženou oblast pastorage ve srovnání s ostatními, za nedávný produkt kritické a náhodné situace.

Pastorage povolání se možná ještě nachází v podřadném postavení, které na jedné straně může škodit jejímu obrazu a nepřímo účinnosti její činnosti, ale na druhé straně se rovněž může stát vhodným prostředím pro tvořivé a svobodné zkoušení nových a odlišných pastoračních cest – i s možností omylu.

Taková situace může především připomínat jinou „podřadnost“ nebo chudobu, o níž hovořil Ježíš, když se díval na zástupy, které šly za ním: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo“ (Mt 9, 37). Tváří v tvář žni Božího království, žni nové Evropy a nové evangelizace je a vždy bude málo „dělníků“, „malé stádce a velké poslání“, aby lépe vyniklo, že povolání je Boží iniciativa, dar Otce, Syna i Ducha Svatého.

²⁶ Podobný termín byl již použit v Závěrečném dokumentu II. mezinárodního kongresu biskupů a ostatních zodpovědných za povolání v církvi, srov. *Sviluppi*, 3 (dále jen „DC“ – Documento conclusivo).

II.

Teologie povolání

„Dary jsou sice rozmanité, ale je pouze jeden Duch...”

(1 Kor 12, 4)

Základním cílem této teologické části je zachytit smysl lidského života ve vztahu k Bohu, trojičnímu společenství. Tajemství Otce, Syna a Ducha Svatého je základem plné existence člověka jako povolání k lásce v darování sebe a ve svatosti; jako dar v církvi pro svět. Každá antropologie odtrhnutá od Boha je iluzí.

Nyní chceme předložit strukturální prvky křesťanského povolání, jeho základní architekturu, která evidentně nemůže být jiná než teologická. Tato skutečnost, která se stala předmětem mnoha analýz magisteria, je bohatá na biblicko-teologické duchovní tradice, které formovaly nejen generace povolání, ale i spiritualitu povolání.

Otázka po smyslu života

14. Ve škole Božího slova přijímá křesťanské společenství nejvyšší odpověď na otázku o smyslu, která více méně jasně vyvstává v srdci člověka. Je to odpověď, která nepochází z lidského rozumu, ačkoli ji vždy dramaticky vyvolává problém bytí a jeho osudu, ale od Boha. On sám poskytuje člověku klíč k výkladu, aby objasnil a vyřešil velké otázky, které činí z člověka tázající se subjekt: „Proč jsme na světě? Co je život? Jaký je jeho závěr kromě tajemství smrti?“

Nezapomínejme však, že v kultuře zábavy, do které je vtažena především dnešní mládež, hrozí, že základní otázky budou potlačeny nebo odstraněny. Dnes se smysl života nehledá, ale spíš vnucuje: buď ho vnucuje to, co se žije v konkrétním okamžiku, nebo to, co

uspokojuje potřeby. Když se vyhoví potřebám, svědomí se stále více otupuje a obcházejí se právě otázky.²⁷

Úkolem pastorační teologie a duchovního doprovázení je tedy pomáhat mladým lidem ptát se života, aby v rozhodujícím rozhovoru s Bohem dokázali zformulovat stejnou otázku jako Marie z Nazareta: „Jak se to stane?“ (Lk 1, 34).

Ikona Trojice

15. Nikoliv bez údivu objevujeme při poslouchání Slova, že nejobsažnější a nejpriléhavější biblicko-teologickou kategorií pro vyjádření tajemství života v Kristově světle je kategorie „povolání.“²⁸ „Kristus, nový Adam, právě zjevením tajemství Otce a jeho lásky plně odhaluje člověka jemu samému a dává mu poznat vznešenost jeho povolání.“²⁹

Proto biblický obraz společenství v Korintu představuje dary Ducha v církvi jako podřízené uznání Ježíše jako Pána. Kristologie skutečně stojí u základů každé antropologie a ekleziologie. *Kristus je plán člověka*. Jen když věřící pod vlivem „Ducha Svatého“ (1 Kor 12, 3) uzná, že Ježíš je Pán, může přijmout statut nového společenství věřících: „Dary jsou sice rozmanité, ale je pouze jeden Duch. A jsou rozličné služby, ale je pouze jeden Pán. A jsou různé mimořádné síly, ale je pouze jeden Bůh. On to všechno ve všech působí“ (1 Kor 12, 4–6).

Pavlovský obraz jasně ukazuje tři základní aspekty darů povolání v církvi, úzce spojené s jejich původem z lůna trojičního společenství a se specifickým vztahem k jednotlivým osobám.

Ve světle Ducha jsou dary projevem Jeho nekonečné nezištnosti. On sám je charismatem (Sk 2, 38), pramenem každého daru a projevu nezadržitelné božské tvořivosti.

²⁷ *Závěrečné návrhy*, 3.

²⁸ Srov. PAVEL VI. Encyklika o rozvoji národů *Populorum progressio* (26. března 1967), č. 15. *Sociální encykliky* (1891–1991). Praha: Zvon, 1996, s. 234.

²⁹ II. Vatikánský koncil. Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (7. prosince 1965), č. 22. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

Ve světle Krista jsou dary povolání „službami“, vyjadřují mnohotvárnou rozmanitost služby, kterou prožíval Syn až po darování života. On skutečně „nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život...“ (Mt 20, 28). Ježíš je proto vzorem pro každou službu.

Ve světle Otce jsou dary „činnostmi“, protože od Něho, pramene života, každé bytí čerpá svůj tvořivý dynamismus.

Církev jako ikona odráží tajemství Boha Otce, Boha Syna i Boha Ducha Svatého; a každé povolání v sobě nosí charakteristické rysy tří Osob trojičního společenství. Božské osoby jsou pramenem a vzorem každého povolání. Naopak, Trojice sama o sobě je tajemné prolétání volání a odpovědi. Jen tam, v nepřerušném dialogu, najde každý člověk nejen své kořeny, ale i svůj osud a svou budoucnost, čím je povolán být a stát se v pravdě a svobodě, v konkrétnosti svých dějin.

V ekzeziologickém uspořádání v prvním listu Korint'ánům mají dary historický a konkrétní účel: „Ty projevy Ducha jsou však dány každému k tomu, aby mohl být užitečný“ (1 Kor 12, 7). Existuje však vyšší dobro, které přirozeně překonává osobní dar: budovat Kristovo tělo v jednotě; zjevovat jeho přítomnost v dějinách „aby svět uvěřil“ (Jan 17, 21).

Proto je církevní komunita, uchvácená Božím tajemstvím, na jedné straně jeho viditelnou ikonou a na druhé straně je zcela zahrnuta do dějin člověka na světě, putujícího k „novým nebesům“.

Církev a každé povolání v ní ukazují stejný dynamismus: povolání k určitému poslání.

Otec povolává do života

16. Existence každého člověka je plodem tvořivé Otcovy lásky, jeho účinné touhy, jeho tvůrčího slova.

Otcův tvůrčí čin má dynamiku výzvy, volání k životu. Člověk přichází na svět, protože ho dobrá Vůle miluje, chce a stará se o něj a raději ho tu má, než nemá, milovala ho ještě dřív, než existoval, poznala ho dříve, než ho stvořila v mateřském lůně, zasvětila ho dříve, než vyšel na světlo (srov. Jer 1, 5; Iz 49, 1.5; Gal 1, 15).

Povolání do hloubky tedy objasňuje tajemství lidského života, a ono samo je tajemstvím vyvolení a naprosté nezištnosti.

a) „...jako svůj obraz“

Ve „stvořitelském volání“ se člověk ihned ukazuje v celém bohatství své důstojnosti, jako subjekt povolání ke vztahu s Bohem, aby spolu s ostatními stál před Ním ve světě s tváří, která odráží tytéž božské rysy: „Učiňme člověka jako náš obraz, podle naší podoby“ (Gn 1, 26). Tento trojitý vztah patří k originálnímu obrazu, protože Otec „v něm – v Kristu – si nás vyvolil ještě před stvořením světa, abychom byli před ním svatí a neposkvrnění v lásce“ (Ef 1, 4).

Poznat Otce znamená, že existujeme jako on, jelikož nás stvořil jako svůj obraz (Mdr 2, 23). V tom je obsažené základní povolání člověka: povolání k životu a to k životu, který je bezprostředně počatý k podobě božského života. Pokud je Otec věčným pramenem, úplnou nezištností, věčným zdrojem existence a lásky, člověk je povolán v malé a omezené míře své existence, aby byl jako on; tedy „dávát život“, ujímat se života druhého.

Otcův stvořitelský čin tedy podněcuje uvědomování si, že život je svěřený svobodě člověka, povolání dát odpověď osobní a jedinečnou, zodpovědnou a plnou vděčnosti.

b) *Láska, plnější smysl života*

Z hlediska povolání k životu je potřeba vyloučit jednu věc: že by člověk mohl považovat existenci za samozřejmou, nevyhnutelnou a náhodnou záležitost.

V dnešní kultuře asi není lehké žasnout nad darem života.³⁰

Snadnější je pochopit smysl darovaného života, který slouží k prospěchu druhých. Pochopit však, že život každého člověka je v každém případě a především volba, že je to přijatá láska, a že v té lásce je již skrytý plán povolání, vyžaduje plnější zralost a určitou duchovní formaci.

Prostá skutečnost „bytí zde“ by všechny měla naplňovat především úžasem a nesmírnou vděčností vůči Tomu, který nás zcela nezištně stvořil z ničeho vyslovením našeho jména.

³⁰ K tomu se vyjadřuje jedna závěrečná teze Kongresu: „V evropském kontextu je důležité dát podnět prvnímu okamžiku povolání – momentu zrození. Přijetí života ukazuje, že věříme v Boha, který „vidí“ a „povolává“ již od mateřského lůna“ (*Závěrečné návrhy*, 34).

Chápání, že život je dar, by nemělo vyvolávat jen vděčný postoj, ale pozvolna vnuknout první velkou odpověď na základní otázku po smyslu: *život je vrcholné dílo tvůrčí Boží lásky a sám o sobě je povoláním milovat*. Je přijatým darem, který má ze své přirozenosti tendenci stát se darovaným dobrem.

c) *Láska, povolání každého člověka*

Láska je naplněním smyslu života. Bůh tak miloval člověka, že mu dal svůj vlastní život a uschoпил ho žít a milovat božským způsobem. V této přemíře lásky, původní lásky, člověk nalézá své radikální povolání, které je „svatým povoláním“ (2 Tim 1, 9) a objevuje vlastní nezaměnitelnou identitu, která připodobňuje Bohu, „k obrazu svatého“, který ho povolal (1 Petr 1, 15). „Když tvoří Bůh člověka podle svého obrazu a udržuje ho ustavičně v bytí,“ komentuje Jan Pavel II., „vkládá do lidské přirozenosti také mužské a ženské povolání a zároveň i schopnost a odpovědnost k lásce a společenství. Láska je proto základní a přirozené povolání každého člověka.“³¹

d) *Otec vychovatel*

Díky lásce, která ho stvořila, se nikdo nemůže cítit „zbytečný“, protože každý je povolán odpovídat podle Božího plánu připravovaného právě pro něj.

Člověk tedy bude šťastný a plně se uplatní, když bude stát na svém místě, přijímat Boží výchovnou nabídku s hlubokou bází a chvěním, které tato nabídka vyvolává v tělesném srdci. Bůh stvořitel, který dává život, je i Otcem, který „vychovává“, co ještě není, tvoří z ničeho, aby to bylo; vybírá z lidského srdce, co tam vložil, aby byl člověk zcela sám sebou a tím, k čemu ho Bůh povolal, podle jeho vzoru.

Odtud pochází touha po nekonečnu, kterou Bůh vtiskl do vnitřního světa každého člověka jako pečeť.

³¹ JAN PAVEL II. Apoštolská adhortace o úkolech křesťanské rodiny v současném světě *Familiaris consortio* (22. listopadu 1981), č. 11. Praha: Zvon, 1992.

e) *Křestní povolání*

Povolání k životu a k životu v Bohu se slaví ve křtu. V této svátosti se Otec s laskavou starostlivostí sklání k člověku, synu nebo dceři zrozeným z lásky muže a ženy, aby požehnal ovoce této lásky a učinil ho plně svým dítětem. Od té chvíle je člověk povolán k svatosti Božích dětí. Nikdo a nic nemůže zrušit toto povolání.

Milostí křtu Bůh Otec zasahuje, aby ukázal, že on a pouze on je původcem plánu spásy, ve kterém každá lidská bytost najde svou osobní úlohu. Jeho skutek je vždy první, anticipující, načeká na iniciativu člověka, nezávisí na jeho zásluhách, ani nevychází z jeho schopností a způsobilosti. Je to Otec, který zná, označuje, vtiskuje podnět, dává pečeť, povolává ještě „před stvořením světa“ (Ef 1, 4). Potom dává sílu, doprovází, podporuje úsilí, je vždy Otcem i Matkou...

Křesťanský život tak získává význam zkušenosti vzájemnosti: stává se zodpovědnou odpovědí, dává růst synovskému vztahu s Otcem a bratrskému vztahu ve velké rodině Božích dětí. Křesťan je povolán, aby prostřednictvím lásky napomáhal procesu připodobňování se Otci, který se nazývá teologální život.

Proto věrnost křtu vede k tomu, abychom životu i sobě kladli stále přesnější otázky; zejména pro přípravu prožívání existence nejen na základě lidských postojů, které jsou též Božími dary, ale na základě Jeho vůle; ne podle světských požadavků, příliš často málo důležitých, ale podle Božích přání a plánů.

Věrnost křtu znamená hledět vzhůru jako děti, abychom rozpoznali Jeho vůli týkající se našeho života a budoucnosti.

Syn povolává k následování

17. „Pane, ukaž nám Otce – a to nám stačí“ (Jan 14, 18).

To žádá Filip od Ježíše v předvečer utrpení. Je to nostalgická touha po Bohu přítomná v srdci každého člověka: poznávat vlastní kořeny, poznat Boha. Člověk není věčný, je ponořený do konečnosti, ale jeho touha směřuje k nekonečnu.

Ježíšova odpověď překvapuje apoštoly: „Filipe, tak dlouho jsem s vámi, a neznáš mě? Kdo viděl mne, viděl Otce“ (Jan 14, 9).

a) *Poslaný od Otce, aby povolal člověka*

Otec nás stvořil v Synu, který „je odlesk jeho (božské) slávy a výrazná podoba jeho podstaty“ (Žid 1, 3), předurčil nás stát se podobnými jeho obrazu (srov. Řím 8, 29). Slovo je dokonalým obrazem Otce. On je ten, ve kterém se Otec zviditelnil, Logos, prostřednictvím kterého „promluvil k nám“ (Žid 1, 3). Celé jeho bytí spočívá v tom, že „je vyslán“, aby lidem přiblížil Boha jako Otce, aby mu zjevil jeho tvář a jméno (Jan 17, 6).

Pokud je člověk povolán být Božím dítětem, pak nikdo jiný než Vtělené Slovo nemůže lépe „hovořit“ k člověku o Bohu a předkládat věrný obraz dítěte. Proto Boží Syn přišel na tento svět a povolal nás, abychom ho následovali, byli jako on, prožívali jeho život, jeho slovo, jeho velikonoční smrt a zmrtvýchvstání; dokonce jeho city.

Syn, Boží vyslanec, se stal člověkem, aby povolal člověka: vyslaný Otcem *povolává* lid.

Proto nelze najít úryvek evangelia, setkání nebo rozhovor, který by neměl význam povolání, který by přímo nebo nepřímo nevyjadřoval Ježíšovo volání. Jakoby jeho setkání s lidmi, vyvolané nejrůznějšími okolnostmi, byla pro něj příležitostí postavit člověka před strategickou otázku: „Co mám dělat se svým životem?“ „jaká je moje cesta?“

b) *Největší láska: darovat život*

K čemu Ježíš povolává? Následovat ho, být a jednat jako on: přijímat život jako dar z Otcových rukou, abychom ho „ztratili“ a vydali tento dar těm, které nám Otec svěřil.³²

V Ježíšově identitě je sjednocující prvek, který tvoří úplný smysl lásky, totiž *poslání*. Ono vyjadřuje nezištné darování se, které dosahuje svůj vrcholný projev na kříži: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život“ (Jan 15, 13).

Každý učedník je povolán opakovat a znovu prožívat Synovské city, které se spojují v lásce, která je rozhodující motivací každého povolání. Každý učedník je však především povolán zviditelňovat

³² Proto, jak připomíná jedna teze kongresu, „jen v živém kontaktu s Ježíšem Kristem Spasitelem mohou mladí lidé rozvíjet schopnost společenství, nechávat dozrát vlastní osobnost a rozhodnout se pro něho“ (*Závěrečné návrhy*, 13).

Ježíšovo poslání, je povoláný *pro* poslání: „Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás“ (Jan 20, 21). Struktura každého povolání, jeho zralost, spočívá ve zpřítomňování Ježíše ve světě, abychom tak jako on činili z života dar. Poslání je vlastně pověření udělené o velikonočním večeru (Jan 20, 21) a je posledním slovem před vystoupením k Otci (Mt 28, 16–20).

c) *Ježíš formátor*

Každý povoláný člověk je Ježíšovým *znamením*: jeho srdce a jeho ruce určitým způsobem nadále objímají maličké, léčí nemocné, odpouští hříšníkům a dávají se přibít na kříž z lásky ke všem. Život pro druhé s Ježíšovým srdcem je zralou podobou každého povolání. Proto Ježíš formuje ty, které povolává; on je jediný, kdo v nich může utvořit takové city, jako jsou jeho vlastní.

Každý učedník, když odpovídá na jeho volání a dává se jím formovat, vyjadřuje nejpravdivější rysy vlastní volby. Proto „uznat ho za Pána života a dějin vyžaduje sebepoznání učedníka [...] Úkon víry nutně spojuje kristologické poznání a antropologické sebepoznání“.³³

Z toho čerpá pedagogika křesťanské zkušenosti povolání vyvolaná Božím slovem: „A ustanovil jich dvanáct, aby byli s ním, protože je chtěl posílat kázat“ (Mk 3, 14). Křesťanský život potřebuje na plné prožívání v rozměru daru a poslání silné motivace a především hluboké společenství s Pánem v naslouchání, rozhovoru, modlitbě, zvnitřnění citů, každodenním odevzdávání se Božímu formátorovi a zejména ve vřelé touze zprostředkovávat světu Otcův život.

d) *Eucharistie: pověření posláním*

Ve všech katechezích prvotního křesťanského společenství je evidentní ústřední postavení velikonočního tajemství: hlásat Krista mrtvého a zmrtvýchvstalého. V tajemství lámaného chleba a krvi prolité za život světa společenství věřících rozjímá o nejvyšším projevu lásky, o darovaném životě Božího Syna.

³³ IL 55.

Proto při slavení eucharistie, tohoto „vrcholu a zdroje“³⁴ křesťanského života, se oslavuje nejvyšší poslání Ježíše Krista ve světě; ale zároveň se také oslavuje identita církevního společenství, které je pozvané přijmout poslání, k němuž je povoláné.

Ve společenství, které slaví velikonoční tajemství, má každý křesťan účast na Ježíšově daru a vstupuje do něj, stává se jako on lámaným chlebem obětovaným Otci a za život světa.

Eucharistie se tak stává pramenem každého křesťanského povolání; v ní je každý věřící povoláný připodobňovat se vzkříšenému Kristu, který se úplně obětoval a daroval. Stává se obrazem každé odpovědi na povolání; tak jako v Ježíšovi, je v každém životě a každém povolání přítomná náročná věrnost, kterou je potřeba žít po kříži.

Kdo se toho účastní, přijímá Ježíšovo pozvání–volání „konat na jeho památku“ ve svatosti i v životě, v pravdě a svobodě každodenních rozhodnutí prožívat „památku“ kříže, naplňovat život vděčností a nezištností, lámat vlastní tělo a prolévat vlastní krev. Jako Syn.

Eucharistie rodí svědectví, připravuje poslání: „Jděte v pokoji“. Postupuje se od setkání s Kristem ve znamení chleba k setkání s Kristem ve znamení každého člověka. Závazek věřícího se nevyčerpává vstupem, ale vyjitím z chrámu. Odpověď na povolání se setkává s historií poslání. Věrnost vlastnímu povolání čerpá z pramene eucharistie a měří se v eucharistii života.

Duch povolává k vydávání svědectví

18. Každý věřící, osvěcený moudrostí víry, je povoláný poznat a uznat Ježíše jako Pána; a v něm poznávat sebe sama. Ale není to jen ovoce lidské touhy nebo dobré vůle člověka. I po dlouhodobé zkušenosti s Pánem potřebují apoštolové Boha. V předvečer utrpení zažívají určitý neklid (Jan 14, 1), obávají se samoty; a Ježíš je povzbuzuje neslýchaným slibem: „Nenechám vás sirotky“ (Jan 14, 18). První povolání z evangelia nezůstanou sami: Ježíš jim zajišťuje pečlivou společnost Ducha.

³⁴ Srov. II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium* (4. prosince 1963), č. 10. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

a) *Utěšitel a přítel, průvodce a památka*

„On je ‚Utěšitel‘, Duch dobra, kterého pošle Otec ve jménu Syna, dar zmrtvýchvstalého Pána“, ³⁵ „aby s vámi zůstal navždy“ (Jan 14, 16).

Tak se Duch stává přítelem každého učedníka, průvodcem s žárlivým pohledem na Ježíše a povolání, aby z nich učinil svědky „proti proudu“, svědky nejpřevratnější události na světě: mrtvého a zmrtvýchvstalého Krista. On je „památkou“ Ježíše a jeho slova: „ten vás naučí všemu a připomene vám všechno ostatní, co jsem vám řekl“ (Jan 14, 26); „uvede vás do celé pravdy“ (Jan 16, 13).

Stálá novost Ducha spočívá ve vedení k progresivní moudrosti a hloubce pravdy, té pravdy, která není abstraktním pojmem, ale Božím plánem v životě každého učedníka. Je transformací Slova do života podle Slova.

b) *Animátor a průvodce povolání*

Tak se Duch stává velkým animátorem každého povolání, *tím, kdo provází na cestě*, aby dosáhl cíle, vnitřním ikonopiscem, který s nekonečnou fantazií tvoří tvář každého člověka podle Ježíše.

Je vždy přítomný po boku každého muže i ženy, aby všechny vedl k rozpoznávání vlastní identity věřícího a povolaného člověka, aby tvořil tuto identitu přesně podle vzoru božské lásky. Duch Posvětitel se snaží rozmnožit tuto „božskou pečeť“ v každém člověku, je trpělivý mistr našich duší a „vynikající Utěšitel“.

Ale především Duch uschopňuje povolané „svědčit“: „ten vydá o mně svědectví. Vy také vydávejte svědectví“ (Jan 15, 26–27). Tento způsob bytí každého povolaného tvoří přesvědčivé slovo, sám obsah poslání. Svědectví nespočívá jen v předkládání slov hlásání jako v Matoušově evangeliu (Mt 10, 20), ale spíše v uchovávání Ježíše v srdci a hlásání Jež jako života světa.

c) *Svatost, povolání všech*

A tak se kvalitativní skok, který se má přesunout do pastorační povolání, dnes stává otázkou, která bezpochyby zavazuje poslouchat Ducha,

³⁵ Srov. JAN PAVEL II. Encyklika o základech morálního učení církve *Veritatis splendor* (6. srpna 1993), č. 23–24. Praha: Zvon, 1994.

protože on je zvěstovatelem toho, „co má přijít“ (Jan 16, 13), on dává novou duchovní moudrost, abychom pochopili dějiny a život, paschou Páně počínaje, v jejímž vítězství je budoucnost každého člověka.

Tak si lze oprávněně položit otázku: V čem spočívá volání Ducha Svatého pro tyto roky? Kde máme upravit cesty pastorece povolání?

Odpověď však přijde, jen když přijmeme velkou výzvu k obrácení, zaměřenou na církevní společenství a na každého jejího člena, jako skutečný plán asketiky a vnitřního přerodu, abychom všechny získali pro věrnost povolání.

Základ každé pastorece povolání tvoří *primát života v Duchu*. Vyžaduje to překonání rozšířeného pragmatismu a neplodné vnějškovosti vedoucích k zapomínání na teologální život víry, naděje a lásky. Hluboké naslouchání Duchu je nové nadechnutí každé pastorační činnosti církevního společenství.

Prvořadost duchovního života je předpokladem odpovědi na *touhu po svatosti*, která, jak jsme již zmínili, v této době prostupuje církví v Evropě. Svatost je univerzální povolání každého člověka,³⁶ hlavní cesta, do které se sbíhají různé stezky jednotlivých povolání. Proto je svatost povolaných velkým setkáním Ducha pro toto přelomové období pokoncilních dějin.

d) *Povolání ve službě povolání církve*

Účinně usilovat o přiblížení se k tomuto cíli znamená připojit se k tajemné činnosti Ducha v některých konkrétních směrech, které připravují a vytvářejí tajemství skutečné vitality církve třetího tisíciletí.

Duchu Svatému se přisuzuje především věčná úloha představitele *společenství*, které se odráží v obrazu církevního společenství, viditelného *v rozmanitosti darů a služeb*.³⁷ A právě v Duchu každý křesťan objevuje svou absolutní originalitu, jedinečnost svého povolání a zároveň své přirozené a nezaměnitelné tíhnutí k jednotě. V Duchu jsou v církvi mnohá povolání a spolu vytváří jedno jediné povolání k jednotě lásky a svědectví. Činnost Ducha umožňuje rozmanitost

³⁶ Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964). *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995, kap. 5.

³⁷ Srov. *Závěrečné návrhy*, 16.

povolání v jednotě církevní struktury: *rozmanitost povolání v církvi je nezbytná pro to, aby se uskutečňovalo povolání církve, a povoláním církve je zase vytvářet podmínky pro povolání církve a v církvi.*

Různá povolání tedy vedou ke svědectví agapé, hlásání Krista, jediného Spasitele světa.

Jedinečnost křesťanského povolání spočívá právě v tomto: vnášet soulad mezi realizací člověka a uskutečňování společenství; to znamená nechat převažovat logiku lásky nad osobními zájmy, logiku spoluúčasti nad narcistickým přivlastněním si hřiven (srov. 1 Kor 12–14).

Svatost se stává skutečným projevem Svatého Ducha v dějinách. Jestliže má každá osoba Trojičního společenství vlastní tvář a jestliže je pravda, že Otcova a Synova tvář se velmi podobají, protože Ježíš se stal člověkem jako my a ukázal nám Otcovu tvář, stávají se svatí nejviditelnějším obrazem tajemství Ducha. Tak i každý věřící věrný evangelium v sobě skrývá a ukazuje podle svého jedinečného povolání a podle univerzálního povolání ke svatosti tvář Ducha Svatého.

e) „Ano“ Duchu v biřmování

Svatost biřmování je okamžikem, který nejzřetelněji a s plným vědomím vyjadřuje dar a setkání s Duchem Svatým.

Biřmovanec odpovídá „amen“ před Bohem a jeho skutkem lásky („Přijmi pečeť daru Ducha Svatého“)³⁸, ale i před vlastním svědomím a křesťanským společenstvím. Je důležité, abychom na formační a katechetické úrovni znovu pochopili velký význam tohoto „amen“.³⁹

Ono chce především znamenat „ano“ Duchu Svatému a s ním i Ježíšovi. Proto slavení svátosti biřmování předpokládá obnovení křestních slibů a žádá od biřmovance úsilí zřít se hříchu a skutků zla, které jsou vždy připravené znetvořit křesťanský obraz; a také úsilí žít Ježíšovo evangelium a zejména velké přikázání lásky. Jde o potvrzení a obnovení věrnosti povolání a identity Božích dětí.

Toto „amen“ znamená i „ano“ církvi. Ve svátosti biřmování mladý člověk prohlašuje, že na sebe bere závazek Ježíšova poselství

³⁸ Viz *Obřady biřmování*. Sekretariát České liturgické komise: Praha, 1974.

³⁹ Srov. *Závěrečné návrhy*, 35.

pokračujícího ve společenství. Zavazuje se ve dvou směrech: svědectví a poselství, a tím konkretizuje své „amen“. Biřmovanec ví, že víra je hříbna, kterou je třeba zhodnotit, je poselství, které má odevzdávat druhým lidem *svým životem*, celkovým svěděním celého svého bytí; a *slovem*, misionářskou odvahu šířit radostnou zvěst.

A konečně „amen“ vyjadřuje odevzdání Svatému Duchu v myšlení a rozhodování o budoucnosti podle *Božího plánu*. Nejen s ohledem na vlastní touhy a postoje; nejen v prostoru, který poskytuje svět, ale především v souladu se vždy novým a nepředvídatelným záměrem, který má Bůh s každým člověkem.

Od Trojice k církvi ve světě

19. Každé křesťanské povolání je „zvláštní“, protože vyžaduje svobodu každého člověka a vyvolává čistě osobní odpověď v jedinečných a neopakovatelných dějinách. Proto všichni nacházejí ve vlastních zkušenostech povolání události, které nemohou zredukovat do obecných schémat; dějiny každého člověka jsou malým příběhem, který je však vždy nezaměnitelnou a jedinečnou součástí velkého příběhu. Ve vztahu mezi těmito dvěma příběhy, mezi malostí a velikostí, která mu patří a převyšuje ho, člověk hraje o svoji svobodu.

a) V církvi a ve světě, pro církev a pro svět

Každé povolání se rodí na přesném místě, v konkrétním a ohraničeném kontextu, ale neobrací se k sobě, nesměřuje k soukromé dokonalosti nebo k psychické či duchovní seberealizaci povolané osoby, ale kvete v církvi, v té církvi, která putuje ve světě k dovršenému království, k uskutečnění velkého příběhu, příběhu spásy.

Vlastní církevní společenství má hlubokou strukturu povolání: má své misionářské poslání; je znamením Krista, Otcova misionáře. Jak se hovoří v konstituci *Lumen gentium*: „Církev je totiž v Kristu jakoby svátost neboli znamení a nástroj vnitřního spojení s Bohem a jednoty celého lidstva.“⁴⁰

⁴⁰ II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964), č. 1. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

Na jedné straně je církev znamením, které odráží Boží tajemství; je ikonou, která odkazuje na trojiční společenství ve znamení viditelného společenství a na Kristovo tajemství v dynamismu univerzálního poslání. Na druhé straně je církev ponořená do času lidí, žije v dějinách ve stavu exodu, je vyslaná ve službách Království, aby přetvořila lidstvo ve společenství Božích dětí.

Proto pozornost vůči dějinám vyžaduje od církevního společenství vnímat očekávání lidí, sledovat znamení doby, která utvářejí kodex a jazyk Ducha Svatého, vstoupit do kritického a plodného dialogu se současným světem, s laskavostí přijímat tradice a kultury, aby se v nich odhalil plán Království a vmísil do nich kvas evangelia.

Tak se s dějinami církve ve světě mísí malý a zároveň velký příběh každého povolání. Každé povolání vzniklo v církvi a ve světě, proto má sloužit církvi a světu.

b) Církev, komunita a společenství různých povolání

V církvi, společenství darů pro jediné poslání, se uskutečňuje přechod od stavu, v němž se nachází věřící vložený v Krista prostřednictvím křtu, k „zvláštnímu“ povolání, které je odpovědí na specifický dar Ducha. V takovém společenství je každé povolání „zvláštní“ a upřesňuje se v životním plánu; neexistují všeobecná povolání.

Ve své zvláštnosti je každé povolání „potřebné“ a zároveň „relativní“. „Potřebné“, protože Kristus žije a zviditelňuje se ve svém těle, jímž je církev, a v učedníkovi, který je její podstatnou částí. „Relativní“, protože žádné povolání nevyčerpává svědecké znamení Kristova tajemství, ale vyjadřuje jen jeden jeho aspekt. Pouze spojením darů se projeví celé Pánovo tělo. Ve stavbě potřebuje každý kámen druhý kámen (1 Petr 2, 5); v těle každý úd potřebuje druhý úd, aby mohl růst celý organismus a sloužit k všeobecnému užitku (1 Kor 12, 7).

To si vyžaduje, aby plán života každého člověka vycházel z Boha, který je jeho jediným pramenem a všechno připravuje k dobru všeho; vyžaduje to také, abychom znovu objevili, že život má skutečně význam jen tehdy, pokud je otevřený následování Ježíše.

Důležité je i církevní společenství, které by skutečně pomáhalo každému povolávanému objevit vlastní povolání. Prostředí víry, modlitby, společenství lásky, duchovní zralosti, odvahy hlásat, intenzity svátostného života činí ze společenství věřících příhodnou půdu

nejen pro zrod jednotlivých povolání, ale i pro vytvoření kultury povolání a ochoty jednotlivců přijmout osobní povolání. Když mladý člověk vnímá volání a ve svém srdci se rozhodne pro svatou cestu jeho uskutečňování, obvykle zde najdeme společenství, které vytvořilo předpoklady pro tuto poslušnou ochotu.⁴¹

Chceme tím říci, že *věrnost povolání věřícího společenství je první a základní podmínka pro rozkvět povolání v jednotlivých věřících, zvláště v těch nejmladších.*

c) *Znamení, služba, poslání*

Každé povolání, jako trvalá a definitivní životní volba, se otvírá v trojím rozměru: ve vztahu ke Kristu je každé povolání „*znamení*“, ve vztahu k církvi je „*službou*“, ve vztahu k světu „*posláním*“ a svědectvím o Království.

Jestliže je církev „v Kristu jakoby svátost“, každé povolání odhaluje hlubokou dynamiku trojičního společenství, činnosti Otce, Syna a Ducha, jako události, která v *Kristu* tvoří nové stvoření podle jeho obrazu.

Každé povolání je tedy *znaméním*, zvláštním způsobem odhalování podoby Pána Ježíše. „Kristova láska nás nutí“ (2 Kor 5, 14). Ježíš se tak stává pohnutkou a rozhodujícím vzorem každé odpovědi na Boží výzvy.

Ve vztahu k církvi je každé povolání *službou*, zakořeněnou v úplné nezištnosti daru. Boží povolání je dar pro společenství, pro všeobecný užitek, v dynamice mnoha služeb. To je možné v oddanosti Duchu, který vytváří z církve „společenství osob“⁴² a vzbuzuje agapé v srdci křesťana nejen jako etiku lásky, ale i jako hlubokou strukturu života: „život rodí život“.⁴³ Z toho plyne důvěrná účast každého povolání na apoštolátu a poslání církve, zárodku Království. Povolání a poslání tvoří dvě strany téhož hranolu. Definují dar a přínos každého člověka k Božímu plánu, k Ježíšovu obrazu a podobě.

⁴¹ Srov. *Závěrečné návrhy*, 21.

⁴² II. Epikléze.

⁴³ DC 18.

d) *Církev, matka povolání*

Církev je matkou povolání, protože je plodí ve svém nitru silou Ducha, chrání je, živí a podporuje. Je matkou zejména proto, že vykonává vzácnou *zprostředkovatelskou a pedagogickou funkci*.

„Církev, povoláná Bohem, vytvořená ve světě jako společenství povoláných, je nástrojem Božího volání. Církev je živou výzvou, z vůle Otce, pro zásluhy Pána Ježíše, silou Ducha Svatého [...]. Společenství, které si uvědomuje své povolání, si zároveň uvědomuje povinnost neustále povolávat.“⁴⁴ Prostřednictvím tohoto povolání a během něj probíhá v jeho různých formách i výzva pocházející od Boha.

Církev vykonává tuto zprostředkovatelskou funkci, když pomáhá a vybízí každého věřícího, aby si uvědomil přijatý dar a zodpovědnost, kterou se sebou přináší.

Vykonává ji, i když se vši důležitostí tlumočí jasnou výzvu k povolání a sama k němu volá, poukazuje na potřeby související s jejím posláním a požadavky Božího lidu a vyzývá k velkorysým odpovědím.

Vykonává ji, když žádá od Otce dar Ducha, který vzbudí souhlas v srdcích povoláných, když je přijímá a poznává v nich samo povolání, když zřetelně dává a s důvěrou i chvěním zároveň svěruje konkrétní a vždy těžké poslání mezi lidmi.

Nakonec můžeme dodat, že církev projevuje svoje mateřství, když kromě povolávání a poznávání způsobilosti povoláných dbá na to, aby prošli příslušnou formací, vstupní i stálou, a aby je na cestě provázela stále věrnější a radikálnější odpověď. Mateřství církve se nemůže vyčerpat v době počáteční výzvy. Ani se nemůže nazývat matkou to společenství věřících, které jednoduše „čeká“ a požaduje od Boží aktivity zodpovědnost za povolání a téměř se bojí adresovat výzvy; nebo očekává, že zvláště děti a mládež dokážou okamžitě přijmout výzvu k povolání; nebo neposkytuje cesty směřující k návrhu a k přijetí návrhu.

Krise povolání povoláných je dnes i krizí povolávajících, kteří jsou někdy skrytí a málo odvážní. Když nikdo nepovolává, jak se může být nalezen někdo, kdo odpovídá?

⁴⁴ DC 13.

Ekumenický rozměr

20. Dnešní Evropa potřebuje nové svaté a nová povolání, věřící schopné „stavět mosty“, aby se církve ustavičně sbližovaly. Je to typicky nový aspekt, znamení doby pastorační povolání na konci tisíciletí. Na kontinentu poznamenaném hlubokou touhou po jednotě mají být v první řadě církve příkladem bratrskosti, silnější než jakékoliv rozdělení, kterou je však potřeba budovat a obnovovat. „Dnes má mít pastorační povolání v Evropě ekumenický rozměr. Všechna povolání přítomná v každé církvi v Evropě se spolu angažují v přijetí velké výzvy evangelizace na prahu třetího tisíciletí tím, že vydávají svědectví o společenství a víře v Ježíše Krista, jediného Spasitele světa.“⁴⁵

V takovém duchu jednoty se podněcuje a podporuje spoluúčast na dobrech, které Boží Duch všude zasel, a vzájemná pomoc mezi církvemi.

Východní katolické církve

21. Církve západní Evropy má věnovat větší pozornost duchovním a formačním směrům východních katolických církví, což může přinést jen blahodárný vliv na pastorační povolání všech církví.

Pro východní církve je při formování povolání mimořádně důležitá svatá liturgie. Ona je místem, kde se uctívá a vyznává tajemství spásy, a kde se rodí společenství a vytváří bratrství mezi věřícími. Tak se stává skutečnou formátorkou křesťanského života, úplným spojením jejích různých aspektů. V liturgii se spojuje radostné vyznání příslušnosti k tradici východních církví a plné společenství s římskou církví.

Nemůžeme vzbudit povolání ke kněžství a řeholnímu životu, pokud se nevrátíme k pramenům původních vlastních tradic, ve shodě se svatými otci a jejich hlubokým smyslem pro církve. Tento významný proces vyžaduje čas, trpělivost, ohled na citlivost věřících, ale i vymezení.

⁴⁵ *Závěrečné návrhy*, 28.

Proto povzbuzujeme biskupy, řeholní představené a ty, kdo jsou činní v pastorační ve východních katolických církvích v Evropě, aby vnímali naléhavou potřebu znovu vytvořit a chránit pro všechny své církve celistvost příslušného liturgického dědictví, které nenahraditelným způsobem přispívá ke zrodu a rozvoji teologie a katecheze. Podle příkladu mystagogické metody Otců toto dědictví otevírá člověka vůči zkušenosti povolání a duchovního života a nechává dozrát jistého a silného ekumenického ducha.⁴⁶

V různých církevních zkušenostech a skrze studium, které představuje historické, teologické, právní a duchovní dědictví příslušných církví, může východní mládež vhodně nacházet přiměřené výchovné prostředí k dozrávání všeobecného smyslu jejich odevzdání se Kristu a církvi.

Úkolem biskupů je podněcovat, být přátelsky nablízku a s otcovskou péčí provázet mladé lidi, kteří se jednotlivě nebo ve skupinách chtějí zasvětit řeholnímu životu, když vyzdvihují charisma řeholních společenství, která jsou bohatá na formátory a duchovní vůdce.

Posvátná služba a povolání ve vzájemném vztahu se společenstvím

22. „V mnoha místních církvích si pastorační povolání potřebuje vyjasnit vztah mezi posvátnou službou, povoláním se zvláštním zasvěcením a všemi ostatními povoláními. Jednotná pastorační povolání se zakládá na povaze církve jako společenství povolaných a každého lidského života jako povolání a odpovědi. To patří k základům jednotného úsilí celé církve vzhledem ke všem povoláním a zvláště povoláním ke zvláštnímu zasvěcení.“⁴⁷

a) Posvátná služba

Zdá se, že v rámci všeobecné vnímavosti se má věnovat mimořádná pastorační pozornost posvátné službě, která zastupuje první specifické

⁴⁶ Toto je součástí nauky, kterou Jan Pavel II. naléhavě zdůrazňuje v encyklikách *Slavorum Apostoli* (1985) a *Ut unum sint* (1995), jakož i v apoštolském listu *Orientalis lumen* (1995).

⁴⁷ IL 58.

kou podobu hlásání evangelia. Ona představuje „trvalou záruku svátostné přítomnosti Krista Vykupitele za všech časů a na všech místech“⁴⁸ a vyjadřuje přímou závislost církve na Kristu, který nadále posílá svého Ducha, aby nezůstala uzavřená do sebe, do svého večerádku, ale kráčela cestami světa a hlásala radostnou zvěst.

Tato modalita povolání se dá vyjádřit podle tří stupňů: biskupský (ke kterému se váže záruka apoštolské posloupnosti), kněžský (který je „svátostným zpřítomněním Krista, Hlavy a Pastýře“) ⁴⁹ a jáhenský (svátostné znamení Krista služebníka).⁵⁰ Biskupům je svěřena služba povolávání zaměřená na ty, kteří se ucházejí o svaté sliby, aby se stali jejich spolupracovníky v apoštolském úřadě.

Posvátná služba umožňuje církvi být „culmen et fons“⁵¹ křesťanského života a společenství povoláního konat památku Zmrtvýchvstalého, především slavením eucharistie. Každé další povolání se rodí v církvi a je součástí jejího života. Proto posvátná služba slouží společenství a z toho pro ni plyne *nezměnitelná úloha podporovat každé povolání*.

Pro pastorační to znamená: posvátná služba pro všechna povolání a všechna povolání pro posvátnou službu ve vzájemnosti společenství. Tedy biskup a jeho kněží jsou povolání rozlišovat a pěstovat všechny dary Ducha. Ale péče o seminář by se zvlášť měla stát povinností celé diecézní církve, aby se zaručila formace budoucích kněží a vytvoření eucharistického společenství jako plného vyjádření křesťanské zkušenosti.

⁴⁸ JAN PAVEL II. Posynodní apoštolský list o povolání a poslání laiků v církvi a ve světě *Christifideles laici* (30. prosince 1988), č. 55. Praha: Zvon, 1990.

⁴⁹ JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách *Pastores dabo vobis* (25. března 1992), č. 15. Praha: Zvon, 1993.

⁵⁰ „Ať se ve specifické pastorační povolání vyhradí místo pro povolání k trvalému jáhenství. Trvalí jáhnové jsou již cenným přínosem v mnoha farnostech a bylo by omezením, kdyby nebyli zahrnuti jako nové povolání nové Evropy“ (*Závěrečné návrhy*, 18).

⁵¹ II. Vatikánský koncil. Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium* (4. prosince 1963), č. 10. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

b) *Pozornost věnovaná všem povoláním*

Rozpoznání a péče křesťanského společenství se poskytuje všem povoláním v církvi, jak těm, která jsou v ní již tradiční, tak i novým darům Ducha: řeholní zasvěcení v mnišském životě a v apoštolském životě, povolání laika, charisma sekulárních institutů, společnosti apoštolského života, povolání k manželství, různé laické formy přidružení–přičlenění spojené s řeholními instituty, misionářská povolání, nové formy zasvěceného života.

Tyto různé dary Ducha jsou mnoha způsoby přítomné v církvích v Evropě; ale všechny církve jsou v každém případě povolané vydávat svědectví přijetí a péče o každé povolání. Církev je živá, když se v ní bohatě a pestře projevují různá povolání.

V době, jako je naše, která potřebuje proroctví, je moudré podporovat povolání, která jsou zvláštním znamením toho, „čím budeme a co ještě není zřejmé“ (srov. 1 Jan 3, 2); jsou to *povolání zvláštního zasvěcení*. Rovněž je moudré a nepostradatelné podporovat typicky prorocký aspekt každého křesťanského povolání, včetně *laického*, aby církev byla před světem ve stále větší míře znamením budoucích věcí, Království, které „již je a ještě není.“

Maria, matka a vzor každého povolání

23. V jedné osobě se dialog mezi svobodou Boha a svobodou člověka uskutečňuje dokonalým způsobem, oba dva typy svobody mohou navzájem působit a plně uskutečňovat plán povolání; v osobě, která nám je daná, abychom v ní rozjímali o dokonalém obraze povolání, který by se měl naplnit v každém z nás.

Je to Maria, dokonalý obraz Božího snu o člověku! Je člověkem jako my, malou částkou, do které Bůh mohl vlít celou svou božskou lásku; naděje, která nám je daná, abychom při pohledu na ni i my mohli přijímat Slovo, aby se v nás naplnilo.

Maria je žena, na které Nejsvětější Trojice může plně prokázat svou *svobodu volby*. Jak říká sv. Bernard, když komentuje poselství anděla Gabriela při zvěstování: „Toto není Panna nalezená na poslední chvíli, ani nalezená náhodou, ale byla vybraná před věky;

Nejvyšší si ji předurčil a připravil.“⁵² Ozvěnu mu činí sv. Augustin: „Dříve než se Slovo narodilo z Panny, On si ji již předurčil jako svou matku.“⁵³

Maria je obraz božského vyvolení každého člověka, vyvolení, které je již od věčnosti a je svrchovaně svobodné, tajemné a milující. Vyvolení, které pravidelně sahá dál, než si o něm člověk může myslet: žádá ho o nemožné a požaduje od něj jedinou věc, odvahu věřit si.

Ale panenská Maria je i vzor lidské svobody při odpovědi na vyvolení. Je znamením toho, co Bůh může učinit, když najde člověka ochotného přijmout jeho návrh. Ochotného říci své „ano“, ochotného připojit se k pouti povolání ženy povolané stát se Matkou Spasitele a Matkou církve. Tato dlouhá cesta bude završena pod křížem ještě bolestnějším a tajemnějším „ano“, které ji v úplnosti činí matkou; a potom ještě ve večeřadle, kde spolu s Duchem tehdy i dnes plodí církve a každé povolání.

Maria je konečně dokonale uskutečněný obraz ženy, dokonalé spojení ženské geniality a fantazie Ducha, který ji nachází a volí si ji za nevěstu, panenskou matku Boha a člověka, dceru Nejvyššího a matku všech žijících. V ní každá žena nalezne své povolání, povolání panny, manželky, matky!

⁵² « In laudibus Virginis Matris », Homilia II, 4: *Sancti Bernardi opera*, IV, Romae, Editiones Cistercienses, 1966, s. 23.

⁵³ « In Iohannis Evangelium », Tractatus VIII, 9: CCL 36, s. 87.

III.

Pastorace povolání

„...každý z nich je slyšel, jak mluví jeho vlastní řečí“

(Sk 2, 6)

Konkrétní orientace pastorace povolání nevychází jen ze správné teologie povolání, ale i z některých principů činnosti, ve kterých je perspektiva povolání duší a sjednocujícím kritériem celé pastorace.

Potom poukážeme na plány cesty víry a na konkrétní místa, kde se pozvání k povolání má stát každodenní záležitostí každého pastýře a vychovatele.

Analýza situace nám v první části nabídla obraz aktuálního stavu povolání v Evropě; druhá část poskytla teologickou úvahu o významu a tajemství povolání, od skutečnosti Trojice po získání z ní plynoucího smyslu života církve.

Nyní se chceme hlouběji věnovat tomuto druhému aspektu, zejména z hlediska *pastorační aplikace*.

Na audienci pro účastníky kongresu Jan Pavel II. potvrdil: „Změněné historické a kulturní podmínky vyžadují, aby se pastorace povolání chápala jako *jeden z hlavních cílů celého křesťanského společenství*.“⁵⁴

Obraz prvotní církve

24. Historické situace se mění, ale orientační bod v životě věřícího člověka a věřícího společenství zůstává tentýž; orientační bod, kterým je Boží Slovo, hlavně tam, kde hovoří o událostech v počátcích

⁵⁴ JAN PAVEL II. Projev k účastníkům kongresu na téma: „Nové povolání pro novou Evropu“. L'Osservatore Romano, 11. května 1997, č. 107.

církve. Tyto události a způsob jejich prožívání v prvotním společenství pro nás tvoří *exemplum*, vzor existence církve. I pokud jde o pastorační povolání. Vybíráme pouze některé podstatné prvky a výjimečné příklady, jak nám je nabídla kniha *Skutků apoštolů*, v období, kdy prvotní církev byla početně nepatrná a slabá. Pastorační povolání je tak stará jako sama církev; narodila se spolu s ní v chudobě náhle naplněné Duchem.

Na začátku těchto jedinečných dějin, které se potom stávají dějinami nás všech, *stojí příslib Ducha Svatého*, kterého nám Ježíš zanechal předtím, než vystoupil k Otci: „To není vaše věc, abyste věděli čas a okolnosti, jak je Otec z vlastní moci ustanovil. Ale až na vás sestoupí Duch Svatý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země“ (Sk 1, 7–8).

Apoštolové jsou shromážděni ve večerech, „*jednomyslně setrvali v modlitbách* ... s Ježíšovou matkou Marií“ (1, 14) a okamžitě se starají o obsazení uvolněného místa po Jidášovi jedním z těch, kteří od začátku byli s Ježíšem: aby se „stal spolu s námi *svědkem jeho zmrtvýchvstání*“ (1, 22). A slib se splní: za doprovodu hlasitých efektů sestupuje Duch a v podobě hukotu, větru, ohně naplní dům a život těch, kteří předtím byli vystrašení a bázlivi... „A začali mluvit cizími jazyky..., *každý z nich je slyšel, jak mluví jeho vlastní řeč*“ (2, 4.6). A Petr pronesl řeč, v níž vypráví dějiny spásy, „vystoupil... a slavnostně k nim promluvil“ (2, 14), pronáší řeč, která „proniká srdce“ posluchačů a vyvolává rozhodující životní otázku: „Co máme dělat?“ (2, 37).

Na tomto místě Skutky popisují život prvotního společenství, zvýrazňují některé podstatné prvky, jakými jsou vytrvalé naslouchání učení apoštolů, bratrská svornost, lámání chleba, modlitba, spoluužívání majetku, ale i city a duchovní dobra (srov. 2, 42–48).

Po čase Petr a apoštolové pokračovali v konání zázraků v Ježíšově jménu a v hlásání kérygmatu spásy, pravidelně riskovali život, ale vždy je podporovala komunita, ve které jsou věřící „jeden srdce a jedna duše“ (4, 32). V ní začínají přibývat různé požadavky, a tak jsou ustanoveni jáhnové, aby uspokojili i materiální potřeby společenství, zejména těch nejslabších (srov. 6, 1–7).

Silné a odvážné svědectví nemůže nevyvolat odmítnutí úřední moci, a tak je tu první *mučedník*, Štěpán, který zdůrazňuje, že evangelium pohlcuje celého člověka, i jeho život (srov. 6, 8 až 7, 60).

S odsouzením Štěpána souhlasí i Šavel, pronásledovatel křesťanů, kterého si brzy nato vyvolí Bůh, aby zvěstoval pohanům po staletí ukryté a nyní odhalené tajemství.

A dějiny jdou dále, stále víc se stávají svatými dějinami: dějinami Boha, který vybírá a povolává lid ke spáse, i nepředvídatelnými způsoby, a dějinami lidí, kteří se nechávají Bohem vyvolit a povolati.

Nám mohou postačit tyto poznámky, abychom v prvotním společenství zachytili základní stopy pastorační církve plné povolání: v rovině metod a obsahů, všeobecných principů, plánů cest, které je třeba přejít, a specifických strategií na její uskutečnění.

Teologické aspekty pastorační povolání

25. Která teologie však zakládá, inspiruje a motivuje vlastní pastorační povolání?

V našem kontextu je odpověď důležitá, protože tvoří zprostředkovatelský prvek mezi teologií povolání a s ní související pastorační praxí, která se rodí z teologie a k ní se vrací. Kongres vyjádřil potřebu doplňující studijní úvahy o této otázce s úmyslem odhalit motivy, které vnitřně spojují lid a společenství s činností na poli povolání, a zdůraznit lepší vztah mezi teologií povolání, teologií pastorační povolání a pedagogicko-pastorační praxí.

„Pastorační povolání se rodí z tajemství církve a dává se do jejích služeb.“⁵⁵ Teologický základ pastorační povolání tedy „může vyplývat jen z pochopení tajemství církve jako *mysterium vocationis*“.⁵⁶

Jan Pavel II. jasně připomíná, že „*aspekt povolání patří podstatně k církevní pastorační*“, tedy do jejího života a poslání.⁵⁷ Povolání jistým způsobem určuje hluboké bytí církve, až potom její činnost. V samotném názvu církve – „*Ecclesia*“, – je naznačen její vlastní hlubší charakter povolání, neboť církev je skutečně „*svolané shro-*

⁵⁵ DC 5.

⁵⁶ Tento výraz je v apoštolské adhortaci Jana Pavla II. *Pastores dabo vobis*, č. 34. V tomtéž dokumentu jsou vyznačeny základní motivy, které vnitřně spojují pastorační povolání s církví.

⁵⁷ *Tamtéž*, s. 67.

máždění“.⁵⁸ Správně tedy poznamenává *Instrumentum laboris* kongresu, že „sjednocující pastore se zakládá na povolání církve“.⁵⁹

Pastore povolání je ze své přirozenosti aktivita zaměřená na hlásání Krista a na evangelizaci věřících v Krista. Zde je tedy odpověď na naši otázku: *právě v povolání církve předávat víru je zakotvena teologie pastore povolání*. To se týká všeobecné církve, ale specifickým způsobem se přisuzuje každému křesťanskému společenství,⁶⁰ zejména v aktuálním historickém okamžiku starého kontinentu. „Pro toto vznešené poslání, kterým je dát rozkvést novému období evangelizace v Evropě, si dnes vyžaduje zvlášť připravené evangelizátory“.⁶¹

Je vhodné si připomenout některé pevné body, na které poukázalo současné papežské magisterium, aby se staly výchozími body pastorační praxe místních církví.

- a) Již jsme zdůraznili rozměr povolání církve; z toho je pochopitelné, že pastore povolání není něco vedlejšího a druhořadého, jednoduše zaměřeného na nábor pastoračních pracovníků, ani nejde o nic izolovaného nebo částečného, navozeného nouzovou situací v církvi, ale spíše o činnost spojenou s existencí církve, a tedy *i vnitřně spojenou se všeobecnou pastoračí každé církve*.⁶²
- b) Každé křesťanské povolání pochází od Boha, ale připojuje se k církvi a vždy prochází jejím prostřednictvím. Církev („ecclesia“), která je sama v sobě *povoláním*, je i *tvůrkyní a pěstitel-*

⁵⁸ *Tamtéž*.

⁵⁹ IL 58.

⁶⁰ Výraz „*křesťanské společenství*“ je všeobecný výraz, který označuje jednotlivou nebo místní církev, jakou je farnost. Znamená skupinu křesťanů žijících na jednom místě a zastupuje církev aktuálním způsobem, když se shromažďuje k modlitbě a službě, vydávání svědectví o lásce a Ježíšově přítomnosti mezi nimi. Výraz „*církevní společenství*“ má cílenější význam, protože zdůrazňuje přítomnost prvků, počínaje centrálností eucharistického tajemství; svým způsobem se aplikuje na diecéze a farnosti, které jsou eucharistickými církevními společenstvími díky přítomnosti kněžského úřadu; ostatní jsou těmito společenstvími v širším smyslu. Srov. DC 13–16.

⁶¹ JAN PAVEL II. *Projev na VI. sympoziu evropských biskupských konferencí*, 11. října 1985.

⁶² Srov. JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách *Pastores dabo vobis* (25. března 1992), č. 34. Praha: Zvon, 1993, s. 67.

*kou povolání.*⁶³ Církevní společenství ve svých různých formách je tedy následně „jednajícím subjektem a hlavním činitelem pastorační péče o povolání, od obecné církve až po církev místní, a analogicky od místní církve až po farnost a všechny členy Božího lidu.“⁶⁴

- c) *Všichni členové církve bez výjimky mají milost a zodpovědnost starat se o povolání.* Je to povinnost, která vstupuje do základního dynamismu církve a procesu jejího vývoje. Pouze na základě tohoto přesvědčení bude moci pastorec povolání ukázat svou skutečnou církevní podobu a rozvíjet jednotnou činnost, s využitím i specifických organizací a odpovídajících prostředků společenství a spoluodpovědnosti.⁶⁵
- d) Místní církve objevuje svůj existenční a pozemský rozměr v povolání všech svých členů ke společenství, svědectví, poslání, službě Bohu a bratřím... Proto bude respektovat a podporovat *různost charismat a služeb, tedy různá povolání*, všechny projevy jediného Ducha.
- e) Základem celé pastorec povolání je *modlitba přikázaná Spasitelem* (Mt 9, 38). Ona nezavazuje jen jednotlivce, ale i celá církevní společenství.⁶⁶ „Musíme [...] hojnými modlitbami prosit Pána žně, aby poslal své církvi dělníky, kteří by zajišťovali potřeby nové evangelizace.“⁶⁷

Ale je potřeba poznamenat, že skutečná modlitba za povolání si zaslouží toto označení a stane se účinnou jen tehdy, když vytváří soulad v životě samotného modlícího se člověka a připojí se ve společenství věřících k bezprostřednímu hlásání slova a přiměřené katechezi, aby se pomohlo těm, kdo jsou povoláni k zasvěcenému životu i každému jinému křesťanskému povolání, dát dobrovolnou, ochotnou a velkodušnou odpověď, pomocí které bude moci působit milost povolání.⁶⁸

⁶³ *Tamtéž*, 35, s. 69.

⁶⁴ *Tamtéž*, 41, s. 80.

⁶⁵ Srov. *tamtéž*, 41, s. 80–81.

⁶⁶ *Tamtéž*, 38, s. 76.

⁶⁷ *Vita consecrata*, 64, s. 79.

⁶⁸ *Tamtéž*.

Všeobecné principy pastorage povolání

26. Z různých stran se upozorňuje na nutnost dát pastoraci jasnou pečeť povolání. S úmyslem dosáhnout tento programový cíl chceme vytyčit některé teoreticko-praktické principy, které odvozujeme z pastorační teologie a především z „klíčových bodů“ s ní spojených. Shrňme tyto principy do několika tematických okruhů.

a) *Pastorage povolání je původní perspektiva všeobecné pastorage*

Instrumentum laboris kongresu o povoláních jasně konstatuje: „Celá pastorage a zvláště pastorage mladých lidí je přirozeně změřená na povolání,⁶⁹“ jinými slovy, kdo mluví o povolání, míní tím tvořivý a podstatný rozměr obvyklé pastorage, protože pastorage je již od počátku svou povahou zaměřená na rozlišování povolání. Toto je služba poskytovaná každému člověku, aby mohl objevit cestu uskutečňování životního plánu, jak to chce Bůh, podle potřeb církve a dnešního světa.⁷⁰

To již bylo řečeno na Latinskoamerickém kongresu o povoláních v roce 1994.

Ale tento pohled se nám rozšiřuje: povolání není jen životní plán, ale jsou jím všechna jednotlivá Boží volání, která spolu vždy zřetelně souvisí v základní rovině života, a jsou rozsetá podél celé existence. Skutečná pastorage činí věřícího bdělým, pozorným vůči mnohým Pánovým voláním, připraveným zachytit jeho hlas a odpovědět mu.

Právě věrnost tomuto typu každodenních volání činí dnešního mladého člověka schopným poznat a přijmout „volání“ svého života, a zítřejšího dospělého nejen uschopní, aby mu zůstal věrný, ale aby v něm ve stále větší míře objevoval svěžest a krásu. Každé povolání je „ranní“, je odpovědí každého rána na novou výzvu každého dne.

Proto má být pastorage proniknutá pozorností věnovanou povoláním, aby je vzbudila v každém věřícím; bude vycházet z jasného záměru postavit věřícího před Boží nabídku; bude se snažit vyvolat v člověku převzetí odpovědnosti vůči přijatému daru nebo vyslech-

⁶⁹ IL 59.

⁷⁰ Srov. *Deklarace*, 26.

nutému Božímu Slovu; bude se snažit vést věřícího k riskování před tímto Bohem.⁷¹

b) *Pastorace povolání je povoláním pastorace dnes*

V tomto smyslu můžeme říci, že *celá pastorace* se má „*naplnit povoláním*“, nebo postupovat tak, aby každý „projev pastorace“ jasně a zřetelně vyjevoval Boží plán nebo dar věnovaný člověku a podporoval v něm vůli k odpovědi a osobní zainteresovanosti. Buď křesťanská pastorace vede k této konfrontaci s Bohem se vším, co obsahuje jako napětí, boje, někdy útěk či odmítnutí, ale i pokoj a radost související s přijetím daru, nebo si nezasluhuje toto označení.

Dnes se to projevuje naprosto výjimečným způsobem, takže bychom mohli dospět k tvrzení, že pastorace povolání je povoláním pastorace: utváří možná hlavní cíl, jako výzva k víře adresovaná církvím v Evropě. *Povolání je vážná záležitost dnešní pastorace.*

Pokud je tedy dnes pastorace obecně „povoláváním“ a očekáváním této výzvy, musí být pravděpodobně odvážnější a otevřenější, jasnější při vstupování do středu a srdce poselství – nabídky, více směřované k člověku, a nejen ke skupině, má se konkrétněji angažovat, a ne nejasně zvát k abstraktní víře vzdálené od života.

Možná bude muset být i pastorační spíš provokující než potěšující, schopnou v každé situaci šířit dramatický smysl života člověka povolání učinit něco, co nebude moci učinit nikdo jiný než on.

V citovaném úryvku je zřetelná tato pozornost a napětí povolání: při výběru Matěje, v odvážné Petrově řeči k davu („vystoupil... a slavnostně k nim promluvil“) ve způsobu, jakým se křesťanské poselství hlásá a přijímá („proniklo jim to srdce“).

Především se ukazuje ve své schopnosti měnit život těch, kteří se k němu připojují, jak vyplývá z obrácení a způsobu života společenství ve Skutcích.

c) *Pastorace povolání je postupná a sbližující*

Již jsme si mohli povšimnout, že v člověku, a během jeho života, se vyskytují různé typy povolání: především k životu, lásce; k zodpovědnosti za dar, tedy k víře; k následování Ježíše; k zvláštnímu svě-

⁷¹ Srov. *Závěrečné návrhy*, 25.

dectví o vlastní víře; stát se otcem či matkou, k zvláštní službě ve prospěch církve nebo společnosti.

Povolání podporuje ten, kdo si v první řadě uvědomuje bohatý celek lidských a křesťanských hodnot a významů, ze kterých se rodí smysl života a každého člověka z hlediska povolání. Ony umožňují otevřít život mnoha možnostem povolání a potom se nasměrovat ke konečné osobní volbě.

Jinými slovy, správná pastorece povolání má brát v úvahu určitou *postupnost*, začít základními a všeobecnými hodnotami (mimořádné dobro života) a pravdami platnými pro všechny (život je přijaté dobro, které má ze své přirozenosti sklon stát se darovaným dobrem) a potom přejít ke stále osobnějším a konkrétnějším, na víře stojícímu a zjevnému upřesnění povolání.

V čistě pedagogické rovině je důležité nejprve přivádět k smyslu života a *vděčnosti za něj*, potom odevzdávat základní postoj *zodpovědnosti* vůči existenci, která svým uzpůsobením požaduje odpověď každého člověka na rovině *nezištnosti*. Odtud se vystupuje k transcendentnu Boha, Stvořitele a Otce.

Pouze v tomto místě je velký a radikální návrh (jakým by křesťanské povolání vždy mělo být) možný a přesvědčivý, návrh odevzdat se Bohu v kněžském nebo zasvěceném životě.

d) *Pastorece povolání je všeobecná a specifická*

Pastorece povolání nutně vychází z širší představy povolání (a tedy výzvy adresované všem lidem), aby se potom zúžila a upřesnila podle povolání každého jednotlivce. V tomto smyslu je pastorece povolání *nejprve všeobecná a potom specifická*, podle pořadí, které by asi nebylo rozumné měnit a které obecně nedoporučuje navrhovat hned určité povolání bez předcházející postupné katecheze.

Na druhé straně, stále v rámci tohoto pořadí, se pastorece povolání neomezuje na všeobecné zdůrazňování významu existence, ale podněcuje k osobní zainteresovanosti do konkrétní volby. Nenacházíme odstup, a tím méně kontrast, mezi výzvou, která zdůrazňuje společné a základní hodnoty existence, a výzvou sloužit Bohu „podle míry přijaté milosti“.

Animátor povolání, každý vychovatel ve víře, se nemá bát navrhnout odvážná rozhodnutí a úplné odevzdání se, i když je to těžké a neodpovídá to mentalitě století.

Jestliže je tedy každý vychovatel animátorem povolání, pak každý animátor povolání je vychovatelem. A to vychovatelem každého povolání s ohledem na jeho specifické charisma. Každé povolání se váže na další, vlastně ho předpokládá a vyžaduje, zatímco spolu se vrací ke stejnému prameni a stejnému cíli, kterým jsou dějiny spásy. Ale každé má svůj zvláštní způsob.

Skutečný vychovatel k povolání nejen poukazuje na rozdíly mezi povoláními, s ohledem na různé sklony jednotlivých povolání, ale dává i tušit a připomíná „široké možnosti“ radikality a odevzdání se, které jsou otevřené povolání každého člověka a jsou v něm zakoreněné.

Důkladně vychovávat k hodnotám života znamená například navrhovat (a naučit navrhovat) směřování, které *přirozeně* vyústí k následování Krista a může vést k volbě následování typického pro apoštola, kněze, řeholníka či řeholnice, mnicha, který opustí svět i laika zasvěceného ve světě.

Na druhé straně navrhnout takovéto následování hodnocené jako cíl života už svou povahou vyžaduje předcházející pozornost a vedení k podstatným hodnotám života, víry, vděčnosti, napodobování Krista požadovaných od každého křesťana.

Z toho vychází strategie povolání více založená na teologii a také účinnější v pedagogické rovině. Někteří se obávají, že rozšíření myšlenky povolání by mohlo uškodit specifickému podporování povolání ke kněžství a zasvěcenému životu; ve skutečnosti je tomu právě naopak.

Postupnost při hlásání povolání umožňuje posun od objektivního k subjektivnímu a od všeobecného k specifickému, aniž by se antici-povaly či rušení etapy návrhů, ale aby se *sblížovaly* navzájem a vedly k rozhodující nabídce pro daného člověka, kterou je potřeba ukázat v pravý čas a opatrně nasměrovat, podle tempa, které bere v úvahu adresáta a situaci.

Harmonické a vzestupné pořadí činí rozhodující nabídku pro člověka mnohem podnětnější a přístupnější. Konkrétně, čím více se formuje mladý člověk, aby přirozeně přešel od vděčnosti za přijatý dar života k nezištnosti darovaného dobra, tím více bude možné mu

navrhnout úplné darování se Bohu jako přirozené a pro některé nevyhnutné východisko.

e) *Pastorace povolání je univerzální a trvalá*

Jde o dvojitou univerzalitu: ve vztahu k lidem, ke kterým směřuje, a ve vztahu k *věku života*, v němž se vytváří.

V první řadě pastorace povolání nezná hranice. Jak jsme již řekli, neobrací se jen k některým privilegovaným lidem nebo k těm, kteří se již rozhodli pro víru, ani výlučně k lidem, od kterých se dá očekávat kladná odpověď, ale obrací se ke všem, právě proto, že stojí na základních hodnotách bytí. Nejde o pastorační vybrané společnosti, ale lidi; není to odměna pro nejzasloužilejší, ale milost a dar od Boha pro každého člověka, protože Bůh volá všechny. Ani se nechápe jako něco, čemu jen někteří mohou porozumět nebo to považovat za zajímavé pro svůj život, protože každá lidská bytost nutně touží poznat sebe, smysl života a své místo v dějinách.

Kromě toho se tato nabídka nenaskytne jen jednou za život (způsobem „vzít, nebo nechat“) a nestáhne se po jednom odmítnutí ze strany adresáta. Má být jako soustavné povzbuzování, prosazované různými způsoby a s houževnatou moudrostí, která se nevzdá při počátečním neúspěchu, často jen zdánlivém nebo obranném.

Je potřeba poopravit i názor, že pastorace povolání je zaměřená výlučně na mladé lidi, protože v každém období života zaznívá Pánova výzva následovat ho a jen v okamžiku smrti se může povolání pokládat za úplně završené. I smrt je výjimečné volání, jako je i volání ve stáří, v přechodu od jednoho období života k druhému, v krizových situacích.

Existuje jistý druh mladosti ducha, který přetrvává po celý čas, v té míře, v jaké se jednotlivec cítí neustále povolávaný a hledá a nachází v každém cyklu svého života jinou úlohu, kterou má splnit, specifický způsob života, službu lásky, novost života a poslání, které má naplnit.⁷² V tomto smyslu se pastorace povolání váže na *trvalé formování člověka* a ona sama je neustále činná. „Celý život a každý život je odpověď.“⁷³

⁷² Srov. *Vita consecrata*, 70.

⁷³ Srov. *Závěrečné návrhy*, 4.

Ve Skutcích Petr a apoštolové nečiní vůbec žádné rozdíly mezi lidmi, promlouvají ke všem, mladým i starým, Židům i cizincům: právě Parthové, Médové, Elamité svědčí o velkém množství lidí bez rozdílů či výjimek, ke kterým se obrací zvěstování a výzva schopná promlouvat ke každému „jeho jazykem“ podle jeho potřeb, problémů, očekávání, zábran, věku či období života.

To je zázrak Letnic a mimořádný dar Ducha. Vždyť Duch je stále s námi...

f) *Pastorace povolání je osobní i společenská*

Může to vypadat jako protiklad, ale ve skutečnosti tento princip v určitém smyslu vyjadřuje dvojí povahu pastorace povolání schopnou – pokud je skutečná – vytvořit dvě polaroty člověka a společenství. Z hlediska animátora povolání je dnes naléhavě nutné přejít od pastorace povolání zajišťované jedinou osobou k pastoračnímu společenství stále více chápanému jako *společenská činnost*, činnost celého společenství v jeho různých podobách: skupiny, hnutí, farnosti, diecéze, řeholní a seculární instituty...

Církev je stále více vyzývána, aby byla *plná povolání*: v jejím nitru „si má každý uvědomit úlohu stát se ‚lampou‘ povolání, schopnou vzbudit náboženskou zkušenost, která by přivedla děti, dospívající, mládež a dospělé k osobnímu kontaktu s Kristem; v tomto setkání se objevují specifická povolání“.⁷⁴

Stejným způsobem je *adresátem* pastorace povolání *celá církev*. Jestliže celé církevní společenství povolává, je také celé církevní společenství povoláno, bez jakékoli výjimky. Vysílající pól a přijímající pól se určitým způsobem ztotožňují v různých podobách služeb v rámci církevní struktury. Ale důležitý je princip; je odleskem tajemného ztotožnění volajícího a volaného v trojiční skutečnosti.

V tomto smyslu je pastorace *společenská*. V tomto smyslu je pěkné, když jsou všichni apoštolové v den Letnic shromážděni a obracejí se k lidem, a když se potom Petr ujímá slova jménem Dvanácti. Stejně když vybírají Matěje nebo Štěpána a potom ještě Barnabáše a Šavla, podílí se na rozlišování celé společenství modlitbou, postem, vkládáním rukou.

⁷⁴ Závěrečné návrhy, 13.

Zároveň se však *jednotlivec* musí stát zprostředkovatelem návrhu povolání, věřící si má silou své víry určitým způsobem vzít na starost povolání druhého.

Služba výzvy k povolání se tedy netýká jen kněží či řeholníků a řeholnic, ale každého věřícího, rodičů, katechetů, vychovatelů.

Pokud je pravdou, že výzva se obrací ke všem, je také pravdou, že táž výzva se *stává osobní*, je adresovaná konkrétní osobě, jejímu svědomí, ve výlučně osobním vztahu.

V dynamice povolání existuje chvíle, kdy návrh postupuje od jednoho člověka k druhému a potřebuje zvláštní atmosféru, kterou může zaručit jen individuální vztah. Je tedy pravdou, že Petr a Štěpán hovoří k lidu; ale potom Šavel potřebuje Ananiáše, aby rozpoznal, co Bůh od něho chce (Sk 9, 13–17), jako i eunuch potřebuje Filipa (Sk 8, 26–39).

g) *Pastorace povolání je sjednocující perspektiva a souhrn pastorace*

Jaký je začátek, takový je i konec. Pastorace povolání se ukazuje jako sjednocující kategorie pastorace všeobecně, jako přirozené směřování každé námahy, styčný bod různých rozměrů, téměř kontrolní prvek pravé pastorace.

Opakujeme: pokud se pastorační nepodaří „proniknout do srdce“ a nepostaví posluchače před strategickou otázku („Co mám dělat?“), není křesťanskou pastorační, ale neškodnou pracovní hypotézou.

Z toho vyplývá, že pastorace povolání je vztahem a má mít vztah se všemi ostatními dimenzemi, například rodinnou a kulturní, liturgickou a svátostnou, s katechezí a cestou víry v katechumenátu; s různými skupinami animace a křesťanské formace (nejen s dětmi a mládeží, ale i rodiči, snoubenci, nemocnými a starými...) a hnutími (od hnutí za život po různé iniciativy sociální solidarity).⁷⁵

Pastorace povolání je především sjednocující perspektivou pastorace mládeže.

Nezapomínáme, že evoluční věk je plný plánů a skutečná pastorace mládeže se nemůže vyhýbat rozměru povolání, naopak ho má

⁷⁵ Srov. *Závěrečné návrhy*, 10.

zahrnovat, protože nabízet Ježíše Krista znamená nabízet přesný životní plán.

Z toho plyne plodná pastorační spolupráce; rozlišujeme však dva okruhy, protože pastore mladých lidí zahrnuje i jiné problematiky kromě povolání i proto, že pastore povolání se neobrací jen k světu mladých lidí, ale má širší záběr a setkává se se specifickou problematikou.

Myslíme i na to, jak je důležitá rodinná pastore povolání, která by progresivně vychovávala rodiče, aby byli prvními animátory a vychovateli k povolání; a jak cenná je pastore povolání mezi *nemocnými*, která je nevyzývá jednoduše obětovat své utrpení za kněžská povolání, ale pomáhá jim prožívat událost nemoci s celou tíhou tajemství v ní obsaženého jako osobní povolání, ve kterém má nemocný věřící „povinnost“ žít pro církev a v církvi a „právo“ nechat si od církve pomoci žít.

Tento vztah ulehčuje pastorační dynamismus, protože mu je přirozený: povolání i charismata se mezi sebou vyhledávají, navzájem osvěcují a jedno druhé doplňují. Pokud jsou však izolovaná, stávají se nepochopitelnými; stejně tak nemá účast na pastorační církve ten, kdo zůstává uzavřený jen v oblasti své specializace.

To pochopitelně platí ve dvou významech: pastore se má zpravidla připojit k animaci povolání, aby podporovala výběr povolání; ale pastore povolání má zůstat otevřená jiným rozměrům, vstoupit a hledat možnosti v těchto směrech.

Představuje tak konečný bod, který v sobě spojuje různé pastorační podněty a umožňuje jejich zúročení v existenci jednotlivého věřícího. Konečně, pastore povolání vyžaduje pozornost, ale za odměnu nabízí rozměr určený k tomu, aby pastorační iniciativu učinil skutečnou a autentickou v každé oblasti. *Povolání je pulzující srdce sjednocené pastore!*⁷⁶

⁷⁶ Srov. *Závěrečné návrhy*, 10.

Pastorační plány cesty k povolání

27. Biblický obraz, kolem kterého jsme postavili naši úvahu, nám umožňuje učinit krok vpřed a postoupit od teoretických principů k určení některých pastoračních plánů cesty k povolání.

Je to putování společenství ve víře, odpovídající přesným církevním činnostem a tradičním rozměrům věřící osoby, při kterém dozrává víra a ve stále větší míře se projevuje a postupně potvrzuje povolání jednotlivce ve službě církevního společenství.

Smýšlení a tradice církve ukazují, že rozlišení povolání se obvykle děje při určitých společných událostech: liturgie a modlitba, církevní společenství, charitativní činnost, zkušenost Boží lásky přijaté a nabídnuté ve svědectví. Díky jim ve společenství popsaném ve Skutcích „počet učedníků v Jeruzalémě velmi rostl“ (Sk 6, 7).

Pastorace povolání by měla i dnes bdít nad těmito cestami, aby podněcovala a provázela cestu věřících k povolání. Osobní a společná, systematická a zavazující zkušenost by mohla a měla pomáhat každému věřícímu objevit výzvu k povolání.

A toto by z pastorace skutečně učinilo pastorační povolání.

a) *Liturgie a modlitba*

Liturgie znamená a zároveň ukazuje význam, původ a pokrm pro každé povolání a službu v církvi. Při slavení liturgie si připomínáme Boží konání skrze Krista v Duchu, na které odkazují všechny životní dynamiky křesťana. V liturgii, vrcholící eucharistií, se plně vyjadřuje poslání a povolání církve a každého věřícího.

Z liturgie vždy vychází výzva k povolání pro každého zúčastněného.⁷⁷ Každé slavení je událostí povolání. V slaveném tajemství věřící nemůže nepoznat své osobní povolání, nemůže neslyšet Otcův hlas, který ho v Synovi mocí Ducha volá, aby se vydal pro spásu světa.

Také modlitba se stává cestou k rozlišení povolání, nejen proto, že sám Ježíš vyzval k modlitbě k pánu žně, ale protože pouze na-

⁷⁷ „Liturgie je sama o sobě výzvou. Je privilegovaným místem, kde se všichni Boží lid viditelně shromažďuje a uskutečňuje se tajemství víry“ (*Závěrečné návrhy*, 13).

sloucháním Bohu může věřící dospět k objevení plánu, který sám Bůh připravil: v rozjímavém tajemství věřící objevuje svou totožnost, „s Kristem skrytý v Bohu“ (Kol 3, 3).

Pouze modlitba může vzbudit postoje důvěry a odevzdání se, které jsou neodmyslitelné pro vyslovení vlastního „ano“ a překonání strachu a nejistoty. *Každé povolání se rodí ze vzývání.*

Ale i osobní zkušenost modlitby jakožto rozhovoru s Bohem patří do této dimenze: i když se „slaví“ v soukromí vlastní „cely“, je to otcovský vztah, z kterého pramení každé povolání. Tento rozměr se nejvíce projevuje ve zkušenostech prvotní církve, jejíž členové vytrvale setrvali „v lámání chleba a v modlitbách“ (Sk 2, 42). V jejich společenství předcházela každé rozhodnutí modlitba; každá volba, především pro určité poslání, se uskutečňovala v liturgickém kontextu (Sk 6, 1–7; 13, 1–5).

Je to správný postoj, kterému se společenství naučilo od Ježíše, když před „zástupy zmořenými a skleslými jako ovce bez pastýře“ řekl: „Žeň je sice hojná, ale dělníků málo. Proste proto Pána žně, aby poslal dělníky na svou žeň“ (srov. Mt 9, 36–38; Lk 10, 2).

Křesťanská společenství v Evropě v těchto letech vyvinula mnoho modlitebních iniciativ za povolání, které našly během kongresu širokou odezvu. Modlitba v diecézních a farních společenstvích, v mnoha případech „nepřetržitá“, ve dne, v noci, je jedním z nejčastěji používaných prostředků k vytvoření nové vnímavosti a nové kultury povolání příznivě nakloněné kněžství a zasvěcenému životu.

Evangelní obraz „Pána žně“ směřuje k srdci pastoračního povolání: k modlitbě. K modlitbě, která dokáže s evangelijní moudrostí „hledět“ na svět a na každého člověka v jeho touze po životě a po spáse. K modlitbě vyjadřující Kristovu lásku a „slitování“ (Mt 9, 36) vůči lidstvu, které i dnes vypadá „jako ovce bez pastýře“ (Mt 9, 36). K modlitbě vyjadřující víru v mocný Otcův hlas, který jediný může volat a posílat do práce ve své vinici. K modlitbě, vyjadřující živou naději v Boha, který nikdy nedopustí, aby církvi chyběli „dělníci“ (Mt 9, 38) potřební k naplnění jejího poslání.

Na kongresu vzbudila velký zájem svědectví o zkušenostech s *Lectio divina* z hlediska povolání. V některých diecézích jsou velmi rozšířené „školy modlitby“ či „školy Slova“. Inspirují se dnes již tradičním principem, obsaženým v *Dei verbum*: „Posvátný sněm naléhavě a důrazně vybízí také všechny věřící, [...] aby častým čte-

ním Písma svatého získali „nesmírně cenné poznání Ježíše Krista“ [...] Ať však pamatují, že četba Písma svatého má být provázena modlitbou...⁷⁸

Když se toto poznání stane moudrostí, která se živí pravidelným posloucháním, oči a uši věřícího se otevřou při poznání Slova, které bez přestání povolává. Tak jsou srdce a mysl schopné přijmout toto Slovo a beze strachu ho žít.

b) *Církevní společenství*

První základní úloha pramenící z liturgie je projevení společenství, prožívaného v rámci církve, jako lidu shromážděného v Kristu kolem kříže, jako společenství, ve kterém je rozdělení navždy překonané v Božím Duchu, kterým je Duch jednoty (Ef 2, 11–22; Gal 3, 26–28; Jan 17, 9–26).

Církev se nabízí jako místo bratrství lidí, v němž každý věřící může a má zažívat jednotu mezi lidmi a s Bohem, která je darem shora. Vynikajícím příkladem této dimenze církve jsou Skutky apoštolů, kde se popisuje společenství věřících hluboce zakotvené v bratrské jednotě, ve společném užívání hmotných a duchovních dober, ve společném prožívání citů a náklonností (Sk 2, 42–48), až měli „jedno srdce a jednu duši“ (Sk 4, 32).

I když je každé povolání v církvi darem, který se má žít pro druhé jako dobrovolná služba lásky, je i darem, který se má žít s druhými. Odhaluje se tedy pouze životem v bratrství.

Církevní bratrství není jen ctnostným chováním, ale je plánem cesty k povolání. Jen když bratrství prožíváme, můžeme si ho zvolit za podstatnou složku plánu cesty k povolání, jen když ho vychutnááme, můžeme se otevřít povolání, které v každém případě bude vždy povoláním k bratrství.⁷⁹ Žádnou přitažlivost povolání nemůže naopak pocítit ten, kdo neprožívá bratrství a uzavírá se před vztahem s jinými lidmi nebo chápe povolání jen jako soukromou a osobní dokonalost.

⁷⁸ II. Vatikánský koncil. Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* (18. listopadu 1965), č. 25. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

⁷⁹ „Prvním místem svědectví je život církve, která se ukazuje jako ‚společenství‘ a kde se farnosti a sjednocující skutečnosti prožívají jako společenství komunity“ (*Závěrečné návrhy*, 14).

Povolání je vztah; je projevem člověka, kterého Bůh stvořil otevřeného pro vztah, a i v případě povolání k blízkosti s Bohem v klauzurním životě zahrnuje schopnost otevření se a spoluúčasti, které se mohou získat pouze prožíváním skutečného bratrství. „Překonání individualistické vize služby a zasvěcení, života v jednotlivých křesťanských společenstvích je rozhodující historický přínos.“⁸⁰

Povolání je rozhovor, pocit být voláný někým Jiným a mít odvalu odpovědět Mu. Jak může dozrát tato schopnost rozhovoru v člověku, který se v každodenním životě a vztazích nenaučil nechat se povolat, odpovídat, poznat „já“ v „ty“? Jak se může nechat povolat od Otce ten, komu nezáleží na odpovědi bratrovi?

Sdílení s bratrem a se společenstvím věřících se stává cestou, na které se člověk učí činit jiné účastnými na svých plánech, aby nakonec přijal v sobě plán, který připravil Bůh. Tento plán bude vždy a jakkoliv plánem bratrství.

Zkušenost se sdílením kolem Slova, která přichází z některých církví v Evropě, se opírá o *centra naslouchání*, slupiny věřících, kteří se pravidelně setkávají ve svých domech, aby objevovali křesťanské poselství a vzájemně si odevzdávali zkušenosti a dary výkladu samotného Slova.

Pro mladé lidi tato centra znamenají vztah k povolání: v poslouchání Slova, které volá, v katechezi a v modlitbě prožívané osobněji a zainteresovaněji, svobodněji a tvořivěji. Centrum naslouchání se tak stává podnětem k spoluodpovědnosti za církev, protože zde se mohou odhalit různé způsoby služby pro společenství a často mohou dozrávat specifická povolání.

Další pozitivní zkušenost plánu cesty k povolání v jednotlivých církvích a různých institutech zasvěceného života je *společenství přijetí*, které uskutečňuje Ježíšovo pozvání: „Pojďte a uvidíte“. Papež definuje „zlaté pravidlo pastorační péče“.⁸¹ V těchto společenstvích či centrech vedení k povolání mohou mladí lidé díky velmi specifické a okamžité zkušenosti kráčet po pravé a postupné cestě rozlišování. Mají tedy doprovod, aby ve správné chvíli byli schopni nejen poznat plán, který s nimi má Bůh, ale i se rozhodnout zvolit si ho a ztotožnit se s ním.

⁸⁰ Závěrečné návrhy, 21.

⁸¹ *Vita consecrata*, 64, s. 79.

c) *Služba lásky*

Je to jedna z nejtýpčtějších činností církevního společenství. Zakládá se na prožívání zkušenosti svobody v Kristu na nejvyšší úrovni, kterou tvoří služba. „Ale kdo by chtěl být mezi vámi veliký, ať je vaším služebníkem“ (Mt 20, 26), „Kdo chce být první, ať je ze všech poslední a služebníkem všech“ (Mk 9, 35). V prvotní církvi velmi rychle pochopili toto poučení, když se služba ukazuje jako součást její struktury, když jsou ustanoveni jáhni právě k „službě u stolu“.

Když věřící z milosti prožívá zkušenost svobody v Kristu, je povoláný svědčit o svobodě a zprostředkovávat lidem osvobození. Osvobození, které se neuskutečňuje násilím a vládou, ale odpuštěním a láskou, darováním se a službou, podle příkladu Ježíše Služebníka. Je to služba lásky, jejíž možnosti projevu nemají hranice.

Možná je to při plánování cesty k povolání královská cesta k rozlišení vlastního povolání, protože zkušenost služby, hlavně když je dobře připravená, řízená a obsažená v plnosti svého významu, je zkušeností velké lidskosti, která vede k lepšímu poznání sebe samých a důstojnosti druhých, a také krásy věnování se druhým.

Skutečným služebníkem v církvi je ten, kdo se naučil vychutnávat umývání nohou nejchudším bratřím jako privilegium, kdo získal svobodu věnovat svůj čas potřebám druhých. Zkušenost služby je zkušeností velké svobody v Kristu.

Kdo slouží bratru, nevyhnutelně potkává Boha a vstupuje do zvláštního souladu s ním. Nebude mu zatěžko objevit jeho vůli a zejména cítit se přitahován splnit ji. V každém případě to bude povolání služby pro církev a pro svět.

Tak to bylo s mnohými povoláními v posledních desetiletích. Animace povolání v pokoncilním období přešla progresivně od „pastorace propagandy“ k „pastoraci služby“, zvláště služby nejchudším a nuzným.

Mnozí mladí skutečně našli Boha a sami sebe, smysl života a skutečnou radost, když věnovali čas a pozornost bratřím, až se rozhodli nevěnovat jim jen část svého života, ale celou existenci. Křesťanské povolání je život pro druhé.

d) *Svědectví a zvěstování evangelia*

Jde o zvěstování Boží blízkosti člověku během celých dějin spásy, především v Kristu, a tím i hloubky Otcova milosrdenství vůči člověku, aby měl život v hojnosti. Toto zvěstování je na začátku cesty víry každého věřícího. Víra je darem od Boha, o kterém svědčí příklad společenství věřících a mnohých bratří a sester v něm, jako i poučování katechismu o pravdách evangelia.

Ale víra se odevzdává dále a přichází čas, kdy se každé svědectví stává aktivním darem: *přijatý dar se stává darem darovaným* skrze osobní svědectví a osobní zvěstování.

Svědectví víry pohlcuje celého člověka a může se vydávat jen v plnosti bytí a lidskosti, z celého srdce a celé mysli, ze všech sil, až po prolití vlastní krve.

Zajímavý je růst významu slova; růst, který najdeme v biblickém úryvku, který nás vede: podívej se na svědectví a katechezi Petra a apoštolů v den Letnic, na následující odvážnou Štěpánovu katechezi vrcholící jeho mučednickou smrtí (Sk 6, 8; 7, 60) a na katechezi apoštolů, když „odcházeli z velerady s radostí, že směli pro to jméno trpět příkoří“ (Sk 5, 41).

Ale ještě zajímavější je zjistit, jak se svědectví a zvěstování mohou stát specifickým plánem cesty k povolání.

Vděčné uvědomování si přijetí daru víry by se obvykle mělo přetvořit do touhy a vůle odevzdávat druhým to, co jsme přijali, jak příkladem vlastního života, tak i službou zvěstování. Jeho úlohou je osvětlit různé životní situace tím, že každého člověka naučí žít jeho povolání křesťana ve světě.⁸² A pokud je katecheta především svědkem, křesťanský rozměr se ukáže v ještě větší míře.⁸³

Kongres potvrdil důležitost katecheze z hlediska povolání a na slavení svátosti biřmování poukázal jako na mimořádný plán cesty k povolání pro dospívající. Věk biřmování by mohl být „věkem povolání“, v teologické a pedagogické rovině vhodným obdobím pro objevení a uskutečnění přijatého daru a svědectví o něm.

⁸² Srov. II. Vatikánský koncil. Věřoucná konstituce o církvi *Lumen gentium* (21. listopadu 1964), č. 12; 35; 40–42. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995.

⁸³ Srov. JAN PAVEL II. Apoštolská exhorta katecheze v církvi *Catechesi tradendae* (16. října 1979), č. 186. Řím: Křesťanská akademie, 1982.

Katechetická činnost by měla vzbudit schopnost rozpoznat a projevít dar Ducha.⁸⁴

Osobní setkání s věřícími, kteří věrně a odvážně žijí své povolání, s věrohodnými svědky, kteří nabízejí konkrétní zkušenosti s úspěšnými povoláními, může rozhodujícím způsobem pomoci biřmovancům objevit a přijmout Boží volání.

V každém případě povolání vždy pochází z uvědomění si daru a vděčného vědomí, které považuje za úplně samozřejmé nabídnout vlastní zkušenost ve prospěch druhých, protože jim záleží na jejich růstu ve víře.

Kdo pozorně a velkoryse žije svědectví víry, nepromešká přijetí plánu, který s ním má Bůh, aby věnoval jeho uskutečnění veškerou energii.

Od plánů cesty k povolání k osobnímu povolání

28. Mohli bychom říci, že v rozměru liturgie, církevního společenství, služby lásky a svědectví evangelia je zahrnutá podmínka existence každého věřícího. Ona je jeho důstojností a základním povoláním, ale i podmínkou, aby každý mohl objevit svou jedinečnou identitu.

Každý věřící tedy má prožívat společnou událost liturgie, bratrského společenství, služby lásky a hlásání evangelia, protože pouze prostřednictvím takové celkové zkušenosti bude moci poznat svůj jedinečný způsob prožívání tohoto rozměru být křesťanem. Tyto církevní plány cesty se upřednostňují, a představují jakousi cestu-učitelku pastorece povolání, díky které se může ukázat tajemství povolání každého člověka.

Existují ostatně tradiční plány cesty, které patří k samotnému životu každého společenství, jež se chce nazývat křesťanským, a zároveň odhalují jeho trvalost nebo nestálost. Právě proto nejen představují vhodnou cestu, ale především nabízejí záruku pravosti hledání a rozlišování.

⁸⁴ *Závěrečné návrhy*, 35, kde se ještě jednou připomíná biskupům velká příležitost, kterou jim nabídlo slavení svátosti biřmování, „povolat“ mladé lidi, kteří přijímají tuto svátost.

Tyto čtyři dimenze a činnosti na jedné straně podněcují celkovou zainteresovanost člověka pro věc, na druhé straně vedou k prahu velmi osobní zkušenosti, naléhavému porovnání, k výzvě, která se nedá ignorovat, k rozhodnutí, které je potřeba učinit, protože se nedá odsunout do nekonečna. Proto má pastorec povolání výrazně napomáhat odhalování hluboké a globální zkušenosti v rámci církve, která by přivedla každého věřícího „k objevení a přijetí vlastní zodpovědnosti v církvi“.⁸⁵ Povoláním, které se nerodí z této zkušenosti a zapojení se do činnosti církevního společenství, *hrozí zkaženost od samého kořene a pochybná autenticita*.

Přirozeně se budou vyskytovat všechny tyto rozměry, ale pouze když budou harmonicky sladěné do jedné zkušenosti, mohou být účinné.

Často nacházíme mladé lidi, kteří spontánně upřednostňují jednu nebo druhou z těchto činností (buď se věnují jen dobrovolné práci, nebo je až příliš přitahuje rozměr liturgie, nebo jsou velkými, trochu idealistickými teoretiky). Bude tedy důležité, aby vychovatel k povolání podněcoval ve smyslu povinnosti, která nebude záviset na míře vkusu mladého člověka, ale na *objektivní míře zkušenosti víry*, která se nedá „přizpůsobit“, jak vyplývá z definic. Pouze respektování této *objektivní* míry dává tušit vlastní *subjektivní* míru.

V takovém smyslu objektivita předchází subjektivitu a mladý člověk se musí naučit upřednostnit ji, pokud chce skutečně objevit sám sebe a stát se tím, k čemu je povoláný. Skutečně musí nejprve realizovat, co se vyžaduje od všech, pokud chce být sám sebou.

Nejen to, ale co je objektivní, řízené na základě normy a tradice a směřuje k přesnému cíli, který přesahuje subjektivitu, má značné kouzlo a přitažlivost k povolání. Objektivní zkušenost se přirozeně bude muset stát subjektivní, protože ji jednotlivec musí přijmout za svou. Vždy se začíná od pramene nebo od pravdy, kterou neurčuje člověk a která pramení z bohaté tradice křesťanské víry. „Pastorec povolání má základní etapy plánu cesty víry.“⁸⁶ I toto vyjadřuje postupnost a potom přibližování pastorec povolání.

⁸⁵ Závěrečné návrhy, 10.

⁸⁶ Závěrečné návrhy, 11.

Od plánů cesty ke křesťanskému společenství

a) *Farní společenství*

29. Evropský kongres si kromě jiného stanovil za cíl vnést pastorační povolání do života farních křesťanských společenství, tam, kde lidé žijí a kde jsou především mladí více nebo méně významně zaangażováni do prožívání víry.

Jde o to, aby pastorační povolání vystoupila z okruhu adeptů na práci a pronikla k okrajovým oblastem místní církve.

Ale zároveň je nyní důležité překonat pokusné období, které probíhá v mnoha církvích v Evropě, a přejít ke skutečným pastoračním cestám, začleněným do struktury křesťanských společenství, zúročit to, co je již z hlediska povolání výmluvné.

Zvláštní pozornost je věnována *liturgickému roku*, stále škole víry, ve které je každý věřící povolán s pomocí Ducha Svatého růst podle Ježíše. Od adventu, času naděje, po Letnice a liturgické mezidobí, cyklické prožívání liturgického roku oslavuje a ukazuje model člověka, povoláného připodobňovat se k tajemství Ježíše, „aby tak on byl první z mnoha bratří“ (Řím 8, 29).

Liturgický rok vede ke zkoumání antropologie, která je obrazem skutečného povolání, které povzbuzuje každého křesťana stále více odpovídat na volání, aby konkrétně a osobně naplnil poslání v dějinách. Z toho pramení pozornost věnovaná každodenním plánům cesty, na kterých se podílí každé křesťanské společenství. Pastorační moudrost zvláštním způsobem vyžaduje od pastýřů, vůdců křesťanských společenství důkladnou péči a pozorné rozlišování, aby nechali působit liturgická znamení, vědomé zkušenosti víry, protože z Kristovy přítomnosti ve všedních obdobích člověka přicházejí podněty Ducha k povolání.

Nezapomínejme, že pastýř, především kněz zodpovědný za křesťanské společenství, je „přímým pěstitelem“ všech povolání.

Ve skutečnosti ne všude lze zaznamenat plnou zodpovědnost za přípravu povolání uprostřed farního společenství; zatím to jsou skutečně „pastorační diecézní a farní rady, ve vztahu k národním centřům pro povolání, [...] kompetentní orgány ve všech společenstvích a ve všech sektorech běžné pastorače“.⁸⁷

⁸⁷ *Závěrečné návrhy*, 10.

Je tedy potřeba podpořit iniciativu těch farností, jež ve svém nitru vytvořily skupiny osob zodpovědných za vzbuzování zájmu o povolání a pěstování různých aktivit, aby byl vyřešen „životní problém, který, více než kterýkoli jiný, leží církvi na srdci“⁸⁸ (modlitební skupiny, dny a týdny za povolání, katecheze a svědectví a všechno ostatní, co může přispět k udržení vysoké pozornosti věnované povoláním).⁸⁹

b) „*Místa–znamení*“ v životě–povolání

V tomto choulostivém a naléhavém přechodu od pastorační povolanosti založené na zkušenostech k pastorační povolanosti založené na cestách je nutné nechat působit nejen výzvy k povolání vycházející z plánů cest, které protínají život všedních dní křesťanského společenství, ale je moudré přikládat význam místům–znamení života jako povolání a *pedagogickým místům víry*. Církev žije, když umí s dary Ducha vnímat a ocenit taková místa.

Místa–znamení povolanosti života v místní církvi jsou řeholní společenství, svědkové modlitební podoby církevního společenství, apoštolská řeholní společenství a sdružení sekulárních institutů.

V kulturním kontextu silně zaměřeném na předposlední a okamžité věci, proniknutém ledovým větrem individualismu, otevírají modlitební a apoštolská společenství skutečné rozměry pravého křesťanského života, především pro nové generace, hmatatelně vnímavější k znamení než k slovům.

Zvláštním znaméním povolanosti života je společenství diecézního nebo interdiecézního *semináře*. On je jedinečnou událostí v našich církvích. Na jedné straně je *silným znaméním*, protože tvoří příslib do budoucnosti. Mladí lidé, kteří tam přicházejí, synové této generace, budou kněžími zítřka. Nejen to, ale seminář konkrétně hlásá povolanost života a naléhavost kněžského a jáhenského úřadu pro život křesťanského společenství.

Na druhé straně je *slabým znaméním*, protože vyžaduje soustavnou pozornost místní církve, naléhavě požaduje důkladnou pastorační

⁸⁸ JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách *Pastores dabo vobis* (25. března 1992), č. 41. Praha: Zvon, 1993, s. 83.

⁸⁹ Srov. údaje o tématu v *Závěrečném dokumentu* II. mezinárodního kongresu v roce 1981, DC 40.

povolání, aby mohl každý rok znovu začít s novými kandidáty. A také finanční spoluúčast může být pedagogickým povzbuzením, aby se Boží lid naučil modlit za všechna povolání.

c) *Pedagogická místa víry*

Kromě *míst–znamení* jsou cenná *pedagogická místa* pastorece povolání, tvořená skupinami, hnutími, sdruženími i samou školou.

Kromě rozdílného sociologického složení takových forem sdružování se, především v rámci kategorií mládeže, je potřeba ocenit jeho pedagogickou hodnotu; jsou to místa, kde se lidem může moudře pomoci dosáhnout skutečné zralosti ve víře.

K tomuto cíli se dá efektivně přistupovat, pokud se nezanedbávají tři rozměry křesťanské zkušenosti: povolání každého člověka, společenství církve a poslání s církví.

d) *Osobnosti formátorů*

Pedagogická pastorační pozornost se v této historické chvíli zvlášť naléhavě věnuje formování správných *osobností vychovatelů*.

Skoro všude se dovídáme o slabosti a problematice pedagogických míst víry, která jsou těžce zkoušená kulturou individualismu, spontánního sdružování nebo krizí institucí.

Na druhé straně se hlavně v mladých lidech objevuje potřeba konfrontace, rozhovoru, orientačních bodů. Znamení je mnoho. Naléhavě potřebujeme učitele duchovního života, významné osoby, schopné evokovat Boží tajemství a připravené poslouchat, aby pomohly lidem vstoupit do vážného rozhovoru s Pánem.

Silné duchovní osobnosti nejsou jen někteří lidé mimořádně obdaření charismatem, ale jsou výsledkem formace zvlášť pozorné k absolutnímu primátu Ducha.

V péči o osoby vychovatelů v našich společenstvích je potřeba moudře věnovat pozornost dvěma skutečnostem: na jedné straně jde o to, aby si všichni, kdo jsou již povolání věnovat se ve společenství práci s dětmi a mládeží (kněží, řeholníci, řeholnice i laici), jasně a obezřetně uvědomovali výchovu k povolání. Na druhé straně se přiměřeně podporuje a formuje výchovné poslání ženy, aby především mladí lidé měli po boku otevřeného člověka a moudrého průvodce. Přítomnost ženy je v křesťanských společenstvích rozšířená

a uznání se dostává intuitivním schopnostem „ženských vloh“ a velké zkušenosti ženy na výchovném poli (rodina, škola, skupiny, společenství).

Přínos ženy si zaslouží, aby byl považovaný za dost vzácný, pokud není především v prostředí mladých děvčat, neredukovatelného jen na mužský svět, rozhodující, protože potřebuje pozornější a specifické zvažování, především z hlediska povolání.

Možná i toto je součástí obratu, který charakterizuje pastorační povolání. Zatímco v minulosti se i ženská povolání odvíjela od významných postav duchovních otců, autentických průvodců lidí a společenství, dnes se povolání k „ženskosti“ potřebují utíkat k ženským osobám i společenstvím schopným konkretizovat kromě hodnot i nabídku vzorů.

e) *Orgány pastorační povolání*

Aby se pastorační povolání mohla nabídnout jako sjednocující a souhrnná perspektiva pastorační všeobecně, musí nejprve ve svém nitru vyjadřovat spojení společenství charismat a služeb.

Již jistý čas se v církvi pocítuje nutnost této koordinace,⁹⁰ která, díky Bohu, již vydala pozoruhodné ovoce: farní orgány, diecézní a národní centra pro povolání velmi vhodně působí už několik let.

Avšak všude tomu tak není. Nynější kongres v některých případech s politováním konstatoval nepřítomnost nebo jen řídký výskyt těchto struktur v některých evropských národech,⁹¹ a zasazuje se za to, aby se co nejrychleji zakládaly a patřičně posilovaly.

Z různých stran pozorujeme, že zatímco se zdá, že národní centra zaručují pozoruhodný přínos tvůrčích podnětů pro společnou pastorační povolání, diecézní centra se nezdají být všude prochnutá stejným pracovním nasazením a chutí spolupracovat skutečně ve prospěch povolání všech lidí. Jistý všeobecný projekt sjednocující pastorační se zatím neúspěšně snaží proniknout do praxe místní církve a jakoby se určitým způsobem zamotával při přechodu od všeobec-

⁹⁰ II. Vatikánský koncil. Dekret o výchově ke kněžství *Optatam totius* (28. října 1965), č. 2. *Dokumenty II. vatikánského koncilu*. Praha: Zvon, 1995; DC 57–59; srov. také *Sviluppi della pastorale*, 89–91.

⁹¹ Srov. *Závěrečné návrhy*, 10.

ných návrhů k podrobnému přetlumočení do diecézní či farní reality. Zde ještě nevymizely zvláštní a méně církevní pohledy a praktiky.⁹²

Pokud jde o diecézní a národní centra, místo opakovaného potvrzování, co již příkladným způsobem zdůrazňují různé dokumenty o jejich činnosti, se nám zdá nutné připomenout, že nejde jen o otázku praktické organizace, jako spíš o soulad s novým duchem, který má proniknout pastorační povolání v církvi a zvláště v evropských církvích. Krize povolání je i krizí společenství, protože se nepodporují povolání a nenapomáhá se jejich růstu. Povolání se nemohou rodit tam, kde se nežije pravý duch církve.

Kromě doporučování angažovanosti na tomto poli a užšího propojení mezi národním centrem, diecézními centry a farními instituty, si kongres a tento dokument přejí, aby si uvedené instituty vzaly k srdci především dvě věci: podporování skutečné kultury povolání v občanské a církevní společnosti, s důrazem na tu první, a formaci vychovatelů–formátorů povolání, skutečného ústředního a strategického prvku současné pastorace povolání.⁹³

Kongres mimo jiné požaduje, aby se vážně vzalo v úvahu vytvoření institutu nebo *Sjednocujícího centra nadnárodní pastorace povolání* pro Evropu, jako konkrétní znamení a projev společenství sdílení, koordinace a výměny zkušeností a lidí mezi jednotlivými národními církvemi⁹⁴ pro zachování zvláštnosti každé z nich.

⁹² „Na kongresu jsme si povšimli, že někdy polevuje určité úsilí ve vztahu mezi místní církví a náboženským životem. Důležité je vymanit se z funkčního výkladu samotného náboženského života, i když se už ukazují náznaky nového směřování po Synodu o zasvěceném životě. Totéž platí i pro sekulární instituty“ (*Závěrečné návrhy*, 16).

⁹³ „V náboženské a kulturní situaci, která se rychle mění, se stává neodmyslitelným formování základních animátorů: katechetů, farářů, jáhnů, zasvěcených osob, biskupů... a starostlivost o jejich stálou formaci“ (*Závěrečné návrhy*, 17).

⁹⁴ Srov. *Závěrečné návrhy*, 29, kde se hovoří o tomto evropském centru pro povolání, vyjadřuje se přání, aby se jako projev lásky a výměny darů „staralo i o ‚banku‘ lidí kvalifikovaných pro spolupráci na formaci formátorů.“ K vytvoření takového orgánu pobízí i *Instrumentum laboris*, 83 a 90h. Pozitivní zkušenost se již několik let ukazuje v Latinské Americe. V Bogotě (Kolumbie) v sídle instituce Consejo Episcopal Latino Americano (CELAM) stabilně pracuje *«Departamento de Vocaciones y Ministerios»* (DEVYM). Tento orgán zastřešoval i přípravu a slavení Prvního kontinentálního kongresu, konaného pro Latinskou Ameriku v Itaici (São Paulo v Brazílii) od 23. do 27. května 1994.

IV.

Pedagogika povolání

„Což nám nehořelo srdce...? “ (Lk 24, 32)

Tato pedagogická část vychází z evangelia, podle příkladu mimořádného animátora–vychovatele povolání, kterým je Ježíš, a z představy animace povolání rozčleněné do přesných pedagogických evangelijních postojů: rozsévát, doprovázet, vychovávat, formovat, rozlišovat.

Nacházíme se v poslední kapitole, která by podle logické stavby dokumentu měla představovat metodologicko-aplikační část. Začali jsme analýzou konkrétní situace, potom jsme definovali nosné teologické složky tématu o povoláních a následně jsme se snažili vrátit ke konkrétnímu životu našich věřících společenství, abychom načrtli smysl a směr pastorační práce.

Nyní nám tedy zbývá, abychom se podívali na pedagogický rozměr pastorační práce.

Krise povolání a výchovná krize

30. Mnohokrát jsou v našich církvích jasné základní cíle a strategie, ale kroky potřebné na vzbuzení ochoty k povolání v našich mladých lidech zůstávají poněkud nevyjasněné. To je důvod, proč je dnes výchovné nasazení v církvi i mimo ni slabé, nasazení, které by potom spolu s upřesněním stanoveného cíle mělo nabízet i pedagogické způsoby, které k němu vedou. S obvyklým realismem o tom hovoří i dokument *Instrumentum laboris*: „Přesvědčujeme se [...] o slabosti mnohých pedagogických míst (skupina, společenství, oratoře, škola a především rodina).“⁹⁵ Krize povolání je bezpochyby i krizí pedagogické nabídky a výchovné cesty.

⁹⁵ IL 86.

Budeme vycházet z Božího Slova a pokusíme se poukázat právě na přiblížení cíle a metody v přesvědčení, že dobrá teologie se za běžných okolností dá převést do praxe, stane se pedagogikou, pomůže nalézt způsoby, s upřímnou touhou nabídnout různým pastoračním pracovníkům pomoc, užitečný nástroj pro všechny.

Evangelium povolání

31. V evangeliu má každé setkání nebo rozhovor význam pro povolání: když Ježíš kráčí po galilejských cestách, Otec ho vždy posílá povolávat člověka ke spáse a odhalit mu plán samého Otce. Radostná zvěst, evangelium, spočívá v tom, že ho Otec povolal nejen k životu, ale k vykoupení; nejen k vykoupení zásluhou někoho jiného, ale i k vykoupení, které se ho osobně týká tím, že ho činí zodpovědným za spásu druhých.

V této aktivní i pasivní, přijaté i sdílené spáse je obsažený smysl každého povolání; je v ní obsažený vlastní smysl církve jako společenství věřících, svatých i hříšníků, kteří jsou všichni „povolání“ mít účast na stejném daru a zodpovědnosti. To je evangelium povolání.

Pedagogika povolání

32. V evangeliu hledáme odpovídající pedagogiku; je to Ježíšova pedagogika, pravá *pedagogika povolání*. Tuto pedagogiku by měl umět uskutečňovat každý animátor povolání a evangelizátorů, aby vedl mladé lidi k poznávání Pána, který ho povolává, a k odpovědi.

Pokud je referenčním bodem pedagogiky povolání tajemství Krista, Božího Syna, který se stal člověkem, nacházíme v jeho činnosti „pro povolání“ mnoho aspektů a významných dimenzí.

Především je nám Ježíš v evangeliích v mnohem větší míře představován jako *formátor* než jako animátor, protože jedná vždy v úzkém spojení s Otcem, který *rozsévá semeno* Slova a *vychovává* (od nuly), a s Duchem, který *provází* na cestě posvěcování.

Tyto aspekty otvírají důležitý pohled pro toho, kdo pracuje v pastorači povolání a je povolán být nejen animátorem povolání, nýbrž spíše rozsévatelem dobrého semena povolání a potom *průvodcem* na cestě, která vede srdce k tomu, aby „hořelo“, *vychovatelem*

k víře a k naslouchání Bohu, který povolává, *formátorem* lidských a křesťanských postojů odpovídajících na Boží výzvu;⁹⁶ a konečně je povoláný *rozlišovat* přítomnost daru, který pochází shůry.

To jsou čtyři hlavní charakteristiky *tajemství povolání* nebo čtyři rozměry *tajemství povolání*, které přichází od Boha k člověku prostřednictvím bratra či sestry nebo společenství.

Rozsévát

33. „Jeden rozsévač vyšel rozsévát. A jak rozséval, padla některá (zrna) na okraj cesty; přiletěli ptáci a sezobali je. Jiná padla na kamenitou půdu, kde neměla mnoho prstí; hned sice vyklíčila, protože neležela v zemi hluboko, ale když vyšlo slunce, spálilo je, takže uschla, protože nezapustila kořeny. Jiná zrna zase padla do trní: trní vzešlo a udusilo je. Jiná však padla na dobrou půdu a přinesla užitek: některá stonásobný, jiná šedesátinásobný, jiná třicetinásobný“ (Mt 13, 3–8).

Tento úryvek určitým způsobem ukazuje první krok na pedagogické cestě, první postoj ze strany toho, kdo se staví do úlohy zprostředkovatele mezi Bohem, který povolává, a člověkem, který je povoláván, a nutně se inspiruje Božím konáním. Rozsévač je Bůh Otec; církve a svět jsou místa, kde nadále v hojnosti rozsévá své semeno, v úplné svobodě a bez jakékoli výjimky, v svobodě, která respektuje svobodu půdy, kam semeno padá.

a) *Dva druhy svobody v dialogu*

Podobenství o rozsévači ukazuje, že křesťanské povolání je dialog mezi Bohem a lidskou bytostí. Hlavním mluvčím je Bůh, který povolává, koho chce, kdy chce a jak chce, „z vlastního rozhodnutí a pro milost“ (2 Tim 1, 9); který všechny povolává ke spáse a nenechá se omezovat dispozicemi přijímajícího. Ale svoboda Boha se setkává se svobodou člověka v tajemném a fascinujícím rozhovoru tvořeném slovy a tichem, poselstvími a činnostmi, pohledy a gesty, dokonalou svobodou – svobodou Boha a nedokonalou svobodou – svobodou člověka. Povolání je tedy zcela aktivitou Boha, ale také reálně akti-

⁹⁶ Srov. *Závěrečné návrhy*, 9.

vitou člověka: práce a pronikání Boha do lidské svobody, ale i ná-maha a boj člověka o svobodné přijetí daru.

Kdo se staví po boku bratra na cestě rozlišování povolání, vstupuje do tajemství svobody a ví, že bude moci poskytnout pomoc jen tehdy, když bude respektovat toto tajemství. I kdyby to mělo alespoň zdánlivě znamenat menší výsledek, jako pro rozsévače evangelia.

b) *Odvaha rozsévat všude*

Právě respektování obou druhů svobody znamená především odvahu rozsévat dobré semeno evangelia, Pánových Velikonoc, víry a následování. Toto je základní podmínka; bez této odvahy neprobíhá žádná pastorece povolání. Nejen to, ale je potřeba rozsévat všude, do srdce každého člověka, bez upřednostňování nebo výjimek. Pokud je každá lidská bytost Božím stvořením, je i nositelem daru, jedinečného povolání, které čeká na odhalení.

Často si v církvi stěžujeme na nedostatek odpovědí na povolání a nevšímáme si, že se taková nabídka často odehrává v úzkém kruhu lidí a možná se hned po prvním odmítnutí stáhne. Je užitečné si připomenout výzvu Pavla VI.: „Ať nikdo z naší viny není neznalý toho, co má vědět, aby mohl zaměřit svůj život jiným a lepším směrem.“⁹⁷ A přece kolik mladých lidí nikdy nepocítilo, že by k nim směřovala nějaká křesťanská nabídka týkající se jejich života a budoucnosti!

Je zajímavé pozorovat rozsévače z podobenství při rozmáchlém pohybu ruky, když seje „všude“; je dojemné v tomto obraze poznat srdce Boha Otce. Je to podoba Boha, který do srdce *každého* člověka zasévá plán spásy; nebo jestli chceme, je to obraz „marnotratné“ božské velkodušnosti, která se vylévá na všechny, protože chce spasit všechny a povolat je k sobě.

Týž obraz Otce se opět zřetelně ukazuje v jednání Ježíše, který k sobě volá hříšníky, volí si cestu budování své církve z lidí zdánlivě nevhodných k tomuto poslání, nezná překážky a nikoho neupřednostňuje.

⁹⁷ PAVEL VI. *Guardate a Cristo e alla Chiesa*, Poselství k XV. Světovému dni modliteb za povolání (16. dubna 1978), in *Insegnamenti di Paolo VI*, XVI, 1978, s. 256–260 (srov. také KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU, P.O.V.E., *Messaggi Pontifici*, 127).

Tento obraz se odráží v člověku zapojeném do práce s povoláními, když s toutéž velkorysostí navrhuje, burcuje; a právě jistota o semeni, které Otec vložil do srdce každého člověka, mu dává sílu všude jít a všude rozsévat dobré semeno povolání, neomezovat se na obvyklá místa, ale vstoupit do nových prostředí, zkoušet neobvyklé způsoby a obracet se ke každému člověku.

c) *Rozsévání ve správný čas*

Součástí moudrosti rozsévače je rozsévat dobré semeno povolání ve správné chvíli. Vůbec to neznamena urychlovat čas volby nebo předstírat, že chlapec či děvče ve starším školním věku má zralost rozhodování mladého člověka, ale pochopit a respektovat smysl povolání lidského života.

Každé období života má význam pro povolání, počínaje chvílí, kdy se chlapec či děvče otevře životu a potřebuje nalézt jeho smysl, snaží se v něm objevit svou úlohu. Nechat zaznít otázku ve správnou chvíli by mohlo předurčit vzejití semena: „pastorační zkušenost ukazuje, že první projev povolání se ve většině případů rodí v dětství a adolescenci. Proto se zdá být důležité nalézt nebo navrhnout schémata, která by mohla vzbudit, podpořit a provázet tento první projev povolání.“⁹⁸ Nedá se však omezit pouze na něj. Každý člověk má své tempo a svůj čas dozrávání. Důležité je, aby měl u sebe dobrého rozsévače.

d) *Nejmenší ze všech semen*

Práce „rozsévače povolání“ dnes určitě není snadná činnost. Víme, z jakých důvodů: neexistuje kultura povolání; převažujícím antropologickým modelem se zdá být „člověk bez povolání“; sociální kontext je eticky neutrální a chybí mu naděje a vzory plánů; jakoby všechny složky přispívaly k oslabování nabídky povolání a možná nám dovolí aplikovat na něj, co říká Ježíš o Božím království (srov. Mt 13, 31): semeno povolání je jako hořčičné zrnko, které když se zaseje, nebo když se nabízí a ukazuje, je nejmenší ze všech semen; nevzbuzuje příliš často okamžitý souhlas, je odmítané a popírané, je jakoby udušené jinými očekáváními a plány, nebere se vážně nebo se

⁹⁸ *Závěrečné návrhy*, 15.

na něj hledí podezřívavě a nedůvěřivě, jako by bylo semenem neštěstí.

A tak mladý člověk odmítá, prohlašuje, že nemá zájem, již si naplánoval budoucnost (nebo to za něj učinili jiní); nebo by se mu snad i líbilo a zajímalo ho, ale není si tak jistý, a potom je to příliš těžké a nahání mu to strach...

Na této ustrašené a záporné reakci není nic zvláštního nebo absurdního, řekl to již Pán. Semeno povolání je nejmenším ze všech semen, je slabé a nevnučuje se, protože je výrazem svobody Boha, který má v úmyslu zcela respektovat svobodu člověka.

Potřebná je i svoboda toho, kdo vede cestu člověka: svoboda srdce, která umožní nadále neuzavírat se do sebe při prvotním odmítnutí nebo nezájmu.

Ježíš v krátkém podobenství o hořčičném zrnku říká, že „když vyroste, je větší než ostatní zahradní rostliny“ (Mt 13, 32); je to tedy semeno, které má svoji sílu, i když to není hned patrné a oslňující a potřebuje velkou péči, aby dozrálo. Je to základní tajemství, které tvoří součást moudrosti hospodáře: na zabezpečení libovolné sklizně ve správném období je zapotřebí starat se o všechno, skutečně o všechno, od půdy až po semeno; věnovat pozornost všemu, počínaje tím, co podporuje jeho růst, po to, co mu v růstu brání. I navzdory nepříznivému počasí ročních období. V oblasti povolání se odehrává něco podobného. Zasetí je jen první krok, po kterém musí následovat důkladná péče, aby oba druhy svobody vstoupily do tajemství rozhovoru o povolání.

Doprovázení

34. „Ještě ten den se ubírali dva z nich do vesnice zvané Emauzy, která je vzdálena od Jeruzaléma šedesát honů. Hovořili spolu o tom všem, co se stalo. Jak tak hovořili a uvažovali, přiblížil se k nim sám Ježíš a připojil se k nim. Ale jako by jim cosi zadržovalo oči, takže ho nepoznali“ (Lk 24, 13–16).

Vezměme si příběh dvou emauzských učedníků, abychom popsali pedagogické způsoby doprovázení, výchovy a formování. Je to významný úryvek, protože kromě moudrosti obsahu a pedagogické metody, kterou se řídil Ježíš, jako bychom v těch dvou učednících

viděli obraz mnoha dnešních mladých lidí, trochu smutných a nedůvěřivých, kteří jakoby ztratili chuť hledat své povolání.

Prvním krokem, nebo první starostí na této cestě je *postavit se po boku*: rozsévač nebo ten, kdo vzbudil v mladém člověku vědomí semena zasetého do půdy jeho srdce, se nyní stává *průvodcem*.

V teologické části této úvahy jsme označili službu doprovázení za typickou pro Ducha; a skutečně je to Duch Otce a Syna, který stojí při člověku, aby mu připomínal Učitelovo Slovo; týž Duch přebývá v člověku, aby v něm vzbuzoval vědomí, že je Otcovým dítětem. Takže Duch je tím vzorem, jímž se má inspirovat starší bratr či sestra, kteří doprovázejí hledajícího mladšího bratra či sestru.

a) *Plán cesty k povolání*

Již jsme si definovali pastorační plán cesty k povolání a nyní se ptáme: co je plán cesty k povolání v *pedagogické* rovině?

Pedagogický plán cesty k povolání je cesta směřující k *zralosti víry*, jako putování k stavu dospělosti věřícího člověka, povolaneého rozhodovat o sobě a o svém životě *svobodně a zodpovědně* podle pravdy tajemného *Božího plánu připraveného* pro něj. Tato cesta pokračuje po etapách ve společnosti staršího bratra nebo sestry ve víře a v *učednictví*, který pozná Boží cestu, hlas a kroky, pomáhá rozpoznat povolávajícího Pána a rozlišit cestu, po které má jít k němu a odpovědět mu.

Plán cesty k povolání je tedy především putování s Ním, Pánem života, „samotným Ježíšem“, jak přesně uvádí Lukáš, který se přibližuje k putování člověka, kráčí stejnou cestou a vstupuje do jeho dějin. Ale tělesné oči Ho často nedokáží poznat, a tak kráčení člověka zůstává osamocené a rozmlouvání neúčinné, a hledání hrozí, že se stane nekonečným a někdy narcistickým „získáváním zkušeností“, i zkušeností s povoláním, bez rozhodujícího východiska. Snad první úlohou průvodce při výběru povolání je *poukázat na přítomnost někoho Jiného*, nebo přiznat *relativní* charakter své blízkosti nebo doprovázení, aby byl prostředníkem této přítomnosti nebo plánu cesty k Bohu, který povolává každého člověka a stojí mu nablízku.

Tak jako emauzští učedníci či Samuel v noci naši mladí lidé často nemají oči k vidění a uši k slyšení Toho, který kráčí po boku každého člověka a naléhavě a zároveň jemně vyslovuje jejich jméno.

Doprovázející bratr je znamením tohoto naléhání a jemnosti; jeho úlohou je pomáhat rozpoznat původ tajemného hlasu; nehovoří o sobě, ale hlásá někoho Jiného, který je také přítomný; jako Jan Křtitel.

Služba doprovázení při povolání je pokorná služba, v radostné a moudré pokoře, která se rodí ze svobody v Duchu a projevuje se „odvahou naslouchat lásce a dialogem“. Díky této svobodě jasněji a silněji zní hlas Toho, který povolává. Mladý člověk se ocitne před Bohem, s překvapením zjišťuje, že On je věčný, kráčí po jeho boku a povolává ho rozhodnout se na celý život!

b) *Studna živé vody*

„Ježíš, unavený chůzí, posadil se [...] u té studny“ (Jan 4, 6): to je začátek něčeho, co bychom mohli považovat za nový rozhovor o povolání: Ježíšovo setkání se Samaritánkou. Žena tímto setkáním plní plán cesty k objevení sebe sama a Mesiáše, a stává se určitým způsobem jeho zvěstovatelkou.

I tento úryvek svědčí o výsostné Ježíšově svobodě při hledání poslů *všude a v každém*; ale Ten, který je cesta člověka k Otci, věnuje zvláštní pozornost setkávání se stvořením na jeho cestách a čekání na něj tam, kde je jeho očekávání nejzřetelnější a nejintenzivnější. Tolik lze vyvodit ze symbolického obrazu „studně“. Studně byly ve staré židovské společnosti pramenem života, základní podmínkou pro přežití lidu, který stále zápasil s nedostatkem vody; a právě do blízkosti tohoto symbolu, vody života a pro život, Ježíš s jemnou pedagogikou staví své sblížení se ženou.

Doprovázet mladého člověka znamená umět rozpoznat dnešní „studně“: všechna místa a chvíle, podněty a očekávání, kudy dříve nebo později musí projít všichni mladí lidé se svými prázdnými nádobami, s nevyslovenými otázkami, s ostentativním a často jen zdánlivým dostatkem, s hlubokou a nezaměnitelnou touhou po autenticitě a budoucnosti.

Pastorace povolání nemůže být „čekatelem“, ale činností hledajícího, který nepřestane, dokud nenajde, a sám se nechává nalézt na správném místě nebo u správné studně, kde se mladý člověk schází s životem a budoucností.

Průvodce povolání musí být „rozumný“, tedy takový, který neklade otázky za každou cenu, ale začíná libovolnými otázkami mladého člověka; a pokud je to nutné, je schopný „vzbudit a odhalit tazání se po povolání, které přebývá v srdci každého mladého člověka, ale čeká na skutečné formátory povolání, kteří je vytáhnou na povrch“.⁹⁹

c) *Sdílení a spolu-povolání*

Doprovázet při povolání znamená především *dělit se* o chléb víry, zkušenosti s Bohem, námahu při hledání, až po spoluprožívání vlastního povolání: ne proto, abychom ho vnutili, ale abychom vyznali krásu života, který se uskutečňuje podle Božího plánu.

Registr komunikace charakteristický pro doprovázení při povolání není didaktický nebo přesvědčující a ani není přátelský na jedné straně, ani to není registr duchovního vůdce na druhé straně (chápaný jako někdo, kdo hned vtiskuje přesný směr životu druhého člověka), ale je to registr *confessio fidei*.

Ten kdo doprovází při povolání, *svědčí* o vlastní volbě, nebo spíše o tom, že Bůh si ho vyvolil, vypráví – ne nutně slovy – o své cestě k povolání a pokračujícím objevování vlastní identity v charismatu povolání, a tak vyprávěním umožňuje pochopit i námahu, novost, riziko, překvapení, krásu.

Z toho vyplývá katecheze povolání od člověka k člověku, ze srdce do srdce, plná lidskosti a jedinečnosti, nadšení a přesvědčivosti, moudrá animace povolání vycházející ze zkušenosti. Tak trochu jako zkušenost prvních Ježíšových učedníků, kteří „šli tedy, viděli, kde bydlí, a ten den zůstali u něho“ (Jan 1, 39); a musel to být hluboký zážitek, když si Jan i po mnoha letech pamatuje, že „bylo kolem čtyř hodin odpoledne“.

Animace povolání se uskutečňuje jen „nákazou“, přímým kontaktem, protože srdce je plné a zážitek krásy dále fascinuje. „Mladí lidé se velmi zajímají o svědectví života osob, které již kráčí po duchovní cestě. Kněží a řeholníci či řeholnice musí mít odvahu dát na své duchovní cestě konkrétní znamení. Proto je důležité trávit čas s mladými lidmi, jít na jejich úrovni, být tam kde se setkávají, na-

⁹⁹ Závěrečné návrhy, 9.

slouchat jim a odpovídat jim na otázky, které jsou během setkání položeny.“¹⁰⁰

Právě proto je průvodce povolání i nadšený svým povoláním a možností předávat ho druhým; je nejen přesvědčeným, ale i spokojeným, a tedy přesvědčivým a věrohodným svědkem.

Jen tak se poselství dotkne duchovní plnosti člověka, srdce – mysli – vůle, když navrhuje něco, co je pravdivé – krásné – dobré.

Je to smysl *spolu-povolání*: nikdo nemůže projít kolem zvěstovatele takové „radostné zvěsti“ a necítit se dotknutý, „úplně“ volaný, v každé rovině své osobnosti, a soustavně volaný, samozřejmě Bohem; ale i mnohými lidmi, ideály, neplánovanými situacemi, různými podněty, lidským zprostředkováním Božího volání.

A tak se může znamení povolání lépe pochopit.

Vychovávat

35. „Zeptal se jich: ‚O čem to cestou spolu rozmlouváte?‘ Zastavili se celí smutní. Jeden z nich – jmenoval se Kleofáš – mu odpověděl: ‚Ty jsi snad jediný, kdo se zdržuje v Jeruzalémě a neví, co se tam tyto dny stalo!‘ Zeptal se jich: ‚A co se stalo?‘ Odpověděli mu: ‚Jak Ježíše z Nazareta, který byl prorok, mocný činem i slovem před Bohem i přede vším lidem, naši velekněží a přední mužové odsoudili k smrti a ukřižovali. My však jsme doufali, že on je ten, který má vysvobodit Izraele. A k tomu všemu je to dnes třetí den, co se to stalo. Některé naše ženy nás sice rozrušily: Byly časně ráno u hrobu, nenalezly jeho tělo, přišly a tvrdily, že měly i vidění andělů a ti prý říkali, že on žije. Někteří z našich lidí odešli k hrobu a shledali, že je to tak, jak ženy říkaly, jeho však neviděli.‘ A on jim řekl: ‚Jak jste nechápaví a váhaví uvěřit tomu všemu, co mluvili proroci! Což to všechno nemusel Mesiáš vytrpět, a tak vejít do své slávy?‘ Potom začal od Mojžíše, (probral dále) všechny proroky a vykládal jim, co se ve všech (částech) Písma na něj vztahuje. Tak došli k vesnici, kam

¹⁰⁰ *Závěrečné návrhy*, 22. A také „vyplynutí zájmu o evangelium a život, který mu byl radikálně věnovaný v zasvěcení, ve velké míře závisí na osobním svědectví kněží a řeholníků i řeholnic, kteří se radují ze svého stavu. Většina kandidátů zasvěceného života a kněžství připisuje své povolání předcházejícímu setkání s knězem nebo řeholníkem či řeholnicí“ (*tamtéž*, 11).

měli namířeno, a on dělal, jako by chtěl jít dál. Ale oni na něho naléhali: „Zůstaň s námi, neboť se připozdívá a den se už nachýlil.“ Vešel tedy dovnitř, aby zůstal s nimi“ (Lk 24, 17–29).

Na cestě povolání následuje po setbě výchova mladého člověka. Výchova v etymologickém slova smyslu, vychovávat – vytáhnout (*e-ducere*) z něj jeho pravdu, kterou má v srdci, i to, co neví a co neví o sobě: slabosti a touhy, aby se napomohlo svobodné odpovědi na povolání.

a) *Vychovávat k sebepoznání*

Ježíš se přibližuje ke dvěma učedníkům a ptá se, o čem spolu rozmlouvají. On to ví, ale chce, aby se oba projevíli sami za sebe. Povzbuzuje je, aby slovy vyjádřili svůj smutek a zklamané naděje, a tím jim pomáhá si uvědomit jejich problém a skutečný důvod trápení. Tak jsou tito dva prakticky donuceni převyprávět nedávnou událost a projevit pravý důvod svého smutku.

„My však jsme doufali ...“; ale zdá se, že události nabraly jiný směr, než očekávali. Ve skutečnosti oni prožili všechny významné chvíle ve spojení s Ježíšem, „mocným činem i slovem“; ale jakoby se tato cesta víry náhle přerušila při nepochopitelné události, kterou bylo umučení a smrt Toho, který měl vysvobodit Izrael.

„My však jsme doufali, že ...“: jak nevidět v tomto nekonečném příběhu mnoho mladých lidí, u kterých se zdá, že se zajímají o rozhovor o povolání, nechají se podněcovat a ukazují dobré předpoklady, ale potom se zastaví před volbou, kterou mají udělat? Ježíš určitým způsobem nutí ty dva, aby uznali propast mezi svými nadějemi a Božím plánem v té podobě, v jaké se ukázal v Ježíšovi; mezi jejich způsobem chápání Mesiáše a jeho smrti na kříži, mezi jejich typicky lidskými a zištnými očekáváními a smyslem spásy přicházející shora.

Je důležité a rozhodující stejným způsobem pomáhat mladým lidem odhalit základní nedorozumění: příliš pozemské chápání života zaměřeného na vlastní „já“, které ztěžuje a přímo znemožňuje volbu povolání, nebo zveličuje požadavky povolání, jako by Boží plán byl nepřitelem potřeby štěstí člověka.

Kolik mladých lidí nepřijalo výzvu povolání ne proto, že by nebyli velkorysí nebo by byli lhostejní, ale pouze proto, že jim *nikdo nepomohl* poznat sebe samé, odkrýt ambivalentní a pohanské kořeny

určitých duševních a citových schémat; a nikdo jim nepomohl *osvobodit se* od vědomých a nevědomých obav a zábran vůči vlastnímu povolání. Kolik takových nezdarů u povolání bylo způsobeno touto duchovní prázdnotou.

Vychovávat znamená především dostat na povrch skutečnost vlastního „já“, takového, jaké je, pokud ho chceme přivést k tomu, jaké má být: upřímnost je základní krok k dosažení pravdy, ale v každém případě je nevyhnutelná vnější pomoc, aby se dalo lépe nahlédnout nitro. Vychovatel k povolání musí tedy poznat hlubiny lidského srdce, aby doprovázel mladého člověka při vytváření jeho pravého „já“.

b) *Vychovávat pro tajemství*

A zde vzniká paradox: když mladého člověka přivádějí k jeho pramenům a on může hledět do tváře i svým slabostem a obavám, má pocit, že lépe chápe důvod určitých svých postojů a reakcí. Zároveň stále více chápe skutečnost tajemství jako *klíč k interpretaci života a své osoby*.

Mladý člověk se nevyhnutelně musí *smířit s tím, že nezná* a nemůže poznat sám sebe úplně do hloubky.

Celý život není v jeho rukou, protože *život je tajemství*, a na druhé straně *tajemství je život*; tajemství je ta část z „já“, která ještě nebyla odhalena, není ještě prožita a čeká na objasnění a uskutečnění; tajemství je osobní skutečnost, která ještě musí růst, plná života a zatím nedotknutých možností bytí, je to klíčící část „já“.

Přijmout tajemství je tedy znamením moudrosti, vnitřní svobody, touhy po budoucím a novém, odmítání opakovaného a pasivního, nudného a banálního pojetí života. Proto jsme na začátku řekli, že pastorece povolání má být mystagogická, tedy začínat a končit v Božím tajemství, aby vedla k tajemství člověka.

Ztráta smyslu tajemství je jednou z hlavních příčin krize povolání.

Zároveň se kategorie tajemství stává přípravnou kategorií pro víru. Je možné a někdy přirozené, že v sobě mladý člověk v této fázi cítí rodící se potřebu objevení, touhu, aby mu sám Původce života odhalil smysl a místo, které má zaujmout. Kdo jiný než Otec to může odhalit?

Nadto není důležité, aby mladý člověk hned objevil (nebo aby průvodce okamžitě vytušil) cestu, po které má jít: důležité je v každém případě objevit a rozhodnout se umístit hledání podstaty své existence mimo sebe, v Bohu Otci.

Pravá cesta k povolání vede vždy a všude k objevení Božího otcovství a mateřství.

c) *Vychovávat k interpretování života*

V evangeliu Ježíš určitým způsobem zve dva emauzské učedníky, aby se vrátili k životu, k událostem, které zapříčinily jejich smutek, moudrou metodou převyprávění, schopnou mezi nimi poskládat události kolem hlavního významu a také v tajemné struktuře lidské existence dešifrovat nit Božího plánu. Tuto metodu bychom mohli nazvat geneticko-historickou, která hledá a nachází kroky a stopy Božího působení ve vlastním životopisu, a tím i jeho volající hlas. Tato metoda:

- je *současně deduktivní a induktivní*, nebo *historicko-biblická*: vychází ze zjevené pravdy a současně z historické skutečnosti a podporuje tak nepřetržitý rozhovor mezi subjektivním prožíváním (fakta uvedená emauzskými učedníky) a souvislostí se Slovem („Potom začal od Mojžíše, /probral dále/ všechny proroky a vykládal jim, co se ve všech /částech/ Písma na něj vztahuje,“ Lk 24, 27);
- v *normativnosti Slova a v ústřednosti velikonočního tajemství mrtvého a zmrtvýchvstalého Krista* ukazuje konkrétní interpretační bod pro existenční události, především ty nejsložitější a nejbolestnější, aniž by některou z nich odmítal („Což to všechno nemusel Mesiáš vytrpět, a tak vejít do své slávy?“; Lk 24, 26).

Interpretace života se tak stává vysoce duchovní činností, nejen psychologickou, protože vede k poznávání jasné i tajemné přítomnosti Boha a jeho Slova v něm.¹⁰¹ A v nitru tohoto tajemství pozvolna umožňuje pozorovat semeno povolání, které týž Otec–rozsévač

¹⁰¹ *Závěrečné návrhy*, 12.

vložil do brázdy života. To semeno, i když je malé, nyní začíná být viditelné a růst.

d) *Vychovávat k in-vokaci*

Pokud je vysvětlování života duchovní činnost, nutně vede člověka nejen k poznávání vlastní potřeby zjevení, *ale i k jeho oslavě* modlitbou *vzývání*.

Vychovávat znamená *e-vokovat pravdu o sobě*. Taková evokace pochází právě z in-vokace, modlitby, která je více modlitbou důvěry než prosby, modlitby jako překvapení a vděčnosti; ale i jako boje a napětí, jako bolestného „zkoumání“ vlastních ambicí pro přijetí očekávání, žádostí, tužeb někoho Druhého: Otce, který v Synovi může říci hledajícímu, kterou cestou se má vydat.

Modlitba se tak stává místem rozlišování povolání, výchovy k poslouchání povolávajícího Boha, protože každé povolání má kořeny ve vzývající, trpělivé a důvěrné modlitbě; není podepřená požadavkem okamžité odpovědi, ale jistotou či nadějí, že vzývání nemůže zůstat nevyslyšené a v pravý čas umožní odhalit vzývajícímu jeho povolání.

V emauzském příběhu se toto vše objevuje v zásadní větě, možná nejkrásnější modlitbě, jakou se kdy lidské srdce modlilo: „Zůstaň s námi, neboť se připozdívá a den se už nachýlil“ (Lk 24, 29). Je to úpěnlivá prosba toho, kdo ví, že bez Boha se v životě okamžitě setmí, bez Jeho slova vládne temnota nepochopení nebo zmatení identity; život se zdá být beze smyslu a bez povolání. Je to vzývání toho, kdo ještě neobjevil svou cestu, ale tuší, že když bude s Ním, nalezne sám sebe, protože jen On má „slova věčného života“ (Jan 6, 67–68).

Tento druh vzývající modlitby si člověk neosvojuje spontánně, ale potřebuje dlouhé učení; nenaučí se ho sám, ale s pomocí toho, kdo se naučil poslouchat Boží ticho. Takovou modlitbu nemůže učit kdekdo, ale jen ten, kdo je věrný svému povolání.

Pokud je modlitba přirozenou cestou hledání povolání, dnes jako i včera, nebo více než včera, jsou zapotřebí vychovatelé povolání, kteří se modlí, učí modlit se, vychovávají k in-vokaci.

Formovat

36. „Když byl s nimi u stolu, vzal chléb, pronesl nad ním požehnání, rozlámal ho a podával jim. (Vtom) se jim otevřely oči a poznali ho. On jim však zmizel. Tu si mezi sebou řekli: „Což nám nehořelo srdce, když k nám na cestě mluvil a odhaloval smysl Písma?““ (Lk 24, 30–32).

Formace je určitým způsobem vrcholným momentem pedagogického procesu, protože je okamžikem, kdy se mladému člověku navrhuje *forma*, způsob bytí, ve kterém on sám poznává svou totožnost, své povolání, svou normu.

Formátor lidí je Syn, který je věrnou podobou Otce, protože představuje obraz, podle kterého Otec stvořil lidi. Proto zve ty, které povolává, aby cítili jako On a spoluprožívali jeho život, aby měli jeho „formu“. On je zároveň formátorem i formou.

Formátor povolání plní svoji úlohu do takové míry, do jaké je zprostředkovatelem Boží činnosti a staví se po boku mladého člověka, aby mu pomáhal „poznat“ v této činnosti jeho povolání a nechat se jí formovat.

a) *Poznání Ježíše*

Rozhodujícím momentem emauzského příběhu je bezpochyby okamžik, když Ježíš bere chléb, láme ho a dává každému z nich: „(Vtom) se jim otevřely oči a poznali ho.“ Zde nacházíme řadu navzájem propojených „poznání“.

Dva učedníci především poznávají Ježíše, odhalují totožnost pocestného, který se k nim přidal, právě díky tomu, protože toto gesto mohl učinit pouze on, jak oba dobře věděli.

Z hlediska povolání to má vypovídat o důležitosti uskutečňování velkých gest, jasných znamení, odvážných návrhů, plánů totálního následování.¹⁰²

Mladý člověk potřebuje být podněcovaný velkými ideály, mít před očima něco, co ho převyšuje a je nad jeho možnosti, za co stojí

¹⁰² Takto se píše v *Závěrečném návrhu*, 23: „Je důležité zdůraznit, že mladí lidé jsou otevření velkým výzvám a návrhům (které jsou „více než přiměřené“, tedy mají cosi „navíc“)“.

položít vlastní život. Připomíná to psychologická analýza: žádat od mladého člověka něco, co je pod jeho možnosti, znamená urazit jeho důstojnost a zabránit mu v plné realizaci; v pozitivním vyjádření je mladému člověku třeba navrhnout maximum toho, co může vydat, aby se stal a byl sám sebou.

Jestliže se Ježíš dává poznat „při lámání chleba“, pak by eucharistický rozměr měl protínat každou cestu k povolání: jako typické „místo“ pobízení k povolání, jako tajemství, které vyjadřuje všeobecný smysl lidské existence, jako konečný cíl jakékoliv pastorační povolační, která chce být křesťanská.

b) *Poznání pravdy života*

V tomto bodě během autentického procesu formování pro výběr povolání probíhá druhé „poznání“: *poznání–objevení významu života ve znamení eucharistie*. Pokud je eucharistie Kristovou obětí, která spasí lidstvo, a pokud takovou obětí je umučené tělo a krev prolitá pro spásu lidstva, i život věřícího je povoláný utvářet se podle téže souvztažnosti významů: i život je přijaté dobro, které má ze své přirozenosti sklon stát se darovaným dobrem, jako život Slova.

Je to pravda života, každého života.

Důsledky v rovině povolání jsou zřetelné. Pokud na počátku existence člověka je dar, který ho utváří v jeho bytí, tehdy má život vyznačenou cestu. Jestliže je darem, bude plně sám sebou jen tehdy, pokud se uskutečňuje v perspektivě sebedarování; bude šťastný jen pod podmínkou, že bude respektovat svou povahu. Bude si moci vybrat podle své vůle, ale vždy v zákonitosti daru, jinak se stane bytím, které si bude protiřečit, „obludnou“ skutečností; bude se moci svobodně rozhodnout pro specifické zaměření, ale nebude schopen vnímat se mimo zákonitosti daru.

Celá pastorační povolační je založena na této základní katechezi o významu života. Pokud se přijme tato antropologická pravda, může se uskutečnit libovolný návrh povolání. I povolání k služebnému kněžství nebo k řeholnímu či světskému životu s celým jeho břemenem tajemství a umrtvování se stane plným uplatňováním lidského rozměru a daru, který každý člověk *má* a kterým *je* ve svém nejhlubším nitru.

c) *Povolání jako poznání*

Pokud dva emauzští učedníci „poznávají“ Pána a každý věřící smysl života v gestu eucharistie, tak *povolání se rodí z „poznání“*. Rodí se na úrodné půdě vděčnosti, protože povolání je odpověď, není iniciativou jednotlivce: člověk si nevybírá, *je vybráný*.

Právě k tomuto vnitřnímu postoji vděčnosti by mělo vést přehodnocení celého předcházejícího života. Zjištění, že něco dostal nezaslouženě a nadměru, by mělo psychologicky „donutit“ mladého člověka, aby při výběru povolání pochopil obětování sebe sama jako nevyhnutelný důsledek, jako *svobodný* čin, protože je podmíněný láskou; ale v určitém smyslu i *vynucený*, protože před láskou přijatou od Boha cítí, že se nemůže nedarovat. Je krásné a logické, že to tak je; samo o sobě to není nic mimořádného.

Pastorace povolání směřuje k formování v této *logice poznávání vděčnosti*; v lidské rovině je mnohem zdravější, přesvědčivější teologicky podloženější než takzvaná „logika hrdiny“, toho, kdo nedostatečně dozrál ve vědomí, že něco dostal, a on sám se cítí původcem daru a volby. Taková logika má slabý vliv na citlivost dnešní mládeže, protože překrucuje pravdu života, jako přijatého dobra, které má *přirozený* sklon stát se darovaným dobrem.

Evangelijní moudrost „Zadarmo jste dostali, zadarmo dávejte“ (Mt 10, 8),¹⁰³ kterou se Ježíš obrací k učedníkům–zvěstovatelům jeho slova, vyjadřuje pravdu o *každé* lidské bytosti: nikdo se v ní nemůže nepoznat.

Život je povoláný přijmout tuto pravdu, od které se odvíjí forma, a z této jediné podoby se potom rodí *různé představy povolání víry*.

Je tedy možné požadovat odvážné a radikální volby, jako je povolání zvláštního zasvěcení, ke kněžství a k zasvěcenému životu. Proto se Boží návrh, který se může zdát těžký a zvláštní (a takový skutečně je), stává i neplánovaným podporováním autentických lidských tužeb a zaručuje vrchol štěstí. Štěstí plné vděčnosti, které Maria opěvuje v hymnu „Magnificat“.

¹⁰³ Opětovně to nacházíme formou provokace v Pavlových slovech adresovaných Korintánům: „Máš něco, co bys nedostal?“ (1 Kor 4, 7).

d) *Poznání Ježíše a sebepoznání učedníka*

Oči emauzských učedníků se otevřeli při Ježíšově eucharistickém gestu.

Při tomto gestu Kleofáš a jeho společník pochopili i smysl svého putování, nejen jako cesty k poznání Ježíše, ale i k vlastnímu poznání: „Což nám nehořelo srdce, když k nám na cestě mluvil a odhaloval smysl Písma?“ (Lk 24, 32).

Není to jen určité dojetí svou poutníků, kteří poslouchají vysvětlování Učitele, ale pocit, že Jeho život, Jeho Eucharistie, Jeho Velikonoce, Jeho tajemství budou stále více jejich vlastním životem, eucharistií, Velikonocemi, tajemstvím.

V hořícím srdci se odhaluje povolání a dějiny každého povolání, vždy spojeného se zakoušením Boha, ve kterém člověk odhaluje i sám sebe a svou totožnost.

Formovat k volbě povolání znamená stále více poukazovat na pouto mezi zakoušením Boha a objevením vlastního já, mezi Božím zjevením a vlastní identitou. Velkou pravdou je, co říká *Instrumentum laboris*: „Poznání Jeho jako Pána života a dějin vyžaduje sebepoznání učedníka.“¹⁰⁴ Když skutek víry dokáže spojit „kristologické poznání“ s „antropologickým sebepoznáním“, semeno povolání je zralé, dokonce rozkvétá.

¹⁰⁴ IL 55.

Rozlišování

37. „Ještě tu hodinu se vydali na cestu a vrátili se do Jeruzaléma. Tam našli pohromadě jedenáct (apoštolů) i jejich druhy. Ti řekli: ‚Pán skutečně vstal a zjevil se Šimonovi.‘ Oni sami pak vypravovali, co se jim přihodilo na cestě a jak ho poznali při lámání chleba“ (Lk 24, 33–35).

Když se putování do Emauz stane plánem cesty k povolání, po řadě „poznání“ a „sebepoznání“ si to vyžaduje závěrečný úsek: *účinnou volbu* ze strany mladého člověka, čemuž ze strany toho, kdo ho doprovází na cestě k povolání, odpovídá proces *rozlišování*. Rozlišování, které určitě neskončí v okamžiku směřování k povolání, ale bude dále pokračovat až k dozrání konečného rozhodnutí „na celý život“.¹⁰⁵

a) Účinná volba povolávaného

– *Schopnost rozhodovat se*

V evangelijním příběhu, který nás provází při naší úvaze, je volba jasně vyjádřena v 33. verši: „Ještě tu hodinu se vydali na cestu...“ Označení času („Ještě tu hodinu“) účinně vyjadřuje rozhodnutí těch dvou, podnícené Ježíšovým slovem a osobou, setkáním s ním, a odvážené uskutečnění volby, ve které cítí rozchod s tím, co byli a činili předtím, a která ukazuje novost života.

Právě toto rozhodnutí často schází dnešním mladým lidem.

Proto, aby se „pomohlo mladým lidem překonávat nerozhodnost při přijímání konečných závazků, se jeví jako užitečné postupně je připravovat na přijetí osobní zodpovědnosti [...], svěřit jim úlohy přiměřené schopnostem a věku, [...] podporovat postupnou výchovu k malým každodenním volbám při setkání s hodnotami (nezištnost, vytrvalost, střídmost, čestnost...)“.¹⁰⁶

Na druhé straně připomínáme, že velmi často tyto a jiné obavy a nerozhodnost signalizují slabost nejen psychologického založení člověka, ale i duchovní zkušenosti a zvláště zkušenosti s povoláním jako volbou, která pochází od Boha.

¹⁰⁵ Závěrečné návrhy, 27.

¹⁰⁶ Závěrečné návrhy, 25.

Když je tato jistota slabá, člověk se nutně spoléhá sám na sebe a na vlastní síly; a když se přesvědčí o jejich nepevnosti, není divu, že podlehne strachu učinit konečné rozhodnutí.

Neschopnost rozhodovat se není nutně typická pro současnou mladou generaci: nezřídka je následkem doprovázení k povolání, které nedostatečně zdůrazňovalo Boží primát při volbě nebo nevedlo k tomu, aby se Jím člověk nechal vyvolit.¹⁰⁷

– „Návrat domů“

Volba povolání ukazuje novost života, ale ve skutečnosti je i znamením znovuzískání vlastní identity, spíš než „návrat domů“, ke kořenům svého „já“. V úryvku o Emauzích ho symbolizuje věta „...a vrátili se do Jeruzaléma“.

Při formaci k volbě povolání je velmi důležité opětovně potvrzovat myšlenku, že ona představuje podmínku, aby byl člověk sám sebou, uplatnil se podle jediného plánu, který může dát štěstí. Příliš mnoho mladých lidí si stále myslí o křesťanském povolání opak, pohlíží na něj s nedůvěrou a bojí se, že je nemůže učinit šťastným; ale potom jsou také nešťastní jako smutný mladík z evangelia (srov. Mk 10, 22).

Kolikrát i postoje dospělých, včetně rodičů, přispěli k vytvoření negativního obrazu o povolání, především ke kněžství a zasvěcenému životu, vytvářeli i překážky pro jeho uskutečnění a odrazovali ty, kteří se cítili povolání!¹⁰⁸

Tento problém se nevyřeší banální opačnou propagandou, která by zveličila kladné a výhodné aspekty samotného povolání, ale především zdůrazňováním myšlenky, že povolání je Boží záměr s člověkem, je to Jím dané jméno člověku.

Objevit a odpovědět na povolání jako věřící člověk znamená nalézt kámen, na kterém je napsané vlastní jméno (srov. Zj 2, 17–18), nebo vrátit se k pramenům vlastního „já“.

– *Osobní svědectví*

V Jeruzalémě dva učedníci „našli pohromadě jedenáct (apoštolů) i jejich druhy. Ti řekli: ‚Pán skutečně vstal a zjevil se Šimonovi.‘ Oni

¹⁰⁷ Závěrečné návrhy, 25.

¹⁰⁸ Srov. Závěrečné návrhy, 25.

sami pak vypravovali, co se jim přihodilo na cestě a jak ho poznali při lámání chleba“ (Lk 24, 33–35).

Ve vztahu k volbě povolání je nejdůležitějším prvkem tohoto úryvku svědectví těch dvou, zvláštní svědectví, protože se uskutečňuje v kontextu společenství a má přesný smysl povolání.

Když ti dva přišli, společenství vyznává svou víru určitou formou („Pán skutečně vstal a zjevil se Šimonovi.“), o které víme, že patří mezi nejstarší svědectví objektivní víry. Kleofáš a jeho společník jistým způsobem připojuje svou subjektivní zkušenost, která potvrzuje to, co hlásá společenství, a potvrzuje i jejich osobní cestu víry a povolání.

Toto svědectví jako by bylo prvním ovocem objeveného a nalezeného povolání, které se ihned dává do služby církevního společenství, jak to má v přirozenosti křesťanské povolání.

Opět se tedy vracíme k tomu, co jsme řekli o vztahu mezi objektivními církevními plány cesty a subjektivním osobním plánem cesty, ve vztahu spolupůsobení a vzájemného doplňování: svědectví jednotlivce napomáhá a podporuje růst víry církve, víra a svědectví církve vzbuzuje a povzbuzuje volbu povolání jednotlivce.

b) Rozlišování ze strany průvodce

V posynodální apoštolské adhortaci *Pastores dabo vobis* Jan Pavel II. píše: „Znalost podstaty (natura) a poslání služebného kněžství je nezbytným předpokladem a současně nejjistějším průvodcem a nejrozhodnějším popudem k rozvoji pastorační činnosti církve, která směřuje k probuzení a rozeznávání kněžských povolání a k formaci těch, kteří byli povoláni k svátostné službě.“¹⁰⁹

Totéž by se obdobně mohlo říci, když jde o rozeznávání libovolného povolání k zasvěcenému životu. Nezbytným předpokladem k rozeznávání takových povolání je především přítomnost podstaty a poslání tohoto stavu života v církvi.¹¹⁰

¹⁰⁹ JAN PAVEL II. Posynodální apoštolská adhortace o výchově kněží v současných podmínkách *Pastores dabo vobis* (25. března 1992), č. 11. Praha: Zvon, 1993, s. 25–26.

¹¹⁰ Srov. JURADO, *Il discernimento*, 262. Srov. také L. R. MORAN, «Orientaciones doctrinales para una pastoral eclesial de las vocaciones», in *Seminarium*, 4 (1991), s. 697–725.

Tento předpoklad přímo vyplývá z jistoty, že povolává Bůh, a tedy z hledání znamení, které poukazují na Boží volání.

Nyní poukážeme na některá kritéria rozeznávání, která můžeme rozdělit do čtyř oblastí.

– *Otevření se tajemství*

Pokud uzavření se tajemství, charakteristické pro určité moderní smýšlení, brání ochotě k povolání, není jeho opak, *otevření se tajemství*, jen pozitivním stavem pro objevování vlastního povolání, ale i ukazatelem, který signalizuje zdravou volbu povolání.

- a) Pravá subjektivní jistota při povolání je ta, která *nechává prostor tajemství* a pocitu, že vlastní rozhodnutí, i když je pevné, bude muset zůstat otevřené soustavnému zkoumání samotného tajemství.
- b) Nesprávná jistota je nejen ta slabá a neschopná umožnit rozhodnutí, ale i její opak, tedy předstírání, že jsme vše pochopili, vyčerpali hloubku osobního tajemství, předstírání, které může vést jen k zatvzelenosti a takové jistotě, kterou často vyvrátí průběh života.
- c) Postoj typický pro otevřenost vůči povolání je vyjádření ctnosti rozvážnosti, ne chvástavé osobní schopnosti. Právě proto jistota interpretace vlastní budoucnosti je jistotou *naděje*, která se rodí z důvěry vložené do někoho Jiného, komu se dá věřit; neodvozuje se od záruky vlastních schopností, které odpovídají požadavkům zvolené úlohy.
- d) Dobrým ukazatelem povolání je i schopnost *přijmout a začlenit* protikladné póly, které tvoří přirozenou dialektiku vlastního „já“ a lidského života. Takové schopnosti má například mladý člověk, který si dostatečně uvědomuje své kladné i záporné stránky, své ideály a rozpory, zdravou a méně zdravou část svého plánu povolání a který není domýšlivý a ani si nezoufá pro své negativní stránky.
- e) Dobrou spřízněnost s tajemstvím života jako místem, ve kterém vnímá přítomnost a výzvu, má mladý člověk, který objevuje znamení svého povolání od Boha nejen v mimořádných událostech, ale *ve svých dějinách*; v událostech, které se naučil vysvětlovat jako věřící člověk, ve svých otázkách, úzkostech, tužbách.

- f) Do této kategorie otevření se tajemství vstupuje další základní charakteristika autentického volání: *vděčnost*. Povolání se rodí v úrodné půdě vděčnosti a projevuje se nadšením pro velkodušnost a radikálnost, protože se rodí z vědomí přijaté lásky.

– *Totožnost v povolání*

Druhá oblast kritérií se pohybuje kolem pojmu „totožnost“. Volba povolání ukazuje a zahrnuje právě definici vlastní totožnosti; je to výběr a uskutečnění spíše ideálního než aktuálního „já“ a mělo by vést člověka k tomu, aby měl v základě pozitivní a stabilní smysl vlastního „já“.

- a) První podmínkou je, aby člověk prokázal, že se dokáže vymanit ze zákonitostí identifikace na *tělesné rovině* (= tělo jako pramen kladné identity) i *duchovní rovině* (= vlastní vlohy, jako jediná a vynikající záruka sebeúcty), a objevil radikální pozitivitu, trvale napojenou na bytí, přijaté od Boha jako dar (= je to *ontologická* rovina) ne na nestálost vlastnění nebo zdání. Křesťanské povolání završuje tuto pozitivitu, když v co největší míře uskutečňuje možnosti osoby, ale podle plánu, který ji pravidelně převyšuje, protože pochází od Boha.
- b) „Povolání“ v základě znamená „volání“: vystupuje tu tedy *vnější* prvek, objektivní výzva, a *vnitřní* ochota nechat se povolat a poznat se ve vzoru, který nevytvořil povolávaný člověk.
- c) Základním kritériem motivace či modality volby povolání je *úplnost* (nebo zákon úplnosti); rozhodnutí má být vyjádřením úplného zapojení psychických funkcí (srdce, mysl, vůle) a zároveň duševně-eticko-emotivním rozhodnutím.
- d) O zralosti k povolání můžeme hovořit tehdy, když se povolání prožívá a projevuje jako dar, ale i jako naléhavá výzva: žít pro druhé, nejen pro vlastní dokonalost, a s druhými, v církvi, matce všech povolání, v jedinečném „následování Krista“.

– *Plán povolání plný věřící vzpomínky*

Třetí oblast, na kterou se zaměřuje pozornost toho, kdo rozpoznává povolání, se vztahuje na kvalitu vztahu mezi minulostí a přítomností, mezi vzpomínkou a plánem.

- a) Především je důležité, aby mladý člověk byl bytostně *smířený se svou minulostí*: s nevyhnutelnými zápory každého druhu, které jsou její součástí, a také s jejími klady, které by měl umět s vděčností poznat; smířený též s významnými osobami své minulosti, s jejich bohatstvím i slabostmi.
- b) Pozorně se tedy bere v úvahu *druh vzpomínky*, kterou mladý člověk má na své dějiny, jak interpretuje svůj život: s vděčností nebo naříkáním? Vědomě nebo nevědomě se cítí jako věřitel, a tak ještě očekává přijímání, nebo je otevřený pro dávání?
- c) Mimořádně důležitý je postoj mladého člověka k více nebo méně vážným ranám minulého života. Plánovat zasvěcení Bohu znamená v každém případě *znovu se zmocnit* života, který se chce darovat se všemi jeho stránkami; směřovat k *začlenění* méně pozitivních součástí, realisticky je poznávat a zaujmout zodpovědné stanovisko a neoddávat se kvůli nim sebelítosti. „Zodpovědný“ mladý člověk je ten, kdo usiluje osvojit si *aktivní a tvořivý postoj* k negativní události, nebo se snaží moudrým způsobem negativní osobní zkušenost využít.

Je potřeba věnovat hodně pozornosti povoláním, která se rodí z ještě nedostatečně přijatých utrpení, zklamání nebo různých nehod. V takovém případě je nutné pozornější rozpoznávání, vhodné je i přistoupit k odborným vyšetřením, aby se na slabá bedra nepoložilo příliš těžké břemeno.

– *Docibilitas povolání*

Poslední fáze plánu cesty k povolání je rozhodnutí. Ve vztahu k této etapě se zdají být kritérii zralosti k povolání:

- a) Základní náležitostí je stupeň *docibilitas* člověka, vnitřní svoboda dát se vést starším bratrem nebo sestrou; zvláště v strategických obdobích nového přepracování a nového osvojení vlastní minulosti, především té problémovější, a následné svobody učit se a umět se změnit.

- b) Požadavek *docibilitas* je v podstatě schopností být *mladým*, ani ne věkem, ale postojem k životu. Je důležité, aby ten, kdo chce vstoupit do semináře nebo zasvěceného života, byl skutečně „mladý“, s ctnostmi a zranitelností typickými pro toto období života, s vůlí konat a touhou vydávat ze sebe maximum, se schopností přizpůsobit se a ocenit krásu života, s uvědomováním si vlastních nedostatků a schopností, jako i daru, že byl vybrán.
- c) Dnes, více než kdy předtím, je *citově-sexuální* otázka oblastí hodnou pozornosti.¹¹¹ Je důležité, aby mladý člověk prokázal schopnost nabýt obou jistot, které činí člověka citově svobodným, to znamená jistotu, která pochází ze zkušenosti být již před tím milovaný a rovněž zakoušenou jistotu, že je schopen milovat. Mladý člověk by měl prokázat lidskou rovnováhu, která mu umožňuje dokázat stát na vlastních nohách, měl by mít jistotu a nezávislost, které mu usnadní společenský vztah a srdečné přátelství, a smysl pro odpovědnost, který mu umožní žít tentýž společenský vztah svobodný k dávání i přijímání, jako dospělému člověku.
- d) Pokud jde o *nestálost* v citově-sexuální oblasti, opatrné rozpoznání by mělo brát v úvahu ústřední postavení této oblasti ve všeobecném vývoji mladého člověka a v současné kultuře. Není zvláštní ani zřídka, že mladý člověk prokáže specifické slabosti v této oblasti.
- Za jakých podmínek se může rozvážně přijmout požadavek povolání mladého člověka s tímto druhem problémů? Podmínkou je, aby se současně splnily tyto tři požadavky:
1. Aby si mladý člověk uvědomoval kořeny svého problému, který velmi často nemá sexuální původ.

¹¹¹ Hovoříme tu o základní afektivně-sexuální zralosti, jako podmínce předcházející připuštění k slibům a kněžské službě, podle dvou cest katolických církví v Evropě, službě v celibátu (západní církev) a službě zároveň v manželství (východní církev). Je důležité, aby od pastorační povolání ke skutečné formaci byli pedagogické programy souvislé a cílené, aby příprava ke kněžské službě byla v jednom i v druhém případě přiměřená, především na rovině citové zralosti, a aby vykonávání samotné služby mohlo dosáhnout cíl hlásání Boží lásky jako začátku i konce lidské lásky.

2. Druhou podmínkou je, aby mladý člověk cítil svou slabost jako složku, která je cizí jeho osobnosti, něco co nechce a co se pere s jeho ideálem a proti čemu bojuje ze všech sil.
 3. Důležité je ověřit si, že dokáže ovládat tyto slabosti a věří v jejich překonání, protože jim stále méně podléhá i proto, že tyto sklony stále méně narušují jeho život (i psychický) a umožňují mu vykonávat běžné povinnosti bez vytváření nadměrného tlaku či nevhodného zaměstnávání jeho pozornosti.¹¹² Všechna tato tři kritéria mají být přítomna, aby se umožnilo pozitivní rozlišování.
- d) O zralosti povolání rozhoduje základní prvek, který skutečně všemu dává smysl: *úkon víry*, skutečná volba povolání je výrazem věřícího souhlasu a o to více je nefalšovaná, o co více je součástí a završením cesty formace k zralosti víry. V logice, která nechává místo tajemství, je úkon víry právě tím centrálním bodem, který umožňuje držet pohromadě někdy protichůdné póly života, neustálé napětí mezi jistotou volání a vědomím vlastní neschopnosti, mezi pocitem ztracení a nalezení se, mezi velikostí tužeb a tíhou vlastní omezenosti, mezi milostí a přirozeností, mezi povolávajícím Bohem a odpovídajícím člověkem. Skutečně povoláný mladý člověk by měl prokázat pevnost věřícího skutku právě tím, že udrží tyto póly pohromadě.

¹¹² V tomto smyslu viz doporučení dokumentu *Potissimum Institutioni* při problému homosexuality vyloučit nikoliv ty, kteří mají tyto sklony, ale „ty, kteří nedokážou takové sklony ovládat“ (č. 39), i když „ovládat“ se chápe – myslíme si – v plném smyslu nejen jako úsilí vůle, ale jako postupné osvobozování se vůči samotným sklonům, v srdci i v mysli, vůli i touhách. (viz také KONGREGACE PRO KATOLICKOU VÝCHOVU /SEMINÁŘE A STUDIJNÍ INSTITUTY/. *Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení* /4. listopadu 2005/. Praha: ČBK, 2006, pozn. překl.).

Závěr

Směrem k Jubileu

38. Tento dokument je adresovaný církvím v Evropě v okamžiku, kdy se Boží lid připravuje na oslavu času milosti a milosrdenství, obrácení a obnovení v Jubilejním roce dva tisíce. I kongres o povolání tvoří součást přípravného putování a určitým způsobem přispívá k jeho usměrnění ve dvou směrech.

Prvním je pozvání k *obrácení*. Krize povolání, kterou jsme prožili a stále prožíváme, nás musí vést k zamyšlení se i nad naší zodpovědností jako lidí věřících a povolání šířících dar víry a podporovat každého bratra v nastavení vůči povolání.

Všichni musíme připustit, i když různými způsoby, že jsme plně neodpověděli na toto volání a učinili jsme církev, církev našich rodin a pracovních prostředí, našich farností a diecézí, našich církevních kongregací a sekulárních institutů, méně věrnou úloze zprostředkovávat Otcův hlas povolávající následovat Syna v Duchu. Krizi povolání překonáme jen tehdy, když bude tento proces obrácení upřímný a přinese ovoce novosti života.

Druhý směr, který chce tento dokument vtisknout putování církve k Jubileu, je pozvání k *naději*. Pozvání, které vyplývá z celého kongresu a které nyní chceme znovu potvrdit z plné síly naší víry. Neexistuje snad oblast v životě církve, která by se tak potřebovala otevřít naději jako je pastorece povolání, především tam, kde se krize pociťuje nejbolestněji.

Proto na závěr této úvahy znovu potvrzujeme naši jistotu, že Pán žně nedopustí, aby církvi chyběli dělníci na žni. Pokud se naděje nezakládá na našich předpovědích a výpočtech, které minulost často vyvrátila, ale „na Tvém slově“, můžeme a chceme věřit v obnovený rozkvět povolání pro církev v Evropě.

Tento dokument chce být hymnem na optimismus víry plné naděje, aby ho vzbudila v chlapcích a děvčatech, dospívajících a mladých lidech, rodičích a vychovatelích, pastýřích a kněžích, zasvěcených osobách, ve všech těch, kdo slouží životu po boku mladé generace, ve všem Božím lidu v Evropě.

Prosme Pána žně

39. Náš dokument, který začíná vzdáváním díky Pánu Bohu, nemůže končit bez modlitby k Nejsvětější Trojici, prameni a osudu každého povolání.

„*Bože Otče*, prameni lásky, jenž od věčnosti povoláváš k životu a dáváš ho v hojnosti, obrať svůj zrak k evropské zemi. Povolaj ji znovu, jako jsi ji již kdysi povolal; ale především učiň, aby si uvědomovala Tvé volání, své křesťanské kořeny a z toho plynoucí zodpovědnost. Pomoz jí, aby si uvědomila své povolání podporovat kulturu života, respektovat existenci člověka ve všech jejích podobách a v každém jejím okamžiku, sjednocovat národy, přijímat cizince, podporovat občanské a demokratické formy společenského života, aby se stále více vytvářela Evropa sjednocená v pokoji a bratrství.

Věčné Slovo, které od věčnosti přijímáš Otcovu lásku a odpovídáš na jeho volání, otevři srdce a mysl mladých lidí této země, aby se naučili nechat se milovat Tím, kdo je stvořil k obrazu svého Syna, a když se nechávají milovat, aby měli odvahu uskutečňovat tento obraz, který je tvým obrazem. Učiň je silnými a velkodušnými, schopnými na Tvé slovo riskovat, volnými vysoko létat, nadchnutými krásou, že tě následují. Vzbud' mezi nimi zvěstovatele tvého evangelia: kněze, jáhny, zasvěcené osoby, řeholníky a laiky, misionáře a misionářky, mnichy a mnišky, kteří by svým životem dokázali volat a nabízet následování Krista Spasitele.

Duchu Svatý, stále mladá Boží láska, hlase věčného Boha, který nepřestává znít a povolávat, osvobod' starý kontinent od každého ducha domýšlivosti, kultury „člověka bez povolání“, strachu, který brání riskovat a činí život plytkým a bez chuti, od minimalismu, který vytváří návyk průměrnosti a zabíjí každý vnitřní vzlet a pravého mladického ducha v církvi. Pomoz našim mladým lidem znovu objevit plný smysl následování jako volání být plně sami sebou, plně a navždy mladí, každý podle plánu připraveného právě pro něho, podle jediného – jedinečného – neopakovatelného plánu. V Evropě, které hrozí, že bude stále starší, vzbud' dar nových povolání, která budou schopná svědčit o „mladosti“ Boha a církve, všeobecné i místní, od Východu až na Západ, a dokážou podporovat plány nové svatosti, aby se zrodila nová Evropa.

Svatá Panno, mladá dcero Izraele, kterou Otec vyvolil za nevěstu Ducha, aby zplodila Syna na zemi, vzbuzuj v mladých lidech Evropy tutéž odhodlanou odvahu, jakou jsi měla ty; odvahu, která tě jednoho dne učinila svobodnou uvěřit plánu většímu než ty, svobodnou doufat, že Bůh ho uskuteční. Tobě, která jsi matkou věčného Kněze, svěřujeme mladé lidi povolané ke *kněžství*; tobě, která jsi první zasvěcenou Otce, svěřujeme mladé chlapce i děvčata, kteří si zvolili úplně patřit Pánu, jedinému pokladu a vrcholně milovanému dobru, v *zasvěceném a řeholním životě*; tobě, která si jako nikdo jiný prožívala osamělost nejpřijetí blízkosti Páně, svěřujeme ty, kdo opouštějí svět, aby se celý život věnovali modlitbě v mnišském životě; tobě, která si zplodila a s mateřskou láskou podporovala rodící se církev, svěřujeme *všechna povolání* církve, aby dnes, tak jako kdysi hlásali všem národům, že Ježíš Kristus je Pán, v Duchu Svatém, ve slávě Boha Otce! AMEN.“

Řím, 6. ledna 1998, na slavnost Zjevení Páně.

kard. PIO LAGHI

předseda

JOSÉ SARAIVA MARTINS

titulární arcibiskup Tuburniky

místopředseda

Obsah

Úvod	1
Vzdávejme díky Bohu	1
Evropský kongres o povoláních	1
Síla naděje	2
Píšeme vám, chlapci a děvčata, dospívající a mladí lidé	3
...vám, rodiče a vychovatelé... ..	3
...vám, pastýři a kněží, zasvěcené osoby	4
...všemu Božímu lidu v Evropě	4
Z kongresu do života	5
Části dokumentu	6
 I. Současná situace povolání v Evropě	7
„Žeň je sice hojná, ale dělníků málo“	7
„Nová povolání pro novou Evropu“	7
Nová Evropa	8
Nová evangelizace	12
Nová povolání	15
 II. Teologie povolání	22
„Dary jsou sice rozmanité, ale je pouze jeden Duch...“	22
Otázka po smyslu života	22
Ikona Trojice	23
Otec povolává do života	24
Syn povolává k následování	27
Duch povolává k vydávání svědectví	30
Od Trojice k církvi ve světě	34
Ekumenický rozměr	38
Východní katolické církve	38
Posvátná služba a povolání ve vzájemném vztahu se společenstvím	39
Maria, matka a vzor každého povolání	41

III. Pastorace povolání	43
„...každý z nich je slyšel, jak mluví jeho vlastní řečí“	43
Obraz prvotní církve	43
Teologické aspekty pastorace povolání	45
Všeobecné principy pastorace povolání	48
Pastorační plány cesty k povolání	56
Od plánů cesty k povolání k osobnímu povolání.....	62
Od plánů cesty ke křesťanskému společenství	64
 IV. Pedagogika povolání	69
„Což nám nehořelo srdce...?“	69
Krize povolání a výchovná krize	69
Evangelium povolání.....	70
Pedagogika povolání.....	70
Rozsévát	71
Doprovázení	74
Vychovávat.....	78
Formovat.....	83
Rozlišování	87
 Závěr	95
Směrem k Jubileu	95
Prosme Pána žně.....	96